

Vilja Kiisler
ajakirjanik

Kes meedias vaikivad?

Seda, kellelt lugu tellida, keda uudise täienduseks teemat kommenteerima paluda ning otse-eetrisse väitlema kutsuda, otsustavad toimetajad potentsiaalse arvoja meediakõlblikkuse järgi, mille mõõdupuud asuvad toimetajate peades. Tegemist on vaikumise kujunenud põhimõtetega, mis on avalikult sõnastamata.

Ühed ja samad näod kirjutavad arvamusaluseid, vantsivad saatetest saatetsse ja räägivad seda, mida neilt oodatakse. Nad on nõus rääkima sellest, mille meediakõlblikuks lihtsustamisest kolleegid keelduvad.

Ajakirjandusliku sisuga meedia-ruumis on aga pidevate ülesastujate ringi kitsuse konstateerimise asemel õpetlikum vaadelda pigem, kes vaikivad, hoolimata tõsiasjast, et nende arvamust päritakse.

Online-ajakirjandus

Hannes Rumm
endine ajakirjanik

Eesti välisministeerium toodab nädalas rohkem minister Urmas Paetist rääkivaid pressiteateid kui Rootsi kolleegid terve aastaga kogu oma töö kohta, sest mitte ainult meie *online*-meedia, aga ka raadiojaamad loevad hea meelega ette iga sõnumi välisministri mittemidagiütlevast kohtumisest.

Vt lk 5

Ruutmeetrite nõuded lasteaia leevenevad

RAIVO JUURAK

Uus määrus nõuab uutelt lasteaedadelt eraldi magamis- ja mänguruumi, mõlemas ruumis olgu vähemalt kaks ruutmeetrit vaba pinda igale lapsele.

■ Suuremat pinda nõutakse üksnes uutelt lasteaedadelt, muud nõuded lähevad rangemaks kõikidele.

Kevadel sotsiaalministeeriumi ja Tallinna vahel vastasseisu põhjustanud suuremate lasteaia ruumide nõue on nüüdseks vähemalt osaliselt lahene- nud. Ministeerium sai eelmisel nädalal valmis eelnõu, kus on väiksemad nõuded mängu- ja magamisruumide pindalale, enam pööratakse tähelepanu siseõhule ja turvalisusele.

Terviseameti peadirektori asetäitja Jelena Tomasova sõnul muutvad ruutmeetrite nõuded rangemaks lasteaedadele, mida hakatakse ehitama pärast 1. jaanuari 2011. „Kõik uued lasteaia tuleb ehitada eraldi mängu- ja magamisruumiga, ühele lapsele peab olema pinda vähemalt neli ruutmeetrit.” Praegu piisab mänguruumis ühele lapsele 2,5–3,5 m² pinnast. Kui varem olid kirjas nõuded laste riietusruumi, toidunõude pesuruumi, koristusvahendite ja

riiete kuivatamise ruumidele, siis uus määrus jätab nende ruumide suuruse sõltuvaks lasteaia vajadusest. Võimlemis- ja muusikasaalide pindala samuti mõõtma ei hakata.

Rangemaks muutuvad kõikides lasteaedades nõuded siseõhule. Tomasova sõnul analüüsis terviseamet 2007. ja 2008. aastal CO₂ sisaldust rühmaruumides – kokku uuriti 213 rühmaruumi ning 38 protsendis neist oli süsihappegaasi sisaldus kõrgem, kui norm ette näeb. „Soovitatud CO₂ sisalduse saab tagada vaid siis, kui pindala ühe lapse kohta on vähemalt 4 m²,” ütles Tomasova.

Sotsiaalministeeriumi rahvatervise osakonna peaspetsialisti Tiina Paldra sõnul on Eesti lastega juhtunud õnnetuste poolest Euroopa Liidus esimeste seas ning seetõttu muutuvad rangemaks haigestumise ja vigastuste ennetamise nõuded. Liivakastid tuleb pärast kasutamist kattega katta, et lapsed ei peaks mängima saastunud liivas, ning välisruumi peab olema turvalise lukustusega, et ettevõtlikud lapsed ei satuks juhuslikult tänavale. „Kelkudele ja ratastele

tuleb luua hoiukoht. Lasteaedades on lagunenud varikatused lammutatud ning laste keldusid ja jalgrattaid hoitakse trepikojas, see on aga tuleohutusnõuete rikkumine.”

Terviseamet pidas Paldra sõnul oluliseks ka seda, et lastesõime ruume ei rajataks teisele korrusele, kuid see jäi määrusesse soovitusena, arvestades uuselamurajoone, kus on palju sõimeealisi lapsi. Tegevust võivad jätkata ka ühe rühmaruumiga lasteasutused. „Põrandaküttele tuleb esitada täpsemad nõuded, sest liiga kuum põrand mõjub poiste reproduktiivorganitele,” rääkis Paldra.

Tartu Tõrakese lasteaia juhataja Kai Kikkas ütles, et ruutmeetrite arvu vanades majades suurendada ei saa ning laste arvu vähendamine pikendaks lasteaiaajajärjekordi veelgi. Helliku lasteaia õppealajuhataja Silviya Mõttus pidas samuti uut määrust mõistlikuks. „Ventilatsioon puudub kõikides vanades majades, uus määrus kohustab leidma selleks raha.”

Kristi Helme

PÄEVATEEMA

Tartu ülikool lõpetab lävendipõhise vastuvõtu

TÜ õppeosakonna juhataja Siret Rutiku sõnul saavad ülerahvastatud auditooriumid minevikuks ning kuna edaspidi hakkavad abiturientid tegema vaid kolm kohustuslikku riigieksamit, suureneb sisseastumiseksamite osatähtsus.

LK 3

ARVAMUS

Kuidas haridusteemat tuimalt ära kasutada

Argo Kerb: „Emotsioonid kõetakse üles ning järjekordne uudisväär- tuslik haridusdiskussioon viljastab vapralt meie avalikku ruumi. Kuid ajakirjandust klassikalises mõistes on selle kõige juures märgata väga keeruline.”

LK 4

KÕRGHARIDUS

Inseneriõpe koolifüüsika valguses

Rein-Karl Loide: „Kui me koolifüüsikat lähiajal reformima ei hakka, jääb ainukeseks alternatiiviks see, et bakalaureuseõppesse tuleb lisada üks õppeaasta gümnaasiumi- hariduse puudjääkide korvamiseks. Väga mõttekaks ma seda ei pea.”

LK 7

ÜLDHARIDUS

Eesti ajalugu Eesti vene gümnaasiumile

Peeter Tulviste: „Lauri Vahtre õpik jutustab meie ajalugu niisama täielikult kui mõni teine, aga palju kütkestavamalt kui mõni teine.”

LK 9

ELU JA INIMESED

Unistuste tee viib sügavale muusikasse

Aile Asszonyi: „Jõuda selleni, et sa suudad neid kauneid pirnikujulisi toone üks ühe kõrvale sinna pärli- ritta ajada – see võtab aega. Aga aega jääb tänapäeval üha vähe- maks ning seetõttu jäävad aina lühemaks ka lauljate karjäärid. Kõike tahetakse saada ruttu ja kohe, liiga vara lükatakse laulja lavale tegema suuri asju. Ja siis, et kompenseerida saamatust, pan- nakse lootus õpetajale.”

LK 12–13

Muudatused ei tohi olla kultus

Meie kooli 95. aastapäev langes kokku „Tagasi kooli” nädalaga, mille idee üks autoreid on meie kooli vilistlane. Tänu sellele saime meeldivat tagasisidet, milles leidis ka mõndagi mõtlemapanevat.

Kooli aastapäevapidustused olid sisukad ja sisendasid optimismi. Ma puutun kokku ka otsustajatega ning näen ridamisi inimesi, kes ei näe kooli „vaimset poolt”. Nad usuivad ruutmeetreid, õpilaste arvu, tehnilisi vahendeid ning muidugi edetabeleid. Ma ei arva, et need näitajad pole päris, kuid väidan, et nende kõrval on palju muud olulist. Kõige enam kriibib, et selle muu olulise kaotus ei ole paljude otsustajate arvates midagi mainimisväärsset. Inimesed on pannud oma hinge kooli ja mõne jaoks on imelihtne kõik läbi kriipsutada, likvideerida, reorganiseerida.

Loomulikult on vaja muutusi, kuid muutustest ei tohi teha kultust. Mõtlen, millised on meie tänased noored ning tuleviku vilistlased, kui nad kunagi tulevikus peavad samasuguseid küsimusi esitama. Kui kaalukausil on mingi asja vaim, kas nad siis võtavad vaevaks tunda ja mõelda? Loodan, et nad mingi nähtuse puhul ikka usuvad, et see „vaim” on olemas, et neil on empaatiavõimet ja arusaamist, et ka vaim võib haiget saada.

Ma ei taha meie noorte kohta öelda midagi halba, kuid mind pitsitab, et noored on tegusad ja tublid, aga enda erisuse märkamine on jäänud kängu. Seda täheldasid kooli külastanud vilistlasedki. Ma arvan, et see tuleneb ka meist, täiskasvanutest, kes me hindame asju, mis ei soodusta iseenese üle mõtlemist ja juurdlemist.

Noored õpivad innukalt, kuid justkui kardaksid eksida ja küsida. Nad tahaksid olla kogu aeg peateel. Mina olen olnud veidi teise „veregrupiga” ja leian, et mässumeelsust võiks veidikene rohkem olla.

Palju räägitakse ka, et kõrgkooli auditoriumides valitseb vaikus ning diskussiooni tuleb ette haru-harva.

Sisetunne ütleb, et kirjeldatu põhjus on kartus kaaslaste silmis eksida. Ei soovita jääda rumalasse olukorda, tahetakse minna kindla peale välja.

Mina ise õpilasi klassi ette ei kutsu ning üritan algatada diskussiooni klassis, et õpilased räägiksid, mõtleksid ja esitaksid küsimusi. Huvitaval kombel ollakse kirjalikes töödes palju avameelsemad kui klasisiruumides.

Nagu mainitud, on noored väga tublid. Kui jaguks vaid veidi rohkem küsimusi ja vaimset rahutust. Seda tuleb kasvatada nii palju kui võimalik.

Põhjamaa talv – iga päev sajab lund

Selle nädala peakangelane on lumi. „Lumi ja külm vallutavad Eestimaa”, „Teed on libedad ja lumised”, „Õues laiutavad hiigelhanged”, „Lumeuputus sunnib pealinlasi passima hii-gelummikutes” – loeme viimastel päevadel meedias ja vaatame fotosid lumevallide vahel ukerdavatest jalakäijatest, lumme mattunud autodest, labidaga lund lükkavatest koja-meestest ning lumesajus hullavatest ja lustivatest lastest.

Õhutemperatuur Eestimaa eri paikades muudkui langeb ning lume-katte paksus aina kasvab. Hommikul tööle ruttav linnaelanik peab varuma varasemast kaks korda rohkem aega, kannatust ja huumorimeelt. Lapsed kipuvad külmast ilmast ja tuisust hoolimata hommikul vara õue ja müttaksid kelmumäel kas või pimedani, sportlikumad inimesed on suusad keldrist juba välja võtnud ja esimesed rajad lumme sisse sõitnud. Imetletakse lumist loodust, võetakse välja fotoaparaadid ja muudkui klõpsitakse pilte. Ilus on.

Tallinna kunstiülikooli õppejõud Kaia Lehari on ühe ööülikooli loengu pühendanud talvele ja lumele. Huvitav on teada, et lume kohta on eesti keeles olemas umbes paar-kümmend sõna, ja kui murdetekstid lisaks võtta, siis veel rohkem. Lund on nimetatud reerasvaks, sula-lund lobjakaks või robaks, peenike kuiv lumi on mült või pihu, pehme suurehelbelise lume nimi on päts, räavetis on udune peenike lumevihm, esimest lund on nimeta-

tud virgaks, peenikest tuulest kantud lund kiduks, veel on olemas räits, raitse, räitsak, räitsakas, lõrts, kirme, kard, jäätsed, härmatis, kelts, sügav leetlumi, lumetuhk ja kristal-sed lumelemmed. Sõnad *lumevaip*, *lumelinik*, *lumemüts*, *lumekõrb*, *jääruut*, *jäärüü*, *jääpõrand* on tuletatud metafooridest.

Kaia Lehari sõnul on talve iseloomustav sõnavara meil peaaegu sama rikas kui eskimotel, kes väga täpselt teevad vahet lume ja tuule eri varjunditel. Talv on Põhjamaa rahvaste jaoks alati olnud väga oluline ja pisut nõiduslik aastaaeg.

Siis, kui lumi katab maad, pais-tab maastik hoopis teistsugune kui suvel. Teed ja rajad, põllud ja heina-maad on kõik kokku üksainus suur

lumeväli ning on päevi, mil kaob maa ja taeva vaheline piir. See, et jõed ja järved jäätuvad ja neist saab kõndides üle minna, on omamoodi ime. Talv on looduselamuste pakkuja.

Vanasti iseloomustas talvist aega tubasem olek ja rahulikum elurütm ning pikad pimedad öhtud möödu-sid mõtiskledes, lauldes ja lugusid jutustades. Praegu on hubaseks olekuks külmal ajal rohkesti muidki võimalusi, näiteks seada sammud PÖFF-ile.

Ilmateade on lubanud, et lume-sadu jätkub, nii et lund tuleb veel rohkem. Nautige talve, igatüks oma-moodi.

Tiina Vapper

Helkur on pimedal ajal hea sõber

- Statistika väitel kannab helkurit 96% lastest.
- Igast helkurist pole kahjuks kasu.

1. jaanuarist jõustuv liiklusseadus sätestab, et pimedal ajal või halva nähtavuse korral peavad helkurit kandma kõik jalakäijad. Ükskõik, kas tegemist on asulasisese või -välise, valgustatud või valgustamata teega. Helkur peab olema.

Selge, et helkur pole iluasjake. Lähitulede valguses näeb autojuht helkurita jalakäijat 30–40 meetri, halva nähtavuse korral 15 meetri kauguselt. See on liiga lühike maa reageerimiseks. Korralik helkur on auto lähitulede valgel nähtav 150 meetritl ja kaugtulede valgel juba 300-lt.

Milline helkur on korralik?

Juuresoleva pildi teinud fotograaf rääkis, et kooli lähedal kohtas ta küll palju helkuriga lapsi, kuid kaugeltki iga helkur ei paistnud pimedas välja.

Tarbijakaitse koduleht annab teada, et jalakäijahelkuril peab olema viide standardile EN 13356: 2001. Helkuri suuruse juures on oluline, et peegeldavat pinda oleks 15–50 cm² ühe külje kohta, seega tasub eelistada suuremaid helkureid. Helkurit ei maksa valida hinna järgi, vaid selle põhjal, kas märgistusele esitatavad nõuded on täidetud ning kas helkuri suurus tundub olevat lubatud piires. Kui tekib kahtlus, et helkur ei vasta nõuetele või märgistus on puudulik, tuleb sellest tarbijakaitseametile teada anda.

Kui palju on helkurita õpilasi?

Maanteeamet andis tänavu politsei- ja piirivalveametile 80 000 helkurit, mis jagati novembri jooksul pimedal ajal liikuvatele helkurita jalakäijatele.

Maanteeameti liikluskasvatuse talituse juhataja Urve Sellenberg rääkis, et tagasisidet helkurite jagamisest saab uue aasta alguses ja märtsis. „Ühtlasi saame infot tüüpolukordade kohta – kus inimesed liiguvad ja mil-lises situatsioonis nad helkurit kõige rohkem vajavad. Huvitav on ka teada, kui palju tabati helkurita õpilasi.

Tagasisidet on andnud koolid, kes teevad nii-öelda helkuripõhist järe-

Odav helkur ei pruugi olla odavaim edukindlustus. Elu kaitseb ainult kvaliteetne helkur.

levalvet ja on avastanud, et pooled õpilased ei kanna helkurit. Siis küsi-takse, kas meie jagaksime neile helkureid. Meie helkurite jagamist ei korralda. Koolidele on meie poolt nn katse musta nukuga. Lapsed, kes selle koolituse läbivad, saavad endale ka helkuri.”

Helkurikoolitus on kestnud juba kümme aastat ja paljud on sellega kaasa läinud, osa koole pole aga mis-kipärast huvitatud. „Maal on kam-paania vastu suurem huvi, linnas tagasihoidlikum,” ütles Sellenberg. „Ka meie liiklusalast õppematerjali tellitakse rohkem maakoolides. Just Tallinna suured koolid on tagasihoid-likumad õppematerjalide tellijad.

Õpetajad toovad põhjenduseks, et liikluskasvatusega peab tegelema spetsialist. Päris nii see ei ole. Meil on kodulehel üleval ka uuring koolide liikluskasvatuse kohta. Alklassides see toimib, aga juba põhikooli teises-kolmandas astmes on lõimimine üsna tagasihoidlik. Valmistame pidevalt ette materjali ka vanema astme jaoks. Kes tellib, see saab.

Küsitlusuuring näitab, et 96% lastest kannab helkurit. Kõige vähem panevad endale helkuri külge üle neljakümnesed mehed. Maainimesed

kannavad helkurit vähem kui lin-nainimesed. Seepärast on praegune meediakampaania suunatud vane-maealistele, aga sisulist tööd teeme ikka koolides ja lasteaedades. Musta nuku katsed ehk praktiline õppus, mis viiakse läbi õues, on hästi popu-laarne. On koole, kus seda õppust tehakse aastast aastasse, kuid linna-koolides, eriti Tallinnas, vähem.”

Must nukk ja helkuridisko

Haljala gümnaasiumi sotsiaalpeda-goog, terviseõpetuse ja psühholoogiaõpetaja Tiina Pihlak väitis, et nendekoolis räägitakse helkurist palju. „Helkurit kantakse meil tublisti. Ole-me juurutanud teadmist, et helkur on kõige odavam elukindlustus. Meil on olnud teavituskampaaniaid ja kuuen-das klassis korraldasime äsja projekti „Must nukk teel”. Mullu olid meil lausa helkuridiskod. Kui nüüd veel pimedam aeg tuleb ja lumi ära sulab, teeme võib-olla jälle midagi sellist. Õpilasesindus pakkus välja idee kor-raldada kooli ukstel kontroll: vaata-vad, kellel on helkur, ja kellel pole, sellele antakse.

Ebakvaliteetsetest helkuritest on ka juttu olnud. Lapsed teavad, et

pehmed helkurid ei ole nii head. Kutsusime kooli helkuritest rääkima politseiniku, kes jagas meile ka helkureid. Siis tegime katseid – politsei jagatud helkurite ja nurgatagustest kohtadest ostetud väga odavate helkuritega. Odavad ei paistnud tõesti välja.”

Tallinna Kristiine gümnaasiumi õppealajuhataja Tiina Kerem rääkis, et ka nende koolis on helkuritest räägitud. „Meil on isegi oma kooli logoga helkureid, mida oleme õpilas-tele meeneks või väikeseks autasuks andnud. Lapsed kannavad helkureid ilusti ja teavad, miks neid vaja on.

Mul on just praegu üks helkur siin laua peal. Ilmselt on see mõne koti küljest kukkunud ja maast üles kor-jatud. Oleme alklassidele rohkem rõhku pannud, neile oleme teinud ka politsei korraldatud üritusi. Mida varem harjutame last midagi kasu-tama, seda paremad on tulemused. Paistab, et ka lapsevanemad on teinud piisavalt tööd, et oma last kaitsta – õpetanud, millisel kõrgusel ja millist helkurit kanda ning miks. See kõik peaks olema lastel teada, aga kunagi ei ole liiast asju üle rääkida.”

Meeli Parijõgi

RAIVO JUURAK

Tartu ülikool lõpetab lävendipõhise vastuvõtu

OVE MAIDLA (TARTU ÜLIKOOL)

Siret Rutiku: „Tudengikandidaadid ei tea järgmisest aastast ülikooli avaldust esitades enam, kas nad on sisse saanud või mitte, ja seetõttu muutub vastuvõtuperiood nende jaoks taas pingelisemaks.”

peavad oma vastuvõtutingimused üle vaatama.

Tõenäoliselt hakatakse ka teistes ülikoolides uusi tudengeid vastu võttes suurendama sisseastumiseksamite osatähtsust. Otsustasime, et seoses nende muudatustega on mõistlik kujundada vastuvõtt ümber järk-järgult ning esimesed sammud tehakse juba 2011. aastal.

Millised erialad teie hinnangul lävendipõhise vastuvõtu tõttu enam kannatasid? Näiteks semiootika eriala 20 kohale võeti vastu 78 tudengit.

Mingist „kannatamisest” küll rääkida ei saa. Eri aastatel oli nn ületäitumus eri õppekavadel. See oli ülikooli teadlik otsus võimaldada õppida kõigil võimekatel üliõpilaskandidaatidel, kes on lävendi ületanud.

Kuidas lävend määrati? Kuidas ikkagi tekkisid väga suured õppegrupid?

Lävendi määramisel arvestati varasemate aastate vastuvõtustatistikat. Samas sõltus vastuvõtt suuresti riigieksamite tulemustest. Meie jaoks oli oluline, et REKK normaliseeriks riigieksamite tulemused – see võimaldaks ülikoolidel lävendeid paremini fikseerida. REKK leidis aga, et olulisem on tuua statistikas välja õpilaste teadmiste kalded õppeaastati ning riigieksamite tulemusi normaliseeritud keskmisega sitama ei hakatud. Seega – mida suurem oli riigieksamite tulemuste kõikumine või mida parematele tulemustele sooritasid

gümnaasiumilõpetajad riigieksameid, seda rohkem oli ülikoolil potentsiaalseid lävendiületajaid. Eri aastatel olid sama riigieksami tulemused erinevad, raske on nii lävendit seada.

Miks on otsusega nii kaua viivitatud? Negatiivsed küljed ilmnesisid juba üsna ammu.

Lävendipõhisest vastuvõtust tingitud kohatine ületäitumus ei olnud muudatuste peamine ajend. Vastuvõtkorralduse muutmise otsuse tingis ennekõike gümnaasiumi lõpeta-mistingimuste muutmine.

Mis täpsemalt järgmisest suvest vastuvõtu korras muutub? Kas erialati hakkab vastuvõtt erinebma?

Kõikidel erialadel hakatakse vastu võtma paremusjärjestuse alusel. Minimaalne piir, millega ülikooli kandideerima pääseb, on 60 punkti, aga see ei anna veel sissesaa-mistagatist. Riigieksamites ja sisseastumiseksamites tuleval aastal veel olulisi muudatusi ei ole, kuid tõenäoliselt toovad järgnevad aastad kaasa muudatusi ka nendes. Avalduse saab bakalaureuseastmes jätkuvalt esitada kahele õppekavale nii päevases kui ka avatud ülikooli õppes, seega kokku neli avaldust.

Millal selgub tasuta ja tasuliste kohta arv?

Põhimõtted lepatakse ülikoolisise-selt kokku kevadtalvel. Riigieelarve-liste õppekohtade arv selgub loodeta-vasti juuni keskel.

Kristi Helme

KÜSIMUS JA VASTUS

Milline vastuvõtusüsteem leiab üles parimad tudengid?

IGOR GRÄZIN
riigikogu liige

Konkursitestid ja -intervjuud pole midagi kivistunud. Kuulus Charles N. Parkinson viitab sellele, et Vana-Hiina eksam riigiametisse saamiseks koosnes kolmest kolmepäevasest sessioonist, kus tuli kirjutada neli esseed filosoofiast, kunstist ja astronoomiast, luuletada üks ballaad ja kaks oodi ning läbiv traktaat Hiina ajaloo tähtsündmustest, ning ainus, mida ei kontrollitud ja mida tegelikkuses vaja läks, oli administratiivne võimekus.

Nii ka siin – kipume segi ajama seda, millist kandidaati soovib ülikool ning millised on inimese kalduvused ja võimed tulevaseks elukutseks. Oludes, kus riigiülikoolid on sisuliselt riigile kuuluvad äriettevõtted, on ülikooli vahetu huvi, et temas õpiksid üliõpilased, kes suudaksid programmi omandada. See on väga piiratud eesmärk võrreldes globaalsetega (*à la* inimese ettevalmistus tulevaseks eluks, tema loovuse arendamine vms), aga tohutult suur võrreldes nende tulemustega, mida tänapäeva kõrgharidus suudab saavutada – poolikud teadmised, nende süsteemitus, pinnapealisus, elukutse mittetundmine jne. Selleks aga, et minu nimetatud eesmärk (võime läbida programm) saavutada, on vaja testida kandidaatide faktiteadmisi valitud alal, sest ande- ja töövõimete osa pole nii suur kui teadmiste oma.

Mõne päeva eest avastas üliõpilased, kellele oli uudis tõsiasi, et sada aastat tagasi läks Eestimaa piir Põltsamaa juurest ning Vana-Tartu pealinn oli Riia. Oleksin pidanud küsima, kuidas sai juhtuda, et nad ülikooli said ja neid lubati sinna tervelt neljaks aastaks jääda. Aga ei küsinud, sest ega lapsed süüdi ole.

KADRI KÕUSAAR
kirjanik

Parim variant oleks riigieksamite ja ülikoolikatsete kogusumma. Keskmise hinde arvestamine ei ole hea, sest ühe kooli kolm võrdub teise kooli viiega. Õppisin ise inglise kolledžis ja meilt põhikooli lõpus väljakukkunud kehvade hinetega kaader oli oma uutes koolides enamasti läbi viieline. Samas – kui inimene tahab minna näiteks keemiat õppima, siis piisab keemia ja/või füüsika, matemaatika, bioloogia riigieksamist. Siis on intervjuu või lisaeksam vajalik ehk lõpliku pingerea selgitamiseks võrdse punktisummaga kandidaatide puhul.

Andekad ja töökad peaksid saama õppida tasuta, vähem võimekad oma raha eest. Samas võiks tasulisel usinal õpilasel olla võima-

lus „tõusta” tasuta kohale (kui sealt keegi kehvade tulemuste tõttu välja langeb). Lõputu üle nominaalaja tiksumine riigi kulul tuleks samuti lõpetada. Kui nominaalajaga lõpetada ei suudeta (ja viivituseks pole mõjuvat, näiteks haigestumisest tingitud põhjust), tuleb hakata maksma.

LAURI VAHTRE
ajaloolane

Kõigepealt tuleb endale aru anda, et sõel peaks välja sõeluma mitte ainult andekamad, vaid ka need, kellel andekus liitub töökusega. Kuna see külg inimesest avaldub aegamööda, võiks mõtiskleda pikemaajalise sõelumise peale.

Jätaksin ülikoolidele üsna vabad käed. Õppekohtade arv olgu ette antud, milliste kriteeriumide alusel need täidetakse, seda oskavad ülikoolid ise kõige paremini arvata – nad on motiveeritud üles leidma ja harima just kõige nutikamaid ja tahtekindlaimaid.

Kindlasti ei peaks ülikooli astumine toimuma nagu konveierilindil, heade gümnaasiumitulemuste põhjal, mis ei välista nende arvestamist mingil määral või erialal, kui ülikool nõnda otsustab. Meie eesmärk olgu: igauhele tema eeldustele ja töökusele vastav haridus. Raisku ei tohi minna ükski talent.

IVIKA AMAN
TLÜ akadeemilise raamatukogu suhtekorraldaja

Tudengikandidaatide valikuks võib jätkuvalt rakendada valemit, kus üks osa on riigieksam, teine osa erialaga seotud õppeainete aastahinnete keskmine ning kolmas osa on vestlus. Pooldan ka olümpiaadidel silmapaistnute pingereavälisest vastuvõttu. Näiteks Tallinna ülikoolis on järgmisest aastast võimalik valitud erialal tasuta õppima asuda neil, kelle kolme riigieksami keskmine on vähemalt 90 punkti või kes on olnud esimeste seas üleriigilistel aineolümpiaadidel või rahvusvahelistel olümpiaadidel.

Samas pooldan ka lävendipõhist vastuvõttu. Praeguse kõrgharidussüsteemi puhul on see õigustatud erialadel, kus on raske täita riigieelarvelisi õppekohti soovijate vähesuse tõttu. Lävendipõhise vastuvõtu puhul peaks vastu võetama kindel arv. Esimesed kaks semestrit võiksid kõik õppida üldaineid ning valida lisaks teatud hulga vabaineid erialadelt, mida nad soovivad õppida. Eriala valitaks alles kolmanda semestri alguseks ning need, kes on ülikooli uksepakku juhulikult kulutanud, on selleks ajaks enamasti juba kõrgkoolist lahkunud. Samas oleks õppejõududel selleks ajaks juba ülevaade, kuidas üks või teine tudeng on akadeemilise keskkonna nõudmistega hakkama saanud.

Kuidas haridusteemat tuimalt ära kasutada

Argo Kerb

ajakirjanik ja toimetaja

Haridus on valdkond, mis peidab endas ammendamatu konfliktipotentsiaali – see on ulatuslike ja emotsionaalsete maailmavaatelistel vaidlustel sõjatanner, kus domineerivad inimsuhted ning maksumaksja raha. Kas õpilasi tohib filmida, kuidas peaks kool vägivaldset last distsiplineerima, kas meie noored on tulevikus konkurentsivõimelised – ükskõik millisel tasemel ja sügavusega seda teemat käsitleda, on klikk garanteeritud. Sarnaselt tervishoiu, korrakaitse, hindade jmt teemadega puudutab haridusega seonduv üpris otseselt igäht, mis teeb valdkonna vähegi uudisväärtuslike teemade käsitlemise äärmiselt ligitõmbavaks. Järgnevalt kaks näidet sellest sügisest, kus võib väita, et meedia on kasutanud haridusteemat ühel või teisel moel lihtsalt ära.

Kuidas leiutada skandaali?

Novembri alguses saadeti haridusfoorumi meililisti kiri, mis rääkis viiest pedagoogitudengite koolipraktika käigus toimunud kahetsusväärsest intsidendist. Kuna kirjas oli kõik uudisväärtuslik olemas – vägivald, avalik huvi, emotsionaalsus –, tegi Postimees Online sellest uudise ning kasvataskorraldikuks skandaaliks. Vestlused asjaosalistega on kinnitanud, et väljaanne ei võtnud kirjas sisaldunud faktide kinnitamiseks, ümber lükkamiseks või vähemalt tausta uurimiseks kellegagi ühendust. Asjaosaliste sõnul pakuti väljaande võimalust teemat edasi uurida. Kirja autori nõudmisel jäeti tema nimi välja.

Kuigi teemat ennast süvisi ei uuritud, küsiti õpetajate „enneolematu käitumise” kohta emotsionaalseid kommentaare teemasse puutuvatelt kõrvalseisjatelt – ministeerium, lastekaitse, lastevanemate liit jpt leidisid ennast järsku olukorrast, kus nad pidid kommenteerima ja võtma seisukoha intsidentides, millest nad midagi ei teadnud. Keegi kuskil rääkis, et teised olevat rääkinud sellest, mida kolmandad inimesed olevat teinud.

Uudis upub kommentaaridesse

Niiisi süstiti kolmandatelt osapooltelt kommentaaride võtmisega teemasse steroide ning hakati seda üles pumpama. Nii võimendatakse selliseid teemapüstitusi veelgi, mis annab lootust, et kellegi närv ütleb üles ning ta võtab vabatahtlikult sõna. Kutsutakse üles ka lugejaid sarnastest juhtumitest teada andma. Tekitatakse plahvatus „eimillestki”. Sama praktikad on korduvalt kasutatud näiteks patsiendiõigustega seotud teemade puhul, kui lugejaid kutsutakse üles rääkima oma

Haridusteema käsitlemine laiatarbemeedias ei näe tihti kaugemale lähimast emotsionaalsest reaktsioonist ning sisaldab vähem sügavust kui lomp pärast seenevihma.

(halbade) meditsiinikogemustest. See on väga lihtne – kõigil on koolivägivalda, frustreritud meediku või liiga aeglaselt saabuva politseipatrulli kogemus. Alati on mingid huvigrupid ja institutsioonid, keda saab õigesti formuleeritud küsimustega panna teemasse õhku pumpama.

Säärase „ajakirjanduse” tulemusest hakkab ühel hetkel domineerima rõhutatult uudisväärtuslik osa teemast (ehk skandaal, negatiivsus), mis hakkab ebaproportsionaalse kajastuse tõttu vormima arusaama reaalsusest.

Plahvatus tekitatakse „eimillestki”.

Alati on mingid huvigrupid ja institutsioonid, keda saab õigesti formuleeritud küsimustega panna teemasse õhku pumpama.

Mitte mingil juhul ei väida ma, et haridusfoorumi listi kirja kirjutanud inimene valetas või liialdas, käesoleval juhul ei oma see tähtsustki. See ei tähenda, et tormi põhjustanud juhtumeid poleks olnud, kuid konteksti ja mõtestamiseta tekitatakse nii haridusest (või meditsiinist, korrakaitsest...) alternatiivreaalsus, millel ei pruugi tegelikkusega kuigivõrd pistmist olla. Skandaal oli, kuid väljaanne ei uurinud, kas praktiliselt käinud tudengid tunnetasid juhtumeid erandliku või tavalisena. Väljaannet ei huvitanud, kas kurikuulus „ühel jalal nurka seisma pandud” poiss oli äkki teinud õpetajatega kokkuleppe, et kui ta veel pahandusi teeb, valib ise endale karistuse...

Lõpuks ei tea keegi, kas, millal, kuidas ja üldse mis toimus. Samas probleem on, kusjuures see on muudetud aktuaalseks. Emotsioonid koetakse üles ning järjekordne uudisväärtuslik haridusdiskussioon viljastab vapralt meie avalikku ruumi. Kuid ajakirjandust klassikalises mõistes on selle kõige juures märgata väga keeruline.

Hea, aga traagiline näide sarnasest ajakirjanduspraktikast, kas ajakirjan-

dus puudub, oli ERSO ja minister Laine Jänese skandaal. Enam kui nädala jooksul ei suutnud ükski väljaanne – online või paber – avaldada artiklit, kus lugeja oleks leidnud eri poolte tasakaalustatud vaated faktidele ja väidetele. Meediaruum oli küllastunud pressiteadetest, avalikest kirjadest, asjaosaliste sõnavõttudest ning ajakirjanike arvamustest selle kohta, kummal poolel on õigus (!?). Infotulvas orienteeruda üritamine tekitas lugejas vaid segadust. Ükski väljaanne ei suutnud teha Siitani-Järvi-Jänese skandaali juures reaalselt ajakirjanikutööd – tuua loosse selgust.

Rääkides õpetajakoolituse õppejõududega, kellest mõni annab ka skandaali põhjustanud praktiliselt olnud tudengitele loenguid, selgitati, et tegelikult oli valdav enamik tudengite kogemusi positiivsed. Kuigi teema oleks väärtinud laiemat arutelu, on kõik asjaosalised teemakäsitluse pinnapealsusest ja skandaalsusest pettunud ning leiavad, et tegelikult teemat käsitletud pole. Jah, ollakse pettunud, kuid paljuütleb on see, et üllatunud pole enam keegi.

Peidetud reklaam

Septembris, kui Eesti meedia avastas ühel ajal ja hämmastava üksmeelsusega Apple iPad tahvelarvuti kui tulevikuõpiku, jäi mind närima küsimus, kuidas ikka on võimalik, et vähemalt neli väljaannet korraga (Eesti Päevaleht, Postimees, Eesti Ekspress, Eesti Televisioon) ei räägi mitte lihtsalt iPadist, vaid iPadist kui õpikust.

Kuid miks iPad kui õpik? Mul pole vähimatki kahtlust, et Tiit Hennoste, kes avaldas septembri keskel oma nn iPadi õpikurevolutsiooni manifesti, oli oma sõnavõtus siiras. Tema nii mõnigi mõte väärib kaalumist, kuid see ei selgita, miks idee muutus viiruslikuks. Miks pärast seda, kui vähemalt kolm väljaannet olid teemaga juba ülevalt, kõrvalt, alt ja seesmiselt tegelnud, tuli üpris läbinämmutatud teemaga pea nädal hiljem välja ka Eesti Ekspress.

Miks kirjutatakse iPadist? Kõigepealt tuleb nähtavasti selgitada, et aja-

kirjandusväljaannete huvi iPadi vastu pole sugugi isetu. Nimetatud seadmest loodetakse internetitormi muutuste tuules viirevale ajakirjandusele järjekordset messias. Nii välismaist kui ka kohalikku meediat vaevab iga tund, päev ja nädal küsimus, kuidas ellu jääda. Internet, millest loodeti veel üheksakümneendate lõpus meediale uue hingamise andjat, on praktiliselt kõiki meediafirmade (mitte tarbijate, tarbijad on väga rahul!) poolt temale pandud lootusi petnud. Kõik vähegi kaalukad väljaanded on küll internetis, kuid mingit silmipimestavat kasumit see kellelegi ei too.

Omanikutulu teeniv ajaleht, nagu iga äriettevõtmine, ei ela õhust, armastusest ja missioonitundest (erinevalt Eesti kultuuritöötajatest), vaid tellijate ning reklaamistjate rahast. Ent internet on muutnud lugejatelt raha võtmise ääretult keeruliseks ning ükskõik kui hullutavalt arvutiaknas reklaame ei vilgutata, ära sellega ei ela. Süvenemata siinkohal konkurentsiolekorda analüüsi ning internetimeedia arenguajaloo peensustesse, kinnitan vaid, et väljaannetele pole internetiversioonide tasuliseks muutmise või sootuks internetist lahkumise eriti tõsiseltvõetavad alternatiivid.

Kumbki Ekspressi kahest õpikuartiklist – Priit Hõbemäe „Kuidas iPad viiel viisil õppetööd parandab” ega Heidit Kaio „iPad tuleb ja õppimine võib hakata lastele meeldima!” – ei suutnud veenda, justkui oleks teemat käsitletud erilise sügavuse või mõistmisega. Peamised argumentid olid: iPad on värviline, liikumis- ja puutetundlik ning kaotab ära „sülearvuti püsti seisva ekraani loodud kunstliku barjääri õpetaja ja õpilase vahel”. Peale üldhariduskoolide õpilaste läbikukknud sülearvutiprojekti ei oskagi öelda, kus meil selline barjäär on. Kui ülikooli loenguruumides, siis seal kasutatakse arvuteid enamasti konsektteerimiseks – tegevus, mille jaoks iPadist kui suurest puutetundlikust ekraanist märkimisväärset kasu pole.

Põhjused olid tavalugeja eest varjatud, kuid väga lihtsad. Avalik saladus oli, et Eesti Ekspress on mõnda aega arendanud iPadile tasuta app'i (lühend inglise sõnast *Application* – rakendus). See on ajalehe elektrooniline väljaanne, mille eest peaksid lugejad maksma. Samas on Eesti-spetsiifiliste (mida eestikeelne meediaväljaanne on) app'ide arendajatel üks väike probleem – iPad on meil siiski marginaalse levikuga tehnofriikide mänguasi ja kui väljaanded panevad oma kaardid iPadile, on automaatselt nende huvides ka iPadi reklaamimine.

Haridusteema sai sobivaks reklaamimuulaks

Kuidas see haridusse või õpikutesse puutub? Jällegi väga lihtne – praegusel juhul rakendas meediaväljaanne haridustemaatikas oma iPadi projekti ees PR-muulana. Kusjuures meediaväljaande soov peita oma huvid näiliselt avalike huvidega tegeleva teema sisse – populariseerida ning ühendada avalikus teadvuses iPad õpikuga, on huvide konflikti üks vorme. Kasutati ju klassikalist reklaamivõtet. iPadi kuvand ankurdatakse mingi „positiivse” funktsiooni või teemaga, mille teised väljaanded olid juba soovaks küttnud.

Kui „sotsiaalselt tundlikud” teemad pannakse (ebasiiralt!?) oma projekti vedama, kõnnitakse huvide konflikti kitsal mögiraal, ning olgem ausad – õpikud ei huvita tegelikult kedagi.

Järgmistel nädalatel avastab väljaanne võib-olla iPadi kui ideaalse meditsiiniaparaadi ning küsib, miks ometi riik seda igasse haiglasse ei osta. Aga kui säärased „sotsiaalselt tundlikud” teemad pannakse (ebasiiralt!?) oma projekti vedama, kõnnitakse huvide konflikti kitsal mögiraal, ning olgem ausad – õpikud (või tervishoid...) ei huvita tegelikult kedagi.

Arvamuse meediakõlblikkuse mõõdupuud

Vilja Kiisler
ajakirjanik

Aeg-ajalt puhkev ja siis jälle soikuv arutlemine Eesti arvamuskultuuri üle nendib tavaliselt küll arvamuste näilise rohkuse taga peituvat sisulist ahtust, ent ei analüüsi enamasti selle põhjusi, mis peituvad nn formaadiomastes kvaliteetides endis.

Mõõdikud on toimetaja peas

Arvamust ei avaldata sugugi mitte ainult ajalehtede arvamuskülgedel, vaid ka uudistes ning telesaadetes ja raadioeetris. Seda, kellelt lugu tellida, keda uudise täienduseks teemat kommenteerima paluda ning otse-eetrisse väitlema kutsuda, otsustavad toimetajad potentsiaalse arvoja meediakõlblikkuse järgi, mille mõõdupuud asuvad toimetajate peades. Tegemist on vaiki-misi kujunenud põhimõtetega, mis on avalikult sõnastamata. Meediakõlblikkuse esimene ja kõige tähtsam kriteerium on kahtlemata formaadi võimaluste teadvustamine. Ei piisa sellest, et inimesel on midagi öelda; oma valdkonna briljantsest tundmisest pole küllalt. Olulisem kui erialane erudit-sioon on üle künnise pääsemiseks teadmine, kuidas neid teadmisi esita-

da ajakirjandusele sobivas sõnastuses, mahus ja tonaalsuses. Ei piisa teadmi-sest, kuidas asjad on, esmatahtis on mõista, kuidas neid pressisõbralikult väljendada. Arvamusloo kirjutamiseks on eel-kõige tarvis mõista, mis on oluline selle väljaande meelest, millele kavat-setakse lugu pakkuda. Vaevalt kujutab keegi ette, et ajakirjandus kirjeldab-ki elu niisugusena, nagu see on. On teemad, mis „müüvad“, ning leidub olulisi teemakäsitlusi, mida ei õnnestu ühelegi väljaandele vastuvõetavaks teha paljalt selle pärast, et need ei haaku toimivate formaatidega – olgu siis teemapüstituse või ajakirjanduse-le sobimatu ülesehituse poolest.

Formaat lihtsustab ja moonutab

Igasugune formaat, olgu paberlehe, *online*-i või telesaate oma, eeldab tea-tud olulisi lihtsustusi, milleks paljud oma erialal kompetentsed inimesed võimelised ei ole. Nad võivad oma mõtteid säravalt esitada endasuguste professionaalide seltskonnas või näi-teks meililistis, kus teemasse süvene-vad samasuguse hariduse ja etteval-mistusega inimesed, ent jäävad hätta siis, kui neilt nõutakse „asja tuuma“ esitamist ühe minuti jooksul kiirkõ-nes (näiteks telesaates).

Ühed ja samad näod kirjutavad arvamuslugusid, vantsivad saatest saatesse ja räägivad seda, mida neilt oodatakse. Nad on ära tabanud, kuidas asi töötab.

Põhjuseks ei ole asjatundjate juh-mus probleemide resümearimisel, vaid mõningaid asju ei olegi võima-lik laiale publikule kiirmeetodil n-õ kulbiga pähe panna. Seetõttu ei ole arvamuskülgedel kuigi palju füüsiku-te, filosoofide, arstide ja paljude teiste

erialade esindajate arvamusi. On mui-dugi „geeniusi“, kes suudavad kee-rulised asjad hästi lihtsaks kõnelda, aga see sünnib enamasti suurte moo-nutuste hinnaga, mistõttu paadunud meediasõbrad kaotavad oma reputat-siooni professionaalses ringis. Pealegi peavad paljud asjatundjad meediaga suhtlemist lihtsalt ajaraiskamiseks, mis takistab neid töösse süvenemast.

Ühed ja samad igal pool

Küllap on kõik ajakirjanikud vahel intervjuueeritutelte kuulnud, et parem olnuks, kui lugu, mille tegemiseks neid küsitleti, jäänuks ilmunuta. Isegi kui kedagi ei ole otseselt valesti tsitee-ritud, kogevad inimesed sageli, et „ei tunne ennast loos ära“. Meedia valiku-lisus faktide esitamisel ja kõneldu tsiteerimisel võib formaati mitte tund-vale inimesele tunduda meelevaldne ja isegi sihilikult tegelikkust moonu-tav. Siin ei ole asi alati ajakirjaniku ebaprofessionaalsuses, kuigi sedagi tuleb ette, vaid formaadi vastamatuses käsitletavale teemale ja formaadioma-ses lugupidamatuses „tegelikkuse“ suhtes.

Seetõttu on mõnes mõttes parata-matu, et ühed ja samad näod kirjuta-vad arvamuslugusid, vantsivad saatest saatesse ja räägivad seda, mida neilt oodatakse. Nad on ära tabanud, kuidas asi töötab, ning osalevad masinavärgis etteantud raamidega vastuollu mine-mata. Nad on nõus rääkima sellest, mille meediakõlblikuks lihtsustami-sest kolleegid keelduvad. Nii on mee-diakanalitel alati varmast võtta oma valvepsühholoogid, valvepolitoloogid, valvefeministid ja valvehomofobid. See on suhteliselt kitsas ring, kus uute tulijate pealetulemist takistab ühelt poolt ajakirjanike soovimatus riskida ja teiselt poolt spetsialistide eelarva-mused ajakirjanduse suhtes.

Kui arvamuskülgedele satubki vähem tuntud nimesid, võib enamasti kindel olla, et toimetaja on loo aval-

damiskõlblikuks muutmisega tublisti vaeva näinud. Inimesel, kes soovib elus esimest korda leheveergudel sõna võtta, on väga raske – kui mitte võima-tu – vaadata oma mõtteid konkreetse väljaande toimetaja pilguga. Ta esi-tab asju nii, nagu tema neid tunneb, ning on pärast toimetatud arvamus-loo nägemist trükiis sageli solvunud, et tema mõtetega on „meelevaldselt“ ümber käidud. Kui toimetaja suhtle-mine autoriga jääb pinnapealseks (ja enamasti jääb), siis otsustab ta pärast esimesi meediaristseid selle väljaan-dega või ajakirjandusega üldse enam mitte tegemist teha.

Kes vaikivad?

Veel vähem kui paberajakirjandus saab tundmatute nimedega opereeri-mist endale lubada teleajakirjandus. Meediakogenematu inimese kutsu-mine saatesse võib panna ebamuga-vasse olukorda saatejuhi ning seada ohtu saate õnnestumise, mida vähe-masti otsesaate puhul lubada ei saa. Telekõlblikkuse tähtsaim kriteerium on oskus väljendada oma mõtteid loetud minutite jooksul saatejuhi küsimustest välja tegemata – otseselt küsimustele vastates on oht, et interv-

jueeritaval jääbki edastamata sõnum, mille pärast ta nõustus saatesse tule-ma. Igal juhul tähendab saatesse tulek nõustumist etteantud formaadiga, st valikulise esituse ja lihtsustustega.

Viimaks olgu öeldud, et pidasin sil-mas ainult neid vorme, mis pretendeer-ivad ajakirjandusliku sisu loomisele. Peale arvamusi sisaldavate uudiste, arvamuslugude ja väitlussaadete on ju veel hulk väliselt ajakirjanduslik-ke, ent sisult puht meelelahutuslik-ke meediavorme, mille kontseptsioon ongi ehitatud üles meediakogenema-tute inimeste teadlikule ärakasutami-sele. Võsa Petsi ohvrite, naistevahe-tuse staaride ja teiste inimväärikust alandavate formaatide elujõulisuse fenomen on juba teine teema.

Ajakirjandusliku sisuga meedia-ruumis on aga pidevate ülesastujate ringi kitsuse konstateerimise asemel õpetlikum vaadelda pigem, kes vai-kivad, hoolimata tõsiasiast, et nende arvamusst päritakse. Ütle mata põnev oleks, kui toimetaja lisaks ilmunud arvamusloo juurde nende inimeste nimed, kellelt ta püüdis selleteema-list lugu saada, kuid ei saanud. Ning kui saatekülalisi tutvustades öeldaks, keda saate tegijad tegelikult soovisid laua taga arvamusst avaldama näha.

RAIVO JUURAK

Nii paberlehe, *online*-i kui ka telesaate formaat eeldab olulisi lihtsustusi, milleks paljud oma erialal kompetentsed inimesed võimelised ei ole.

MEEDIAATEMAL

Kas *online*-ajakirjandus sööb meedia usaldusväär-sust?

HANNES RUMM
sotsiaaldemokraat, endine ajakirjanik

Sattusin poolteist aastat tagasi Posti-mehe arvamussliidrite lõunal samas-se seltskonda poole tosina endise ja praeguse ajakirjanikuga, kes kõik on Õpetajate Lehe lugejatele hästi tuta-vad. Vaidlesime kirklikult ühel ja teisel teemal, kuni ootamatult leidis seltskond ühise keele, kurtes ajakir-janduse mõjukuse vähenemist. Ena-masti süüdistati meedia usaldusvää-r-suse allakäigus *online*-ajakirjandust.

Kas asi on tõesti nii hull? Taustaks nii palju, et *online*-ajakirjanduse luge-jaskond kasvab kordades. Kui viis aastat tagasi oli kõige popimal paber-lehe sõsarväljaandel Postimees *On-line*-il 140 000 lugejat nädalas, siis eelmisel nädalal oli neid 691 378.

Üheksakümnendate aastate üks käibetõde meie ajakirjanduses oli:

ega ajakirjandus ole naelavabrik, mis tükke toodab. *Online*-meedia hädaks on suuresti aga just see, et nimelt tükke toodetaksegi. Reporter tuleb hommikul tööle teadmise-ga, et järg-mise kaheksa tunni vältel on vaja valmis saada 8–10 uudist. Muidugi ei saa sellise mahu puhul nõuda sama-sugust põhjalikkust nagu paberlehes töötavalt kolleegilt, kel on õhtuks vaja valmis saada üks, see-eest võima-likult ainulaadset infot pakkuv lugu.

Kõrge tempo, madal tase

Online-ajakirjaniku esimene lahendus metsikule tempole on info taaskasut-us. Ta tsiteerib konkurente, paber-lehti ja blogisid. Ole sa *online*-meedias ükskõik kui originaalse uudise autor, hiljemalt kümne minuti pärast on kõik konkurendid sinu leitud loo ümber kirjutanud.

Teine lahendus on loobumine vanast heast reeglist, et (eriti konf-liktsel) uudisel on tasakaalustatud info esitamiseks kaks allikat. Kõige lihtsamal näitel nii valitsus- kui ka opositsioonipartei esindaja. *Online*-is on esimeses uudises ainuke infoalli-

kas näiteks minister, pool tundi hil-jem järgnevas samateemalises uudi-ses mõne opositsioonipartei esinda-ja. Lugeja saab teemast tervikpildi ainult siis, kui ta juhtub läbi lugema mõlemad lood. See-eest on kirjutajal juba kaks „tükki“ kirjas.

Kolmas, ja minu meelest kõige olulisem *online*-ajakirjanduse proble-em on see, et ajapuudusel lepitakse valdavalt ainult nende tegijatega, kes ennast ise innukalt välja pakuvad. Kuna pressiteated lähevad *online*-aja-kirjanduses hästi peale, toodavad tähelepanuvajaduses ettevõtted või erakonnad neid hoogsalt. Samas unustab *online*-meedia ära terved elu-valdkonnad, mis ennast ise välja ei paku. Näiteks põllumajanduse või pedagoogika, sest suurtaimed või eliit-koolid pressiteateid ei väljasta.

Üks tuttav diplomaat rääkis hilju-ti, et Rootsi välisministeerium saa-dab aastas välja vaid kaks-kolm pressiteadet, kui neil tõesti midagi väga olulist öelda on, sest Rootsi meedia väldib meediatarbijatele üks ühele ametliku info vahendamist. Eesti välisministeerium toodab näda-las rohkem minister Urmas Paetist

rääkivaid pressiteateid kui Rootsi kolleegid terve aastaga kogu oma töö kohta, sest mitte ainult meie *online*-meedia, aga ka raadiojaamad loevad hea meelega ette iga sõnu-mi välisministri mittemidagiütlevast kohtumisest.

Tarbija, nõua paremat

Ajarutus pressiteateid ja lühiinterv-juusid vahendades ei käitu *online*-ajakirjandus sageli ühiskonna valve-koerana. Lugejani jõuab näiteks hea info, mida mõni erakond või ette-võtte väga soovib enda kohta levi-tada, kuid mitte halvad uudised, mida need samad organisatsioonid avalikkuse eest hoolega peidavad. Erinevalt Postimehe, Eesti Ekspressi või „Pealtnägija“ ajakirjanikest, kes toovad avalikkuse ette asju, mida raske leida, kuid ühiskonnal tõesti oluline teada, nagu näiteks korrupt-siooniteemalised lood.

Miks meediajuhid ja lugejad sel-list olukorda taluvad? Esimesed sel põhjusel, et kui paberajalehtede reklaamitulud aina kahanevad, siis edukamate *online*-kanalite reklaami-

tulud kasvavad. Üheks põhjuseks lehti netis lugevate inimeste arvu kasv, teiseks võimalus erinevalt vana-moodsast lehereklaamist avaldada seitsmel eri moel vilkuvaid reklaame ja reklaamiklippe.

Lugejate seisukohalt on *online*-aja-kirjanduse ületamatu voorus võima-lus pidevalt uut infot saada, vaadata varasemaga võrreldes rohkem pilte ja videoid. (Näiteks jalgpallihuviliste jaoks on paberlehes avaldatud foto aasta ilusaima värava löönud vutime-hest palju igavam kui sama värava ülevaatamine *online*-i riputatud kli-pis.)

Väheoluline pole ka see, et *online*-meedia tuleb erinevalt paberlehest tasuta kätte, aga tasuta asi ei pea kehv olema. *Online*-meedia, ja selle kaudu kogu ajakirjanduse taseme tõstmiseks on parim lahendus tarbi-jate nõudlikkus. Kui lisaks kiirusele ja kirevusele hakatakse *online*-ilt ka head ajakirjanduslikku taset nõud-ma, siis selgub, et seda suudetakse pakkuda küll. Ja *online*-kanalid muu-tuvad kiirinfokontoritest tõsiseltvõe-tavateks arvamusliidriteks ning aja-lehtede tegelikeks konkurentideks.

Üks headuse tund Ani La'ga

Ülo Mattheus
kirjanik

Ma üritan vastata iseenesest lihtsale küsimusele, kuidas tekib headus. Teadagi ilmub see end inimsuhete kaudu ja selle tekkimiseks peavad olema mingisugused eeldused. Ühel hiljutisel eluperioodil elasin ma Indias Dharamsalas, kuulasin filosoofialoenguid, mida pidasid kaks kõrgesti haritud tiibeti laamat, ja õppisin tiibeti nunna juhendamisel tiibeti keelt. Piltlikult võttes olin ma üks usin õppur teiste samasuguste hulgas. Alustan oma tiibeti keele õpetajast. Ta palus end kutsuda lihtsalt buda nunnaks, Ani La'ks. Ta oli kõigi suhtes ülimalt tähelepanelik ja sõbralik. Koguni nii sõbralik, et iga kord, kui gruppi tuli uus õpilane, alustas ta õpinguid otsast peale. Meile tähendas see juba läbitud aine lõputut kordamist. Keegi ei vaidlustanud seda. Headus oli olulisem, oli primaarne. Kui me oleksime lõhknud oma protestidega headuse õhkkonna, mis selles grupis valitses, poleks see olnud enam sama õpetus.

Linn kui headuse inkubaator

Pean tõdema, et veidi rohkem kui kolme kuu jooksul ei õnnestunudki mul tiibeti keelega kuigi kaugele jõuda, aga sain kaasa Ani La heasüdamlikkuse ja tema naeratavad silmad. Kui mul kipub siht kaduma ja meel kisub moriniks, siis pruugib vaid meenutada Ani La stoilist rõõmsameelsust, ja asjad lähevad paika tagasi. Sama mõju oli filosoofialoengutel, mida toona pidasid väga haritud gešed (tiibeti budismi geluki koolkonna munk-õpetlane, tiitel vastab tingimuslikult doktorikraadile) Sonam Rinchen ja Thubten Dawa. Ka selles õpiruumis oli õhkkond harras ja kirjeldamatult sõbralik. Ükskõik kui täisruum ka polnud, alati tekkis juurdetulijaile koht ja kuskilt ilmus ka istumismatt. Selles ruumis ei tapetud kunagi ühtegi putukat. Kuigi akende ees olid võrgud, pääses mõni neist ikka sisse. Mäletan üht sakslast, kes selle asemel, et verd imev sääsk laiaks litsuda, sulges tolle õrnalt kilekotti ja lasi hiljem õues vabaks. See ruum oli otsekui headuse inkubaator, kõik halb jäi väljapoole. Veelgi enam, see jäi kuhugi kaugele ka sellel väikesest linnakesest, kus samuti valitses headuse õhkkond. Valitses sel lihtsal põhjusel, et selles linnas domi-

neerisid õpetatud laamad ja inimesed, kes olid tulnud neid kuulama. Kaudselt võiks seal toimuvat nimetada ka grupiteraapiaks, väga kaudselt, et kuidagigi sobitada seda arusaadavasse keelde. Inimesed olid kogunenud selge eesmärgiga õppida filosoofiat, mis propageerib headust, õpetab loobuma halbadest tegudest ja kõike ka koheselt rakendama. Seepärast võib seda tõesti käsitada soovina end „ravida“, paremaks muuta, et saada üle nii oma probleemidest kui ka vihast ja kibestumusest. Neid nähtusi võib ju nimetada ka haiguseks. See „ravi“ igal juhul mõjus ja üldise headuse tingimustes läks koguni meelest, et inimestel on ka negatiivseid emotsioone ja omadusi. Tagasitulek inkubaatorist tavamaailma oli vägagi valus.

Negatiivne tekib, positiivset luuakse

Kuid inimgrupi loodava positiivse õhkkonna kogemiseks ei pea ju alati nii kaugele reisima. Mul on AA-rühma liikmeist sõpru, keda rühmateraapia on aidanud nende probleemidest üle saada. Veelgi enam, kirjeldused neis rühmades kogetust kõnelevad ülitugevatest emotsioonidest ja peaaegu valgustuskogemusest. Ehk siis probleemidest vabanemine on lisaväärtusena kaasa toonud helgema elutunnetuse. Lõpuks on meil ka psühhodraama rühmad, kus inimeste positiivne koostoime aitab igaühel eraldi oma hädad ja ebaõnnestumised selgeks mõelda ning võib-olla ka paremaks inimeseks saada.

Mõistagi võib grupil olla ka negatiivne toime. Eriti lastel ja noortel on risk sattuda mõne niisuguse rühma ehk siis halbade sõprade mõju alla. Need grupid võivad tekkida koolis, tänaval, ühe klassi piires. Samas kerib siit lihtne küsimus: kus siis on positiivsed grupid, või kui need on olemas, miks pahelised suundumused domineerivad? Lihtne vastus on, et negatiivsed grupid tekivad ise ja tõmbavad oma pahedega ligi, samas kui positiivseid tuleb teadlikult luua, neid juhtida ja suunata ning need võivad noortele tunduda „margi täistegemisena“. Kuskil väike „laks“ panna on palju põnevam. Tegelikult on ju iga kooliklass koostoiwiv rühm, millel on oma psühhokliima. On iseküsimus, kas õpetajad, kes koolis toimuva eest vastutavad, on võimelised seda psühhokliimat tajuma ja kas neil on tahet seda ka suunata. Või koguni saada grupi liidriks? Kas neil jätkub energiat? Või kas nad üleüldse teavad, kuidas seda teha?

Kuid jäägugi need küsimused rektoriliseks. Mõistagi võiksin siin välja pakkuda hulga õpetussõnu, kuid enam kui tõenäoliselt jäävad need deklaratiivseks. Ainuüksi sõnad ei veena. Samas veenaks lihtne kogemus, et headuse ülemvõim on siiski võimalik. Veenaks ehk isegi üksainus tund Ani La'ga. Tema imeline lihtsus, tema lihtne headus. Ja võib-olla oleks meil vaja ka õpetust, mis headust õpetaks.

KIRI

Mind õs ei veena

Eesti õigekeelsussõnaraamat 2006 on õpetajatele ja õpilastele koolis vastuvaidlematuks juhendumiseks, kuid kahjuks sisaldab see väärtuslik teatmeteos ka vigu ja kohati teadlikku vassimistki. Eesti entsüklopeedias, teadusajakirjades ja ka geograafia-õpikutes on stratigraafilised terminid (näiteks Devon, Perm) kirjutatud suure algustähega (näiteks üldmaateaduse õpik gümnaasiumile, AS Bit, 2003; lk 26: „Aegkonda, mis on kestnud viimased 65 miljonit aastat, nimetatakse Uusaegkonnaks e Kainosoikumiks. See jaguneb omakorda kaheks suuremaks epohhiks Paleogeeniks ja Neogeeniks, ning Kvaternaariks ehk Antropogeeniks jne“). ÕS-is kirjutatakse need kõik väikese algustähega. Teadusterminoloogiat ei tee filoloogid, vaid erialateadlased koos filoloogidega. Mis oleks saanud Eesti meditsiinterminoloogiast, kui seda tööd poleks juhtinud prof Valdes ega selles osalenud meie meedikute paremik?

Kümmekond aastat tagasi toimus Eesti geoloogiaasutustes diskussioon stratigraafiterminoloogia teemal, kuhu kaasati ka Eesti juhtivad keeleteadlased, kes (nende seas ÕS-i toimetaja Tiiu Erelt) kinnitasid, et teadusliku terminoloogia korrastamine on eeskätt erialaspetsialistide ülesanne. Eesti stratigraafia komisjoni koosolekul 27.12.2001 võeti keeleteadlaste osalusel vastu otsus, mille kohaselt kõigi stratigraafiliste

üksuste kirjutamisel kasutatakse suurtähestist kirjaväisi, näiteks Siluri ladestu, Porkuni lade, Lontova kihistu, Lõo kihid, sest tegemist on ühtset hierarhilist süsteemi moodustavate pärisnimedega.

Otsuse tingisid kaks asjaolu.

1. Senises praktikas kirjutati osa stratigraafilisi üksusi (lade, kihistu jne) suure algustähega, teine osa (ladestu, ladekond jne) väikese algustähega, mis tekitas segadust ning oli vastuolus üldkehtiva põhimõttega, et ühe ja sama klassifikatsiooni piires tuleb rakendada samu reegleid. Ja kust peaks mingi väljaande toimetaja-filoloog teadma, mis vahe on näiteks ladejärgul ja kihistikul?

2. Kui sõjaeelses Eestis kujunes stratigraafiline terminoloogia põhiliselt saksa keele baasil, siis sõjajärgseil aastail hakkas seda mõjutama vene keel oma naljakate ja ebaloogiliste iseärasustega. Spetsialiste kohustati ka geograafilistest nimedest tuletatud stratigraafilisi üksusi kirjutama häälduspäraselt (nt uenloki ladejärg versus Wenlocki ladejärg). Et nime-de täpset hääldust oli mõnikord raske kindlaks teha, sündis rohkesti sõnaebardeid, nt ländõuveri versus Llandovery. Sama nõude kohaselt hakati ka nt Keila ladet kirjutama väikese algustähega, samal ajal kui Keila linn ja Keila jõgi kirjutati jätkuvalt suure algustähega.

Pärast Eesti taasiseisvumist tõusid stratigraafilise nomenklatuuri vastuoksused üles eriti teravalt, sest olude sunnil peamiselt vene keeles kirjutatud geoloogid hakkasid nüüd kirjutama emakeeles. Konkreetseks

tõukeks, mis ajendas eestikeelse teadusterminoloogia korrastamisel radikaalseid samme astuma, oli aga „Eesti entsüklopeedia“ 11. ja 12. köite koostamine. Eesti geoloogiaasutuste üksmeelne otsus kirjutada kõik stratigraafilised terminid suure algustähega leidis kajastamist nii entsüklopeedia köidetes kui ka spetsialistide igapäevapraktikas. Kuid ÕS kasutab endiselt väärustunud keelekujusid ning toimetajad ja korrektorid, ning küllap mõnikord ka õpetajad, parandavad stratigraafilised terminid väiketähestisteks.

ANTO RAUKAS

KOMMENTAARIKS

ÕS fikseerib üldkeelse tarvituse

“Eesti õigekeelsussõnaraamatu ÕS 2006” koostajad on lähtunud arusaamast, et see sõnaraamat fikseerib eeskätt üldkeelset tarvitust ja see muutub aeglasemalt kui erialainimeste kokkulepped, kuigi erialakeele muutusi jälgitakse pidevalt. Häirivad vastuolusid õigekirjatarvituses tuleks muidugi püüda vältida ning selleks on vajalik erialainimeste ja keelekorraldajate koostöö. Sobiv foorum niisuguste erinevuste arutamiseks on Emakeele Seltsi keeleteoimkond, mille ülesandeks on kirjakeele reeglite ja normingute otsustamine.

PEETER PÄLL

keelesõnaraamatu koostaja

KUI MINA OLIN VEEL VÄIKENE MEES

Poiss, kellele meeldis onni ehitada

ERAKOGU

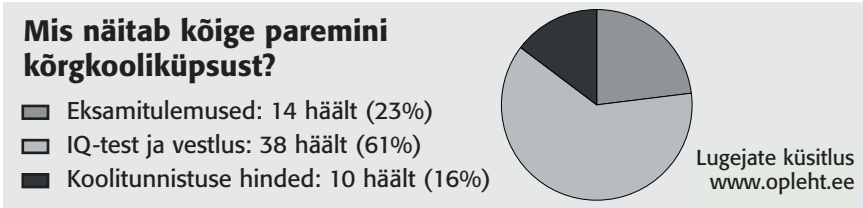
Navitrolla on pere viiest lapsest kõige vanem. Pildil on ta koos noorema õe ja vennaga sugulastel külas.

Leppisime pinginaabriga kokku, et tema teeb ära minu matemaatikaülesanded ja mina teen tema joonistused. Tema sai joonistamises viie, aga mina sain kolme...

Koolis ootasin tundide lõppu, mõteted olid kogu aeg mujal, elasid nagu paralleelmaailmades. Olin see poiss, kes tahtis üle kõige lihtsalt onni ehitada. Ja mis viga maapoisi onni ehitada, üks võsatuukk ühel, teine teisel pool maja. Võrumaa maastik, nagu ta oli, küngas siin, küngas seal, oja siin, järveke seal. Elu oli nagu vana aja inimestel – taluhooned,

kanakuur, seaaedik, aidad ja abihooned. Kust iganes sai mõni lauajupp kangutatud, vasara ja naelu leidis ka. Igasse võimalikku kohta tegin onne – küll puu otsa, küll metsa, mäetan, et ükskord kaevasin isegi koo-pa. Mängisime luurekat ja indiaan-lasi, mina, mu kolm venda ja õde, sõbrad ja naabrilapsed, kõik olid kambas. Need mängud olid oluline osa minu lapsepõlvest. Praeguseni usun, et vabadusest midagi paremat pole.

Navitrolla

Inseneriõpe koolifüüsika valguses

■ Ligi 80 protsenti tehnika-
ülikooli astujatest saaks
füüsika riigieksamil alla
20 punkti.

Mitu head aastat tagasi muutus Tallin-
na tehnikaülikoolis üliõpilaste välja-
langus katastroofiliseks. Põhjuseks
olid peamiselt kaks alusainet: mate-
maatika ja füüsika. Füüsikud otsusta-
sid siis sisseastujaid koolifüüsikas tes-
tida, et jagada nad seejärel rühmadesse.
Testide tulemused olid üle ootuste
halvad – ligi 80% sisseastujatest ei
jõudnud tollal riigieksamil nõutud 20
punktini. Nüüd on TTÜ-sse astunud
võimalik valida nii füüsikas kui ka
matemaatikas „tasanduskursus”, kus
omandatakse insenerierialadele vaja-
likud alusteadmised gümnaasiumi
matemaatikast ja füüsikast.

Kasutuks muudetud õppeaine

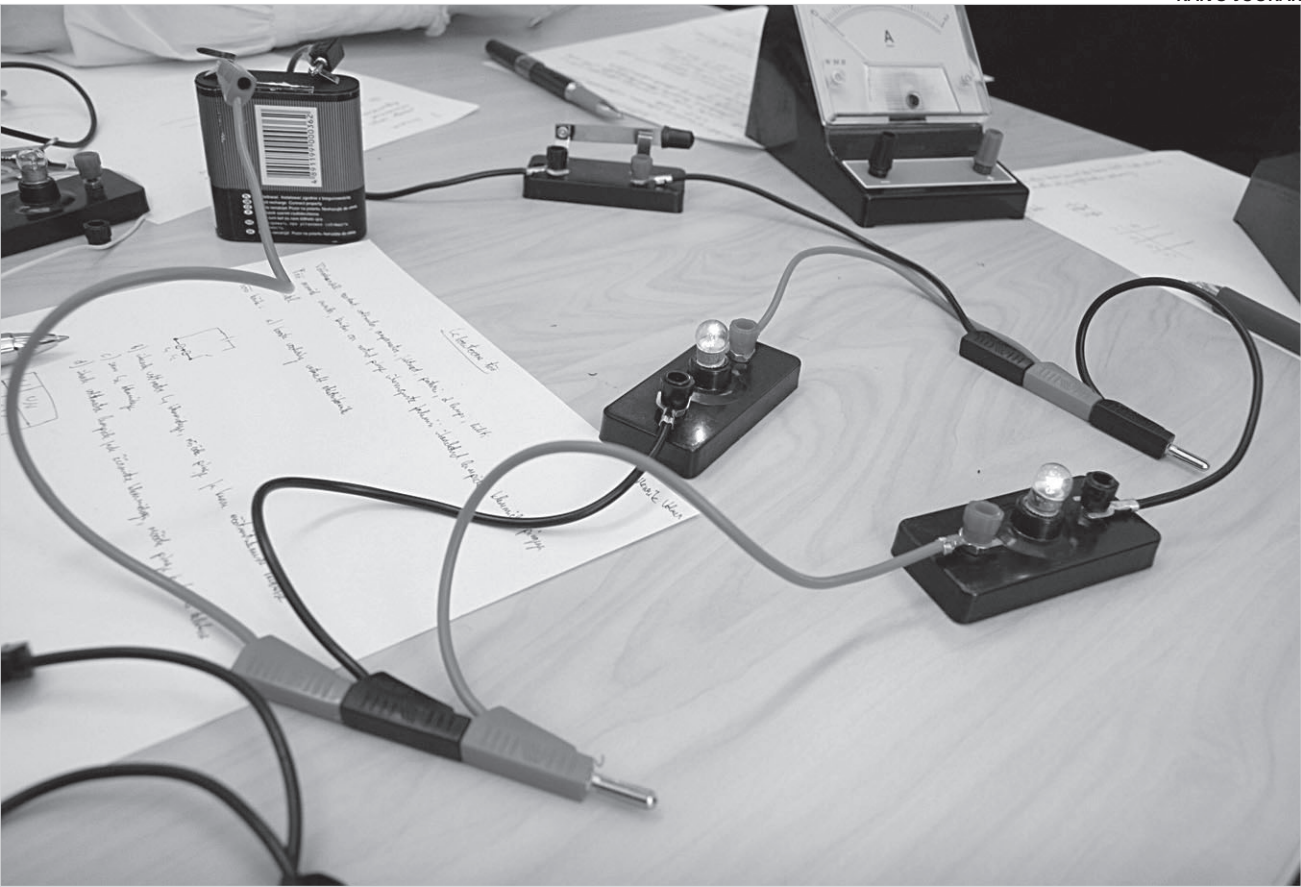
Normaalne see ei ole, sest tulemaks
ülikoolis toime matemaatika ja füü-
sika aluskursustega, ei pea olema
eri- või eliitkooli lõpetanu, vaja on
elementaarseid ja süstemaatilisi kooli-
füüsika alusteadmisi. Kuna neid ena-
mikul sisseastujatest ei ole, on ilmselt
midagi viga füüsika õpetamisel kooli-
des. Selles pole süüdi õpetajad, kes on
tublid ja teevad oma tööd pühendu-
misega, vaid pigem füüsika ainekava,
kus reformid pole viinud paremuse
poole, vaid on veeretanud meie hari-
dussüsteemi üha kiiremini allamäge.
Nagu ülikoolides, nii on ka koolides
alustatud uut reformi enne, kui eel-
mise tulemusi on jõutud analüüsida.

Ülikoolides on füüsika kursust
oluliselt kärbitud, jättes alles ainult
inseneriõppeks hädavajaliku. Selles
valguses oleks normaalne, kui iga
gümnaasiumilõpetanu saaks
ülikoolis füüsika põhikursuste
omandamisega eriliste prob-
leemideta hakkama. Paraku
pole gümnaasiumilõpetanute
füüsikateadmised kiita. Põhjus
on ilmselt selles, et nn tava-
kooli füüsika on muutunud
jutustavaks aineks ja seega
praktiliselt kasutuks. Esitatus
puudub süsteemsus. On selge, et füü-
sika ei ole jutustav aine, mistõttu
selle õpetamine ilma valemite, tule-
tuste ja probleemide lahendamiseta
muutub mõttetuks. Loomulikult ei ole
koolifüüsika eesmärk kunagi olnud
füüsikute „tootmine”, nagu ka kooli-
matemaatika eesmärk matemaatikute
„tootmine”. Need ained on hädava-
jalikud ikka seetõttu, et matema-
atika arendab puhas loogilist mõtle-
mist oma kindlate arvutuseeskirjade
ja tuletamistega, füüsika aga annab
aluse elus ette tulevate probleemide
lahendamiseks.

Kuidas „teha” füüsika lihtsaks?

Õppides füüsikat ja lahendades liht-
samaid füüsikaprobleeme (füüsika-
ülesandeid), omandab inimene oskuse
kasutada oma teadmisi ka teistes elu-
valdkondades ette tulevate praktilis-
te probleemide lahendamiseks. Sel
põhjusel on nii matemaatika kui ka
füüsika roll oluliselt laiem kui ainult
nende teaduste elementaarsete aluste
omandamine.

Kahjuks inimesed seda enamasti
ei tunneta ja nii küsitaksegi, miks
peab koolis õppima matemaatikat ja
füüsikat, neid ei lähe ju elus tarvis,
kui tahetakse saada näiteks ajaloo-

RAIVO JUURAK

**Kas inseneri- ja ka loodusteaduste erialadel tuleks bakalaureuseõppesse lisada üks õppeaasta gümnaasiumi-
hariduse puudjääkide korvamiseks? Mõttekam oleks siiski muuta gümnaasiumiõpet.**

laseks. Tasub teada, et ka ajaloolase
loogilise mõtlemise alused on suures
osas kujundanud koolis omandatud
matemaatika ja füüsika.

Füüsika kuulub meil raskemate
õppeainete hulka, seda nii koolis kui
ka kõrgkoolis. Paraku ei saa me „teha”
füüsikat lihtsamaks, kui ta tegelikult
on, ja selle põhitõdede omandamiseks
tuleb kulutada aega ja vaeva. Füüsikas
kirja pandud põhitõed tuleb ära õppi-
da. Ei saa ju näiteks võõrkeelt selgeks
sõnu õppimata.

**Gümnaasiumilõpetanute füüsika-
teadmised pole kiita. Põhjus on
ilmselt selles, et nn tavakooli füüsika
on muutunud jutustavaks aineks ja
seega praktiliselt kasutuks.**

Vahe on aga selles, et võõrkeele
minimaalseks omandamiseks on vaja
ära õppida vähemalt mitusada sõna,
füüsikanähtuste maailmas aga piisab
kümne, äärmisel juhul kahekümne
lihtsa valemi teadmisest, mis tähen-
dab, et päheõpitava maht on kümneid
kordi väiksem, rääkimata sellest, et
õpitu vahel on märksa loogilisemad
seosed. Vaja on teada, kuidas on vale-
mid omavahel seotud ja mida nad
tähendavad. Ainult valemite päheõppi-
misest ei piisa, vaja on saada aru,
miks üks või teine nähtus on just
selline, nagu ta on, või miks kehad
liiguvad just selliselt, aga mitte teisiti.
Selleks ongi lisaks lihtsamate katse-
te tegemisele vaja lahendada ülesan-
deid ja probleeme, et saada aru, mis
võib mingitel tingimustel toimuda
ja mis mitte. Ülesannete lahendami-
ne ja katsete tegemine on tänapäeva
koolifüüsikas enamasti kõige suurem
probleem.

Tavakooli füüsika on kahjuks aga
jutustavaks muutunud. Õpiku esitus
on jutustav, põhiseadused ja valemid
korrektseks kirja panemata, selgita-
mata on, millisel juhul üks või teine
valem on rakendatav. Kuna füüsika-
tunde on gümnaasiumis vähe, siis
ülesandeid (probleeme) tunnis ega
ka kodus praktiliselt ei lahendata.

Ilma elementaarse rakenduoskuseta
(probleemide ja ülesannete lahendus-
oskusega) läheb aga õpitu kiiresti mee-
lest ja kujutab endast ajaraiskamist.
Paraku pole ka uues õppekavas mida-
gi paremat loota.

Õpik – see pole üldse lihtne!

Füüsikaõpikute kirjutamisel on meie
autorite kogemused üsna väikesed,
sest nn oma õpikuid hakati kirjutama
suhteliselt hiljaaegu. Matemaatikas on
olukord palju parem, sest eesti auto-
rid hakkasid õpikuid kirjutama juba
ammu. Füüsikas oleks aga hädaсти
vaja uusi õpikuid, et õpilasel oleks või-
malik valida mitme alternatiivõpiku
vahel. Nii saaks mõnda teemat õppida
teisest õpikust, kus see on õppijale
arusaadavam.

Teatavasti on kooliõpiku kirjuta-
mine üliirask ülesanne ja eeldab, et
autor tunneks füüsikat väga hästi.
Toon näite, millest kirjutas üks
kvantelektrodünaamika rajajatest
Richard P. Feynman. Osariigis, kus
ta elas, otsustati välja valida pari-
mad füüsikaõpikud koolidele. Selleks
toodi talle koju umbes kolme meetri
pikkune riulitäis kohalike autorite
kirjutatud õpikuid ja paluti neid hin-
nata. Feynmani arvates polnud nende
hulgas ühtegi õpetamiseks kõlbulikku
õpikut.

Mitte jutustav, vaid reaalne

Tallinna tehnikaülikooli astub igal
aastal loodusteaduslikele ja insene-
rierialadele ligi tuhat üliõpilast. On
täiesti selge, et reaalkallakuga eri- ja
eliitkoolide õpilastest ei jätkuks isegi
siis, kui kõik nende koolide lõpetan-
ud tuleks TTÜ-sse õppima. Seepärast
tuleb füüsika nn tavagümnaasiumis
muuta jutustavast aineest reaalseks,
kus õpetatakse selgeks elementaar-
sed põhitõed ja antakse elementaarne
füüsikaülesannete lahendamise oskus.
Hea oleks teha ka mõned laboraatoor-
sed tööd. Kui tahame jõuda teadmisi-
põhise Eestini, siis muid võimalusi
ei ole.

Gümnaasiumilõpetaja peaks kind-
lasti teadma Newtoni mehaanika

**Rein-Karl Loide: „Füüsikat ei saa
„teha” lihtsamaks, kui ta tegelikult
on, ja selle aine põhitõdede
omandamiseks tuleb kulutada
aega ja vaeva.”**

aluseid, sest sellest algab füüsika
põhimõistete omandamine, vasta-
vaid füüsikanähtusi saab siduda meid
ümbritseva eluga. Teiseks on elektri-
ja magnetisminähtused, kus abstrakt-
siooniate on juba oluliselt suurem,
aga mis on siiski piisavalt arusaada-
vad. Kolmandaks optika – samuti
õpitav ja arusaadav. Neljandaks on
soojusfüüsika alused.

Kõiki neid saab tavamatemaatikat
kasutades koolifüüsikas üsna arusa-
davalt esitada. Mis puutub tänapäeva
füüsikat – mikromaailma, suurte kii-
ruste maailma ja astrofüüsikat –, siis
siin muutub koolifüüsika märksa roh-
kem „populaarteaduslikuks”, paljud
asjad tuleb võtta teadmiseks ning neid
rangemalt tõestada pole enamasti või-
malik. Küll aga on needki teadmised
gümnaasiumis hädavajalikud, mistõttu
mõni tänapäeva füüsika kursustest
peaks koolifüüsikasse jääma.

Kui me koolfüüsikat lähiajal refor-
mima ei hakka, jääb ainukeseks
alternatiiviks see, et inseneri- ja ka
loodusteaduste erialadel tuleks baka-
laureuseõppesse lisada üks õppeaasta
gümnaasiumihariduse puudjääkide
korvamiseks. Väga mõttekaks ma seda
ei pea, loogilisem oleks siiski muuta
gümnaasiumiõpet.

Rein-Karl Loide
TTÜ professor

REPLIIK

Teadust rohkem kui arendust

Riigikogus läbis esimese lugemise
teadus- ja arendustegevuse kor-
ralduse seaduse muutmise seadu-
se eelnõu (864 SE), mis haridus-
ministri sõnul parandab oluliselt
doktorantide staatust.

Meie doktorantide eluolu jälgi-
des on olnud mõnigi kord tõesti
kurb tunne. Doktorandid on täis-
kasvanud inimesed vanuses 25–
30 aastat. See on parim õppimise
ja avastamise, kuid ka perekonna
loomise ja laste kasvatamise iga.
Paraku tunnevad doktorandid
end inimestena, kes ei tohi enda-
le veel perekonda lubada, sest
nad ei suudaks seda oma napist
stipendiumist üleval pidada. Kui
paljud on väikese stipendiumi
pärast doktorantuurist lahkunud
ja oma perekonna materiaalse
kindlustatuse huvides tasuvama
töö peale läinud? Kui paljud jätka-
vad doktorõpinguid töö kõrvalt,
pidades perekonda korralikult
üleval, kuid lükates väitekirja
kaitsmist korduvalt ja korduvalt
edasi määramatusse tulevikku?
See pole normaalne olukord ja ka
minister Tõnis Lukas on tõdenud,
et doktorantide karjäärimudel
Eestil puudub. Hädavajalik oleks
saavutada kriitiline mass dokto-
rakraadiga inimesi, kelle hulgast
tõuseksid esile oma ala tõelised
tipud, aga kuidas seda tagada?

Nüüd lubab uus seaduseelnõu,
et doktorandist saab ühtlasi noo-
remteadur, kellega ülikool sõlmib
töölepingu (alates 1. jaanuarist
2012). Ministri väitel võimaldab
uus staatus doktorantidel täieli-
kult uurimistööle keskenduda.

Olen õppinud doktorantuu-
ris Saksamaal ja asi tuleb tuttav
ette – sealgi vormistatakse dokto-
randid ülikoolis tööle teaduritena.
Tore, et me selles osas Saksamaad
matkime. Kas aga Eesti suudab
matkida ka Saksamaa kõrget elat-
ustaset ning maksta meie tule-
vastele nooremteaduritele palka,
mis oleks praegusest stipendiu-
mist vähemalt kaks korda suu-
rem? Millegipärast tundub see
niisama utopiline kui kavatsus
viia Eesti Euroopa viie kõige rik-
kama riigi hulka.

Milles on siis probleem? Tun-
dub nii, et kõnealuses teadus- ja
arendustegevuse seaduseelnõus
on pandud piisavalt rõhku teadus-
tegevusele, kuid vajalikust tundu-
valt vähem arendustegevusele.
Sellega on arvesse võetud senist
praktikat, kus vähemalt loodus-
teadustes on valdava osa dokto-
rakraadi saanud inimeste tulevik
seotud akadeemilise karjääriga.
Probleemiks vähene tippspetsia-
listide vajadus muudes eluvald-
kondades. Tagajärg on, et teadus
„ei too raha sisse”. Siin aitaks
kaasa arendustegevuse olukorra
jõuline parandamine ning dok-
torikraadi eeldavate töökohtade
loomine väljaspool akadeemiat.
Just kõrgel tasemel arendustege-
vus toob riigikassasse raha juurde
ja võimaldab ka doktorantidele
rohkem maksta.

Andres Veske
TTÜ vanemteadur, dotsent

MADIS MIHKELSOO

Suuremõisa mõisaansambel, Eesti barokkarhitektuuri suurejooneline näide. Hiiumaa ametikooli lootuste kohaselt hakkab restaureeritud lossikompleksis toimuma kogu nende teooria- ja praktikaõpe.

Tulevased restauraatorid praktilal lossi müüri taastamas.

AIRA TOSS

Hiiumaa ametikooli õppejõud Ivo Mänd on üle Eesti tuntud vigursaagija, Hiiumaa aasta koolitaja 2007. Oma taiestega on Ivo Mänd ka Tallinna näitusesaalis üles astunud ja õpilastes suurt huvi ning järeletegemissoovi äratanud. Pildil on ta koos Hispaania praktikantidega.

TÖÖANDJA

AGUR NURS
AS M ja P Nurst
juhataja

Tublimad saavad töö

Meie ettevõtte saab endale vajaminevad töötajad kollektiivis olevate tööliste soovitusel, samuti tuleb meile kasuks kogukonna väiksus, kus kõik tunnevad kõiki. Oleme avatud ka praktikasoovidele, mille tulemusena oleme valinud oma kollektiivi sobivaid noori. Tublimad on saanud kooli lõppedes meile töökohta. Üldjuhul toimub töötajate väljaõpe ettevõttes (meie põhitegevus on elektrimontaažmaterjalide ja plasttoodete valmistamine, elektroonikaseadmete ja kaabliköödikute koostamine).

Plastitööstuse seadistajaid on õpetatud välja Hiiumaa ametikoolis. Koostöö Hiiumaa ametikooliga on hea, kool korraldab pea igal aastal meie plasti alal töötavale personalile täienduskoolitust, see aitab olla kursis tänapäeva tehnoloogia ja materjalidega. Oleme kooli praktikaettevõtte. Oleks vaid noori, kes soovivad õppida tehnilisi erialasid.

AJALOOST

Parunihärra Ungern-Sternberg tõi 1824. a Hiiumaale uue suurema partii meriino peenvillalambaid ja asutas 1829. a Kärkla kalevivabriku, ühe esimese Eestis. Algselt oli see Suuremõisa lossis.

1824. a avati Suuremõisas lamburite kool, kus õppeaeg kestis poolteist aastat ja õpetajaks oli Saksamaal väljaõppinud talupoeg. 1833. aastal avati Kärkla kalevivabriku juures väike kutsekool. Suuremõisa lamburite kool ja Kärkla kalevivabriku kutsekool tähistavad eestimaise põllumajandus- ja ka tööstuskutsehariduse algust.

Hiiumaa ametikool on olemas hiidlaste tõttu ja hiidlaste jaoks, kuid ainult hiidlastega toime ei tule.

Kärkla ühisgümnaasiumi direktor Ivo Eesmaa on öelnud, et ta näeb võimalust „luua kutseõppeasutuse ja üldhariduskooli koostoimel uut laadi kutseõppevõimalused iga gümnaasiumi juurde ning mitmekesisemad üldainete õppimise võimalused kutseõppes olijatele” (Õpl., 12.03.08). Kui kaugele on selle idee rakendusega jõutud?

Hiiumaa ametikooli direktor Ülo Kikas on teist meelt: „Ivo Eesmaa visioon oli liita kõik ühte Hiiumaa hariduskeskuseks. Selline liitmine hägustaks kutsehariduse ja gümnaasiumihariduse spetsiifilisi erisusi, mis Rootsis näiteks avaldas ebasoovitavat mõju mõlema haridussuuna kvaliteedile. Eraldiseisva kutseõppeasutuse kasuks räägib ka asjaolu, et ca 80% meie õppijatest on täiskasvanud, kel juba gümnaasiumi- või kõrgharidus olemas. Aastas toimub ametikooli eestvedamisel täiskasvanute tööalaseid täienduskoolitusi rohkem kui viiesajale inimesele. See on hoopis teine spetsiifika kui gümnaasiumil.”

Omaette kool on siiski parim

„Meie ametikool on olulise regionaalpoliitilise kaaluga ja olemas eelkõige hiidlaste tõttu ning hiidlaste jaoks. Teised taolised väikesed kutsekoolid liideti või likvideeriti,” räägib Kikas. „Kutsehariduse kvaliteedi tagamiseks on vajalik erialade pikaajaline püsimine, selleks omakorda õppijate stabiilne arv. Ainult hiidlastega jätkusuutlikku kutsekooli ei pea, sest meid on liiga vähe. Vastuvõtt 2009 ja 2010 on olnud rõõmustav, väljastpoolt Hiiumaad õppijaid oli tänavu ca 50%. Kui mujalt tulijaid jätkub, on iseseisva kutsekoolina jätkamine võimalik. Samal ajal oleme avatud igakülgele koostööle kogukonnaga.”

Kujuneda hiidlaste elukestva õppe keskuseks – selline on Hiiumaa ametikooli arenguvision. Koostööplaane Kärkla ühisgümnaasiumi ja Käina gümnaasiumiga on loomulikult aruta-

tud. Kuid ka gümnaasiumiõpilased ise ei ole seni eelkutseõppe vastu kuigi elavat huvi ilmutanud. Ülo Kikase sõnul on mõistlik alustada väiksematest asjadest, näiteks õppepäevade läbiviimisest ning õppebaaside ja õppejõudude/õpetajate ristkasutamist. Õpetajate koormuse huvides võiks seda üle terve Hiiumaa edendada, tõdeb Kikas. Samas on õppejõudude n-ö ristkasutus jõudnud kaugemalegi – majandusarvestus-raamatupidamisõpe toimub Kuressaares, koostöös ja sealse ametikooli initsiatiivil, põhiaineid käivad andmas Hiiumaa õpetajad. Kuigi laevaliiklus on talvel hõredavõitu, võimaldab see siiski õppetööd korraldada.

Ammendamatu praktikabaas

Hiiumaa ametikool kuulub nende väheste hulka, kus valmistatakse ette puit- ja kivehitiste restaureerijaid. Ülo Kikase järgi pärineb idee sellest, et tulevased restaureerijad õpiksid just sobivas keskkonnas, vanas mõisakompleksis. Restaureerimist vajav Suuremõisa loss ja seega praktikakoht (samuti kui võimalik tulevane töökoht?) on omast käest võtta. Praegu käib õpe juba nii põhi- kui ka keskhariduse baasil, mõlemad grupid õnnestus sel aastal ka edukalt komplekteerida. Ja kui on viis kursust restauraatoreid majas, on õppejõududele piisavalt rakendust.

Ülo Kikas: „Restaureerimine on meil praegu kõige kiiremini arenev suund, seda veavad noored ja entusiastlikud õppejõud, samuti aitavad muinsuskaitse kohalik peainspektor Dan Lukas ning kohalikud restaureerimisettevõtjad. Restauratoritel pole tööpuudust karta ja majanduslangus on avaldanud neile oluliselt väiksemat mõju kui ehituses üldiselt. Maaülikooliga on meil koostööprojekt „Envolwe”, millega kaasame ettevõtjaid restaureerimise õppekava tööse ja pikaajalisse praktikakoostöösse. Oma lossis oleme igal aastal midagi teinud. Mõisakoolide riiklik programm on toetanud akende restaureerimist. Peahooneel, välja arvatud keldriaknad, on välisaknad korras. Aga ega muinsuskaitse all oleva objektile tohigi järelevalve ja piisava kogemusest res-

taureerida. Lisaks oleme keskendunud n-ö rohelisele suunale – looduskeskonnaga seotud erialade õppeks on Suuremõisa ja Hiiumaa loodus ning loodusetundjad nagu loodud.”

Kalanduse on asendanud plastid

Hiiumaa puhul on mõneti üllatav, et sealt on kadunud rannakalurite ja meremeeste väljaõpetamine. Kas poisie enam merele ei tõmba või pole neil seal midagi teha? Ülo Kikas tõdeb, et kalandus on tõesti varjusumas, rannakalandus eriti, sest kala on väheks jäänud. Merega kontakti hoidmiseks on väikesadama spetsialisti eriala.

Hiiumaal on üheks põhitööstusharuks kujunenud allhankena plastide tootmine ja koostamine. Alguse sai see kohe pärast Nõukogude aega. Plastitööstused annavad tööd 400–500 hiidlasele. Kuna seadistajate kaader on praegu enam-vähem olemas, jätkub plastitööstuse seadistaja erialal koostöö ettevõtjatega täienduskoolituste korraldamisel. Kaugele ette vaadates peaks ametikoolis säilima võimalus spetsialiseeruda plastitööstusele.

AS B-plast juhataja Siimo Sedrik ütleb, et nende ettevõtte viiest seadistajast kolm on lõpetanud Hiiumaa ametikooli plasti eriala. „Oleme õpetanud inimesi ka kohapeal, ennekõike praktiliselt. Üks on käinud koolitusel Soomes. Igal aastal toimuvad ametikoolis plasti alal täienduskoolitused, kus meie inimesed osalevad. Koostöö sujub hästi. Lõpetanutel on algteadmised, mille baasilt on võimalik edasi õppida ja areneda,” räägib Sedrik ning lisab: „Kutsehariduse tase Eestis üldiselt läheb kogu aeg paremaks, aga Soome või Rootsi tasemeni jõudmine võtab veel aega.”

Rasked küsimised

Hiiumaa ametikoolist on edasi õppima mindud rakenduskõrgkoolidesse, ka mereakadeemiasse. Haruldane pole, et Hiiumaa ametikool lõpetatakse teinegi kord. Kuid ametikooli üks eesmärk on anda õppijale kutse, millega on tõenäoline leida saarel tööd. Inimesed pakuvad tihti ise endale tööd, väikeses majanduskeskkonnas tähendabki

ettevõtja sageli ühte inimest (pluss paari töötajat).

Ülo Kikas: „Meie jaoks on kindlasti põhiküsimus, kust ja kuidas leida õppijad. Sellega on otseselt seotud vajadus luua keskustes paiknevate koolidega samaväärsed õppe- ja olmetingimused. Samas mõistan haridusministeeriumi, et suured investeeringud kergesti meile ei jõua, kuivõrd meie õppebaas on oluliselt vähem intensiivselt kasutusel kui kümme korda suuremas koolis. Praktikabaas nõuab ju ühe õpilase kohta palju rohkem ülalpidamis- ja investeerimisraha. Võib öelda, et rahastamise iseärasused on väikese ja keskest eraldatud kooli puhul tagaplaanile jäänud. Lühidalt: minu hinnangul on vaja praegust pearahamudelit täiendada kooli suurusest sõltuva komponendiga, kui tahta tagada ühtseid võimalusi ja tingimusi.”

Lisaks on põhjust arvestada meretaguse maa koefitsienti.

Kas kool jääb püsima?

Omavalitsuse ajal oli hiiumaise kutsehariduse jätkuvõimalustes kahtlusi. Ülo Kikas ütleb, et kui tema 2008. a suvel tööle asus, oli esimene küsimus, kuidas kool püsima jääks: „Arvan, et võimalused on praeguseks paranenud, viimased kaks vastuvõttu on seda tõestanud.” Kui 2008. aastal asus õppima 71 õpilast, siis 2009. aasta sügisel juba 132. Ka tänavu said kõik õppegrupid korralikult täis. Kutsekeskhariduse õppegrupiga on mure suurim, Hiiumaal on noorte arv langenud, aga ka selles eagrupid on mandrilt õppijaid.

Hoolimata erialade korrigeerimisest ja uute perspektiivikate avamisest ei ole kutsehariduse jätkumises Hiiumaal siiski täit kindlust. Lootus on üle mere tulevadel õppuritel. Oluline on olla konkurentsivõimeline mandri õppeasutustega. Kuid väike ja hubane kool, õpilaste arv kuigi 200, pakub ka tohutut eelist – võimalus, et sind õppijana arvestatakse ja märgatakse, on mitu korda suurem kui tuhandepealises koolis. Väike kool ja väikesed õppegrupid – nende jaoks, kes tahavad pühenduda, nii õpilaste kui õpetajate jaoks.

Karl Kello

Eesti ajalugu Eesti vene gümnaasiumile

**■ Lauri Vahtre õpik jutustab
meie ajalugu niisama
täielikult kui mõni teine,
aga palju kütkestavamalt
kui mõni teine.**

LAURI VAHTRE
„Eesti ajalugu vene õppekeelega
gümnaasiumile”
Tea/Ilo 2010

selle riigi käekäik, keel, ajalugu, edasine saatus ükskõik ei ole. Mida õpik selleks teha saab? Pakkuda venekeelsetele koolide lastele samastumisvõimalusi Eesti ajalooliste tegelastega; teha nad tuttavaks vene soost inimestega, kes on Eesti ajaloos, eriti meie riikluse ajaloos silmapaistvat positiivset rolli mänginud – aga ka kultuuris, spordis ja muudel aladel; õpetada neid tundma Eesti ajaloolise vene vähemuse mitmekesist usundi-, kultuuri- ja muud ajalugu.

Oluline on märkida sedagi, et venekeelsetes gümnaasiumides tuleb nagu

eestikeelsetes senisest palju sihikindlamalt õpetada Euroopa ajalugu – ilma seda tundmata ja omaks võtmata jääb eurooplus pealiskaudseks ükskõik mis keelses koolis.

Missuguseid loetletud võimalusi Lauri Vahtre kasutab? Kindral Reek väärib kohta igas Eesti ajaloo õpikus, aga kõne all olevas õpikus teatab tekst tema pildi juures tavalisest erinevalt, et sündides oli mehe perekonnanimi Bazõkov ja et ta oli „vene soost Eesti Vabadussõja kangelane, üks silmapaistvamaid väejuhte. Arreteeriti 1941 ja tapeti Nõukogude võimuorganite poolt Solikamski vangilaagris”. Igati asjakohane tutvustus just käesolevas raamatus. Kirjas on tähtsaimad Tartu ülikooli vene keelt kõnelnud õppejõud läbi aegade – Pirogov, Lunin, Lotman. Lõigus „Vähemusrahvus ja kultuurautonoomia” antakse kokkusuurutud ja sisutihe ülevaade eestivenelaste haridus-, kultuuri- ja poliitikaalust iseseisvusajal. Vast väärinuks nimetamist seegi, et ajal, mil Venemaal polnud teadupärast alles üksikuid tegutsevat õigeusu kloostrit, tegutsesid Eestis Petseri ja Kuremäe.

Kuidas suurele seletada?

Erik-Niiles Kross on ühena mitmest õigusega näinud probleemi selles, et Eesti ajalugu on raske suurrahvaste poegade jaoks isuäratavaks kirjutada. Või nagu ütles üks Valgevene ajaloolane: „Kui loed Valgevene ajalugu, siis

on niisugune tunne, et loed jäneseja-
hi ajalugu, mis on kirjutatud jänese
seisukohast." Seda enam on meil põl-
just oma ajalookirjutuses ja õpikutes
väheste võidetud lahingute ja sõja kõr-
val esile tõsta nn tsiviilajalugu. Selles
tuleb meile kasuks *Alltagsgeschichte*
võidukäik viimastel kümnenditel. On
üldteada tõik, et siin elavad venela-
sed hindavad kõrgelt meie olmekul-
tuuri, kasutadeski selle kohta sõna
„kulturno". Kiiduväärsel viisil on Lauri
Vahtre meie eri aegade argielu üsna
lahkel käel tutvustanud.

Ka vene gümnaasiumides tuleb senisest palju sihikindlamalt õpetada Euroopa ajalugu, muidu jääb eurooplus pealiskaudseks ükskõik mis keelses koolis.

Õpiku asi on ka kukutada Eestis elavate venelaste, eriti hilistulnukate seas laialt levinud – ja seda mitte ilma vastava kihutustööta, olgu jutt Nõukogude ajast või, *mutatis mutandis*, uuest iseseisvusajast – valearvamusi. Oma delikaatse esitusviisi pärast sobiks Vahtre ehk paremini kui keegi teine juhtima tähelepanu näiteks tõsiasjale, et venelasi on siin tõesti alati elanud, aga esiteks on 8% elanikkonnast (1934) ja kolmandik elanikkonnast kaks ise asja, ja teiseks ei nimeta meievenelased hiljem tulnud tänini mitte venelasteks, vaid sovetideks (*sovetskije*). Seda ei pea

rõhutama mitte soovist hiljem tulnute kohta midagi halba ütelda, vaid et nad meie ajalugu ja suhtumisi paremini mõistaksid.

Teiseks oleks ilmselt vaja delikaatselt võrrelda siinsete venelaste panust Eesti kultuuri edenemisse baltisakslaste omaga, mis jällegi aitaks vastata mõnel siin elaval venelasel paratamatult tekkivatele küsimustele. Veel Lauri Vahtre väidab, et paljud siia tulnud venelased ei pruukinud teada, et nad on okupeeritud maal. Ilmselt see osaga nii oligi, aga paljud teadsid küll täpselt, miks ja kuidas nad siia sattusid.

Esimene eestikeelne

Õpiku leheservadel tuuakse ära tekstis esinevate vähekasutatavate sõnade, sealhulgas terminite venekeelsed vasted. Tõlkija Artur Laast on oma tööd teinud nauditavalt. Unustasin ütelda, et see Eesti vene õppekeelelaadiga gümnaasiumile mõeldud raamat on eestikeelne! Teadupärast esimene omas laadis.

Paar pisiviga. Kas lk 42 reprodutseeritud Tallinna kujutaval gravüüril on tõesti kujutatud 13. saj alguse Tallinna või siiski mõnd hilisemat? Kas lk 74 kujutatud tapariista nimi on morgenstein, nagu raamatus seisab, või morgenstern (Koidutäht, Veenus)? Ja kunstnik Bergmann on enam tuntud Vardi nime all (lk 133).

Peeter Tulviste

Vanakreeka keele lõhn taas Eesti gümnaasiumis?

■ **Investeering klassikalistesse keeltesse koolis tasub ennast ruttu ära.**

Klassikalise gümnaasiumi ajad on ammu möödas nii mujal maailmas kui ka Eestis: kui 19. sajandi keskpaiku oli Jakob Hurda õpingute ajal Tartu kubermangugümnaasiumis ladina ja kreeka keelele eraldatud peaaegu kolmandik õppekoormusest, siis Jaan Krossi kooliajal peaaegu sajand hiljem oli ladina keel küll veel jäänud, kreeka keel aga taandunud enamasti valikaineks, kui sedagi.

Viimastel aastakümnetel on Eestis tehtud katseid gümnaasiumiõpilastes vanakreeka keele vastu huvi äratada. Tosina aasta jooksul Tallinna 32. keskkoolis maailmavaatekursust õpetades on mul süvenenud veendumus, et gümnaasiumis tuleks selle olulise keele alustele taas koht leida.

35 tundi vanakreeka keelt

Kui kooli ajalooõpetaja ja ladina keele ringi looja Heiki Haljasorg kuulis neli aastat tagasi, et olen USA ülikoolides õppinud 18 ainepunkti ulatuses vanakreeka keelt, kõneles ta direkto- riga ning mul paluti alustada ajaloo eriklassi jaoks valikainena kursust „Sissejuhatust vanakreeka keelde”. Praeguseks õpime seda 12. klassi juba kolmanda umbes 15-lise grupiga ning

kaks eelmist lendu on andnud vägagi kiitva hinnangu. Kuna huvi on ilmutanud ka teised klassid, olen püüdnud integreerida vanakreeka terminoloogiat (kreeka tähestikku kasutades!) ka maailmavaateõpetuse kursusesse.

Loomulikult ei ole 35 ainetunni jooksul võimalik vähegi põhjalikult tutvuda kreeka keele keeruka grammatika, selle omaaegsete gümnasistide õudusunenäoga. Siiski oleme kursuse lõpuks jõudnud mõne valitud teksti lugemiseni (lihtsamate lausete ning kreeka filosoofide tuntuimate sententside kõrval ka nt lõikudeni Aristotelese „Nikomachose eetikast“). Samas usun, et selle sissejuhatava lühikursuse aktuaalsus peitub muus.

Kui õpilased kasutavad kursuses
õpitud mõisteid – ja mõnikord
„hiilgavad” ka kreekakeelsete
sententsidega –, avaldab see mõju
kooli üldisele õhkkonnale.

Kursus valmistab ette kõrgkooli-
kursuse hõlpsamaks omandamiseks.
Kuna eesti keele võõrterminoloogia
pärineb ladina keele kõrval suures
osas kreeka tüvedest ja noor inimene
satub enamikuga erialasest sõnava-
rast silmitsi (kahjuks) alles kõrgkoolis,
on pärast kreeka keele sissejuhatavat
kursust psühholoogiline barjäär ter-
minoloogia ees tunduvalt väiksem.
Suur on äratundmisrõõm, kui kursuse
käigus selgub, et paljude keeruliselt
kõlavate terminite või veidraste nime-

de taga on lihtne vanakreeka sõna või tüvi. Niisugune mänguline mõistatamisprotsess paelub! Arutluse käigus on lõbus teha kõrvalepõikeid teistesse keeltesse ning ainetesse. Esmalt võõrasta tunduv kreeka tähistikki ei ole ülesaatmatu, kuna suur osa tähti on füüsika- ja matemaatikasümbolite või vene keele kaudu juba tuttavad.

Maailmavaade ja eruditsioon

Vanakreeka keele õppimine suunab maailmavaate avardumisele. Kuna õhtumaades on pikka aega maailmavaatelistes mõtisklustes ja filosoofilistes otsingutes olnud kesksel kohal vanakreeka terminoloogia, saab võtmeterminitega tutvumise käigus suunata õpilasi edasi mõtlema. Nähes, kui stigavalt on kreeka terminitega tähistatud mõisted kinnistunud meie kultuuris, hakkab noor ka endale küsimusi esitama.

On tähendusriikas, et viimase tosin aasta vältel gümnaasiumi maailmavaateõpetuse tundides kirjutatud esseede põhjal ilmneb, et noored on järjest enam hakanud juurdlema maailmavaatelistel küsimustel üle. Pean silmas mitte niivõrd kursuse käigus, kuivõrd selle alguses kirjutatud esseid. Viimase kolme aasta kogemuse põhjal olen kogenud, et niisuguste küsimuste tekkimisele aitab suuresti kaasa vanakreeka keele kursus.

Vanakreeka keele kursus (ja miks mitte ka mõne teise võõrkeele kursus) arendab üldist eruditsiooni ning võimaldab teha ekskursse näiteks üldkeeleteadusse, semiootikasse, keele-

filosoofiasse jne. Kuigi minu õpingute ajal Tartu ülikoolis veel üldkeeleteaduse kateedrit polnud (oli küll õppeaine), rõhutas mu juhendaja prof Paul Ariste alaliselt üldkeeleteaduse olulisust mitte ainult filoloogilistes õpingutes, vaid hariduse omandamisel üldse. Kas või põgus tutvumine keelkondade ja keeletüpoloogia, keelekontaktide ja laenudega suunab noore juurdleva pilgu kitsa keeleõpingu juurest kultuuride mitmekesisusele, samas aga ka nende seotusele. Tekib avaram üldpilt. Nii mõnigi tulevane literaat või tõlkija võib niisuguse sissejuhatava kursuse käigus saada ettekujutuse sõnade erisugustest tähendusväljadest ning nende kattumisest, sellega seotud probleemidest (nt tõlkija töös) ning nende lahendamise põnevusest. Kui õpilane saab aimu, kui pikk on keeletaenude tee ning kuidas kreeka keele mõjutusel olemate teiste Euroopa keelte vahendusel saanud eesti keelde veelgi kaugemaid laene näiteks sumeri, sanskriti, pärsia, araabia, heebrea jm keeltest, tekib huvi ka vastavate kultuuride vastu. Olen näinud, kuidas niisuguse kursuse käigus valib mõni gümnaasiumilõpetaja endale tulevase eriala.

Loob akadeemilist õhkkonda

Lisaks aitab vanakreeka keele kursust kujundada akadeemilist kooliõhkkonda ja on abiks teiste ainete omandamisel. Kui õpilased kasutavad oma ettekannetes ja esseedes kursuses õpitud mõisteid – ja mõnikord „hiilgavad“ ka kreekakeelsest sententsidest –, aval-

dab see mõju kooli üldisele õhkkonnale. Praktiliselt igal aastal on soovitud mõnd kursust õppida ka need klassid, kel seda võimalust pole. Koguni mõned põhikooliõpilased (kõige noorem neist seitsmendast klassist) on astunud juurde ja küsinud, kas pole kuidagi võimalik kursust kuulata. Pole kahtlust, et niisugune õhkkond soodustab huvi paljude teiste valikainete vastu, mida koolil on võimalik pakkuda. Ning kui näiteks õpilane on küll kuulnud (ja ehk kuuldu unustanud) sihilistest ja sihitutest tegusõnadest, kohtab aga inglise keele riigieksamil lühendit vt, teab ta, et tegu on transitiivse verbiga ning oskab probleemi hõlpsamalt ja ülevõlgse närvikuluta lahendada.

Mitte alati pole võõrsõnadest hoidumine voorus. Hariduse omandamise käigus peaks noor teada saama, et on olemas mitte ainult nimetav, omastav ja osastav, vaid ka nominatiiv, genitiiv ja partitiiv, või et sünonüümide, homonüümide ja antonüümide kõrval on keeles näiteks eponüümid, holonüümid ja meronüümid. Kahjuks jääb suurel osal gümnaasiumiõpilastest siin selgelt teadmistest vajaka.

Loetelu klassikalise filoloogia ka-
suks võiks jätkata. Ehkki klassikalis-
tele keeltele on koolis üha vähem
ruumi, oleks kas või nende lõhna
kasulik tajuda kõigis eesti gümnaasium-
ides. Kuigi õpetajate leidmine võib
olla probleem, tasub niisugune inves-
teering end ära üsna ruttu.

Heikki Silvet

inglise keele ja religioonide filosoofia
õpetaja

Kirjanduse õpetamiseks piisab õpilastest, õpetajast ja raamatust

■ Ükski tehnikavahend ei aita, kui õpilane pole harjunud lugema, on Piret Järvela seisukoht.

Piret Järvela, kes on emakeeleõpetaja olnud 30 aastat, õppis Tallinna pedagoogilises instituudis kursusel, mille lõpetanutest enamik töötab õpetajana senini. Küllap oskas oma tudengitele missioonitunnet sisendada kursuse juhendaja Mati Hint, kelle esimene kursus nad olid. Oluliseks mõjutajaks oli ka kodu, mõlemad vanemad on olnud õpetajad.

Piret Järvela esimene, talle senini südamelähedane kool oli Tallinna 54. keskkool, praegune saksa gümnaasium, kus ta töötas emakeeleõpetajana 18 aastat ja enda sõnul ka päriselt õpetajaks kasvas. Järgmised kümme aastat Õismäe humanitaargümnaasiumis andsid võimaluse kirjandust süvendatult õpetada. Praegu õpetab Piret Järvela eesti keelt ja kirjandust Tallinna reaalkooli gümnaasiumiklassidele.

Kui palju on kirjandusõpetajal valiku- ja otsustamisvabadust, milliseid autoreid ja teoseid ta käsitleb?

Valikuvabadus on üsna suur. Ainekavas on õpetaja eest juba valikuid tehtud, 10. klassis alustame antiikkirjanduse ja rahvaluulega ja jõuame 12. klassis tänapäeva kirjanduseni, käsitleme kirjandusloo tähtsamaid teemasid ja autoreid. Kuna aine maht on suur, peab ka õpetaja ise valikuid tegema ning iga kirjandusõpetaja õpetab pisut paremini seda, mis teda ennast rohkem huvitab. On õpetajaid, kes käsitlevad põhjalikumalt Fitzgeraldi ja Wilde'i, ja neid, kes peatuvad pikemalt Hesse juures. Paljud keskenduvad Dostojevskist rääkides romaanile „Kuritöö ja karistus“, aga minu õpilased loevad „Idiooti“, sest see raamat sobib mulle endale rohkem ja ma suudan selle põhjal loodetavasti huvitavamaid dialooge tekitada. Mõne autori puhul võib anda valida, näiteks Bulgakovi „Meister ja Margarita“ ei ole sugugi igatühe raamat ja ma olen õpilastele öelnud, et kes tunneb, et raamat talle üldse ei sobi, lugegu läbi „Koera süda“, ja me saame Bulgakovist ikka rääkida. Aga alati valida ei anna, sest on raamatuid, mida peab lugema.

Kas Tammsaare teosed peab läbi lugema?

Ma ei arva, et Tammsaaret peab lugema seepärast, et ta on Tammsaare, meie tuntuim kirjanik ja vaieldamatult väärtuslik, „Tõe ja õiguse“ olustik ja mõtteviis võib olla 21. sajandi linnalapsele üsna võõras. Aga kui Tammsaare päriselt lugemata jääb, siis jääb üks maailma mõistmise viise ka tajumata. Ma arvan, et Tammsaaret lugemata pole Eesti gümnaasiumi õpilane päriselt haritud.

Milline koht on kirjandustunnil teiste tundide seas?

Kirjandus on ühtlasi mõttelugu, ajalugu, väärtuskasvatust, inimeseks olemise õpetus... Lihtne on nii, et loeme raamatu läbi, vaatame õpikust juurde, kirjutame kokkuvõtte ja võtame järgmise raamatu, aga see on igav

RAIVO JUURAK

„Kirjandust on väga põnev õpetada, üllatusrõõmu on kirjandusõpetajal kõige rohkem,“ teab Piret Järvela.

ja kasutegur väike. Põnevaks läheb siis, kui teose pinnal tekib arutelu elu põhiküsimuste üle. Tegelasid ja nende käitumist analüüsides räägime ju elust, armastusest, surmast, õnnest ja õnnetusest. Kirjandustunnis peab tekkima see arusaamine, et ei ole olemas õigeid ega valesid mõtteid, vaid igaühel on oma unikaalsed mõtted, igaüks mõtlebki raamatust omamoodi. Kirjandusõpetaja roll on vestlust kirjandusloost lähtudes suunata ja kommenteerida, ta võib osutada, kui mõni mõtteviis on viljakandvam ja edasiviivam, aga kindlasti ei saa õpetaja öelda, kuidas on õige mõtelda. Kirjandustund on üks vähestest tundidest koolis, kus õpilane saab kõnelda.

Kas on lihtne panna õpilased tunnis kaasa rääkima?

See sõltub palju õpetajast ja meetodikast, mida õpetaja kasutab. Loomingulised ülesanded ja rühmatööd aitavad õpilasel avaneda ja annavad esinemisvabaduse. Kui õpilane saab tunnis arvata, arutada, esineda, siis ta õpib end väljendama ja oma seisukohti julgelt avaldama. On erinevaid ülesandeid: kirjutada raamatu tegelasena kiri, kujutle end mõnda situatsiooni, koosta dialoog. Ka üksteise käest õpitakse. Minu kirjandusõpetaja Tallinna 32. keskkoolis Milvi Pedak pani meid tunnis arutlema ja väitlema, korraldasime teoste põhjal kirjanduslikke kohtuid – need olid usumatult tänapäevased meetodid, mida ta juba tol ajal kasutas. Tänu tema tundidele ma ülikoolis kirjanduse õpetamise metoodika eksamiteks ei õppinud, lähtusin

keskkoolis õpitut ja oskasin. Arvan, et kuna ma olen kõik ise läbi teinud, siis on mul praegu lihtsam seda õpetada ka.

Kuidas on lood õpilaste kirjutamisoskusega?

Oma mõtete ja seisukohtade kirjanemine on paljude õpilaste jaoks raske. Üks asi on rääkida, aga kirjutamine tähendab mõtete formuleerimist ja fikseerimist. Käsitleme tundides erinevaid tekste – kuidas kirjutada esseed, arvamuslugu, koosoleku protokoll, dialoogi, luuletust, ja kirjutame kirjatükke selle mõttega, et õpilased õpiksid teksti üles ehitama. Kirjand on väga oluline õppetekst, kus õpilane peab tervikliku argumenteeritud mõtte välja kirjutama.

ÕPIABI

Luuletuse päheõppimine ei ole Jakobsoni-aegne jäänuk

Õpilane ja lapsevanem ootavad koolitunnilt atraktiivsust ja põnevust. Uus riiklik ainekava sätestab muuhulgas, et õpilane oskab esitada peast luule- ja proosatekste. Aineõpetajatena mõistame, et aega on vähe ja õpilased niigi koormatud. Luuletuse või proosateksti päheõppimise ning esitamise asemel tahame aega kasutada justkui mõistlikumalt – õpime fakte, loeme, arutleme, valmistume tasemetöödeks ja eksamiteks. Mida teha, et ilukirjandusteksti esitamine ei jääks autori sõnade õõnsaks äraõppimiseks?

Alguses olgu huvi ja uudishimu. Mõistlik on läheneda uuele-õpitavale juba tuntu-kogetu kaudu. Et jõuda K. J. Petersoni luuletusteni „Laulja“ või „Kuu“, tasub alustada kaugemalt: eesti keele kohast

maailmas ja eesti keelest kui rahvuskeekest. Tähtis on, et õpilane saab ise midagi teha ja avastada. Paaristööna võiks valmida lühiesitlused eesti keele tänasest seisust, kirja- ja kõnekeele, kirjakeele ja suhtlusportaali keelekasutuse erinevustest. Klassis saab diskuteerida selle üle, kas eesti keelel on tulevikku. Õpilane avastab, et K. J. Peterson ei räägigi nii igivanadest asjadest ja luuletaja mõtted kõlavad vägagi tänapäevaselt.

Tekst on autori aja ja elu lugu. Selle käsitlemine annab võimaluse arutleda ajastute ühis- ja erijoonte üle, meenutada ajalugu ning tõmmata paralleele tänapäevaga, mõtestada end nüüdisaja kontekstis, samastuda või vastanduda autori kaasajaga.

Iga lugu kannab endas autori väärtusi ja maailmavaadet. See tuleb õpetaja suunamisel tekstist üles leida. Õpilane nõustub või vaidleb autoriga, otsib sõnumit, sõnastab oma seisukohti ja argumenteerib. Õpilane avastab, et luuletus kõnetab teda, see oleks justkui temast endast või talle kirjutatud.

Kõnelemis- ja esinemisoskus on olulised igas vanuses. Hääle valjus, kõne tempo ja intonatsioon, rõhud ja pausid viivad sõnumi adressaadini. Teadmised kõnetehnikast ja mängulised harjutused aitavad üle saada esinemishirmust. Kasuks on salvestiste vaatamine ja kuulamine (abiks raadioteatri kodulehekülge), teatrietendus või luuleõhtu kirjanike majas. Tund võib toimuda mujal kui koolimaja seinte vahel.

Kas kirjandustund toimub mõnikord ka klassiruumist väljas?

Mul on põhimõte käia gümnaasiumiga läbi kõik Eesti teatrid, pärast arutleme nähtud etenduste üle, oleme käinud muuseumides, kirjandustelgis, raamatukaupluses uudiskirjandust lehitsemas, eelmises koolis käisime Õismäe tiigi ääres jõululuulet lugemas – igasuguseid võimalusi on. Arvan, et emakeeleõpetaja peab õpilasi juhtima ka väärt ajakirjanduse juurde. Neid õpilasi on ikka väga vähe, kes Sirpi, Vikerkaart, Teater. Muusika.Kino või Värsket Rõhku loevad. Emakeeleõpetajal on rohkem rolle kui ühelgi teisel õpetajal, kuid mida rohkem õpetaja end asjadega kursis hoiab, seda rohkem suudab ta õpilastes huvi äratada.

Kui palju kirjandusõpetaja infotehnoloogia võimalusi kasutab?

Mõnikord on mõistlik paluda õpilasel internetist infot otsida, näiteks lugeda kirjaniku elulugu kodus läbi, et tunnis aega kokku hoida. Koostatakse kirjanike kodulehekülgi, PowerPointi esitlusi... Muidugi, võib vaielda, kas ja kui palju õpetaja selliseid meetodeid kirjandustunnis kasutama peaks, eriti kui tunde on vähe ja aeg piiratud.

Õpilased on infotehnoloogias õpetajast tavaliselt rohkem kodus, õigem olekski lasta neil õpetaja juhendamisel seda ise teha. Kui käsitlesin 12. klassides eesti luulet, jagasin klassi kolmeks: ühele grupile 20.–30. aastate, teisele 50.–60. aastate luule, kolmandale luule aastatest 1990–2010, iga grupi ülesanne oli koostada luulekava ja see ette kanda. Uskumatu, millised lavastused õpilastel kolme nädalaga valmisid! Kõik oli detailideni läbi mõeldud, nüüdisaegse luulekava esitajad istusid luulet lugedes sülearvutite taga ja projitseerisid pilte seinalle.

Samas, ükski tehnikavahend ei aita, kui õpilane pole harjunud lugema. Kirjandus on raamat, ja raamatuga tuleb olla kahekesi. Selles suhtes on kirjandus vanamoealine aine. Kui on olemas õpilased, õpetaja ja raamat, siis on kirjanduse õpetamiseks kõik vajalik olemas.

Tiina Vapper

Loomingulisuse õhutamine on kirjandusõpetuse üks eesmärgi. Ilukirjandustekstide interpreteerimine ja esitamine üksi või dramatiseeringuna rühmas nõuab sobivate tekstide otsimist, analüüsi ja mõtestamist. Luuletuse või proosapala loomine, illustreerimine ja esitamine infotehnoloogiahahenditega annab lisavõimalusi kirjanduse elavdamiseks. Ideid ja nippe leiab rohkesti Koolielu portaalist.

Luuletuse ja proosapala päheõppimine pole eesmärk omaette, vaid kirjanduse, iseenda ja oma kaasaja tundmaõppimine. Olgu õpetajal vaid pealehakkamist ja leidlikkust kirjandus lähedale tuua.

Mirja Särg

Tallinna reaalkooli emakeeleõpetaja

Õpetajatöö hoiab kaua noorena

Mare Millert on Tallinna Endla lasteaias töötanud juba 20 aastat. Kesklinnas asuv lasteaed on pisike (vaid neli rühma) ja soe ning hoone huvitav – Stalini-aegne maja oma kõrgete lagede ja erilise auraga. Eriline on ka Sipsikute rühm, mille kaunistamise ja sisustamisega on õpetaja kõvasti vaeva näinud...

Hea haridus seminarist

Tallinna pedagoogilise seminari lõpetanud Mare kiidab koolist saadud teadmisi ja praktikat. Eriala oli toona veidi erinev praegusest, nimeks oli hoopis öde-kasvataja. Õpiti põhjalikult tundma laste tervishoidu ning käidi ka lastehaiglas praktikal. Maret tõmbas ikka lasteaia poole. „Mõtlen koduski palju tööle, isegi mu mees annab palju häid ideid. Neid leiab igalt sammult, toon reisidelt ikka kive vms meisterdamiseks kaasa.”

Mare õppis pedagoogilises seminaris ka klaverimängu. „Tol ajal kontrolliti sisseastumiskatsetel musikaalsust, kõik õppisid pilli mängima ja laulma. See on meie töös ikka väga oluline.” Üks lasteaiaõpetaja töös vajalik aine, mis erinevalt praegusest ajast oli tollal õppekavas, kandis nime ilmekas lugemine. „Lugemisel ja lugemisel on ikka suur vahe,” ütleb Mare.

Parim suhtleja

Lasteaia juhataja Inge Keskla kiidab Mare Millerti oskust suhelda nii laste kui ka lapsevanematega, aga samuti õpetaja kohusetundlikkust ja täpsust. „Kui mõni uus õpetaja tuleb majja, on just Mare tema tugiisik. Ka lastega on ta väga empaatiline, küsib alati, kuidas nad ennast tunnevad ning mida soovivad. Lisaks on Mare tõeline optimist.”

Kui õpetaja korraldas eelmisel aastal lastele ja lastevanematele mänguõhtu, olid viimased ideest vaimustus. „Ega vanematel ole ju aega kodus lastega mängida, siin said nad seda teha aga tervelt poolteist tundi jutti. Kevadel tahaks teha koos vanematega talendijahi.”

Mare koostab lasteaia kroonikat, kuhu talletab laste joonistatud ja maalitud pildid, fotod õppekäikudest, öues mängimisest ja lumes möllami-

ARGO KERB

Mare Millerti Sipsikud lähevad järgmisel aastal kooli, viimast lasteaiapäeva ei oota õpetaja ega ka lapsed.

sest. „Nii hea on nüüd vaadata, mida esimeses rühmas tegime ja kuidas lapsed on arenenud.” Paberitööd on Mare sõnul rohkesti, aga mitte nii palju, et see tööisu ära võtaks. „Peaasi, et saab kiiresti kaelast ära, et siis jälle lastega tegelema hakata.”

Hommikuringid, mis tavaliselt kestavad 15–30 minutit, venivad Mare rühmas vahel lausa tunniajaseks. Rääkida saavad alati kõik lapsed. „Nii õpivad lapsed ka kuulama, sellest oskusest kipub täiskasvanutelgi vaja-ka jääma.” Õpetaja kirjutab üles kõik laste huvitavad ütlused ning kogub need oma kasvandike kasvumappi.

Targaks öues õppides

Mare Millerti suur lemmik on käeline tegevus, ta on dekoreerinud nii oma Sipsikute rühma kui ka maja teised ruumid kuni garderoobini välja. Õpetaja peab väga lugu öuesõppest ning kui ilm vähegi kannatab, läheb ta lastega välja õppima. Lasteaed asub küll kesklinnas, kuid liikluskeerise keskel on neil kena suur aed. Tulevikus loodetakse ehitada ka müratõke...

„Otsin öues õppimise jaoks suure tahvli ja kriidid, panime lina maha ja õppisime. Arvutamiseks korjasime käbisid, öues on võimalusi palju, kui vaid ise leidlik olla.” Liikumistunde viivad Endla lasteaia õpetajad ise läbi ning needki toimuvad sageli öues. „Liikumine tuleb ka meile endale ainult kasuks,” naerab Mare Millert.

Lapsed on õpetaja sõnul väga õpihulmised, tähed-numbrid saavad kooliajaks kõikidele selgeks. Mõni oskab lugeda juba lasteaeda tulles. „Lapsed ütlevad küll, et kooli nad väga ei igatse. Eks mul on hea meel kuulda, et neile lasteaias meeldib.” Praegu käivad lapsed ka eelkoolis, et ikka soovitud kooli sisse saada. „Sisseastumiskatsed tekitavad palju stressi, aga õnneks võtavad meie rühma laste vanemad seda üsna rahulikult.”

Õigused ja reeglid käsikäes

Paljudes lasteaedades on rühmas nähtaval kohal käitumisreeglid, mis lastega koos läbi arutatud ja kirja pandud. Nii ka Sipsikutes. Eriliseks teeb Mare rühma aga see, et ukse kõrval seisavad

paberil ka laste õigused (lapsed ise kirjutasid üles). „Võtsin ette raamatu „Laste õigused”, arutasime lastega kõik teemad läbi ja panime õigused kirja. Lapsed võtavad nii õigusi kui ka reegleid tõsiselt – aeg-ajalt osutavad näpuga sildile ja kutsuvad üksteist korrale.” Poisid, kes armastavad koerust teha, meeldivad Marele eriti. „Headusega saab alati ja nende puhul on edusammud eriti hästi näha.”

Oma tööd teeb Mare Millert südamega, murede väljatoomine on päris keeruline. „Kui tõesti on vaja midagi välja tuua, siis vast see, et ühiskond väärtustab lasteaiaõpetaja ametit liiga vähe. Meie ju paneme ikkagi laste arengule aluse, vormime neid.”

Praegu on Mare Millerti Sipsikud 6–7-aastased, kevadel seisab ees lahkuminek. „Oi, kui kahju on mul viimasel lasteaiapäeval! Iga korraga läheb laste kooli saatmine järjest raskemaks, ei suuda kuidagi paksu nahka kasvatada. Aga minu töö meeldib mulle ikkagi üle kõige ning mis kõige tähtsam – õpetajatöö hoiab noorena.”

Kristi Helme

Jussi multikaid. Nädala jooksul toimus rühmades liiklusteemaline tegevus. Nooremad lapsed harjutasid paari võtmist, treppidest käimist ja bussisõidumängu. Suurematega käidi põllumajandusmuuseumis, maanteemuuseumis, korraldati koos vanematega liikluspäevi ning osaleti aktiivselt lasteaia liiklusväljakul. Peale selle mängiti temaatilist lauamängu „Fredri ja Sebra doomino” ning kaardimängu „Roheline tuli”, mille käigus õppisid lapsed tundma liiklusmärke.

Üritust jäävad meenutama fotod ja laste toredad ütlemsed. Näiteks ülekäiguraja märki nimetati tipa-tapa märgiks ja liiklusemärgi „Ettevaatust! Loomad teel!” kohta öeldi: „See on see märk, kus põder peab vaatama, et tee peale ei läheks.”

Kui jagub julgust ja pealehakkamist, siis toimuvad ka põnevad muutused.

Täname Poku lasteaia liikluse töörühma ja eriti õppealajuhatajat Evelin Laugust, kellega koostöös sai teoks projekt „Arukas liikleja!”

**SIGNE TOMSON
EENA VLASSOVA**
Poku lasteaia õpetajad

ERAKOGU

Mängides õppisid Poku lasteaia lapsed liiklusmärke tundma.

kaasava liikluskasvatuse. Nädal algas lasteaia saalis lapsevanemate abiga valminud liiklusteemaliste tööde näitusega, kus olid nii joonistused, ruumilised mängud kui ka liiklusteemalised raamatud. Näitus oli avatud ka ümbruskonna lasteaedadele. Lisaks etendasime mininäidendi „Kuidas tekkis sebra?” L. Eriku

ja E. Kohari raamatust „Liikluskasvatuse ja -tegevused”. Rühmast rühma liikus Lõuna regionaalselt maanteeametilt laenatud suur pusle, millest sai kokku panna Eesti kaardi ja seada märgistatud kohtadesse liiklusmärgid.

Vastavatud Pokutoas vaatasid lapsed liiklusteemalisi filme ning jätku-

MÄNG

Lähme sööma!

Vaja on papist taldrikuid ja tasse, väikseid kandikuid ning sõnakaarte eri toitudest ja jookidest. Mängijad võtavad kandiku, kuhu asetavad oma nõud. Seejärel valivad endale süüa ja juua laual olevatest mängukaartidest. Pärast arutleme, mida nad kandikule võtsid ja miks nad selle söögi/jooגי valisid. Milline toit on tervislik, milline vähem tervislik jne. Mängu võiksid mängida lapsed alates viiendast eluaastast.

Mäng aitab kinnistada teadmisi toitudest, lapsed õpivad valima lõunamenüüd, saavad teadmisi tervislikust toitumisest. Areneb ka lugemisoskus ning otsustavus.

Mare Millert

Tallinna Endla lasteaia õpetaja

Laste tervise heaks

Haapsalu Tarekese lasteaed liitus 2009. a tervist edendava lasteaia võrgustikuga. Värske õhk, palju aktiivset liikumist ja teadmised, kuidas on õige toituda ja oma keha eest hoolt kanda – kõike seda väärtustame ise ning püüame oma hoiakud edasi anda ka lastele.

Toimunud on spordipäevad ja matkad-ekskursioonid loodusesse, vestlused ja liikumismängude nädalad. Valmistatud on tervislike salatite ja tutvutud südamesõbralike toiduainetega. Rühmades on olnud „arstitädi tunnid”.

Tarekese lasteaed on kakskeelne. Kõik üritused panevad õpetajaid pead murdma, kuidas ja millal on parem peojuhi või tegelase teksti tõlkida. Nii tekkis idee näidata lastele hoopis pantomiimietendust. Kollektiivse loominguna sündis lõbus lugu sellest, kuidas maiustustega liialdamine ja räpakus rikuvad tervist ja kuidas haigeks jäänud loomlastele tuleb appi sõbralik arst. Etendus oli haarav ja väga naljakas.

Pantomiim oli osa kevadisest tervisenädalast. Sügisel aga organiseerisime Haapsalu Lossihoovis ja Krahviaias orienteerumismängu neljale vanemale rühmale, auhinnaks õunad ja porgandid. Idee võtta eeskujuna metsloomadelt, kes ise endale toitu otsivad, pärines liikumisõpetajalt Ljudmilla Jampolskajalt, kes pakkus välja ka pantomiimietenduse mõtte. Lisaks õpetajatele osaleb terviseüritustel näitlejana ka meie vapper doktor – tervishoiutöötaja Jana Raag.

Öuesõppe ning spordi ja liikumise edendamine on ka rühmade tegevuskavades olulisel kohal. Näiteks Karukeste rühm on kutsunud jõuluvana hoopis öue ja oodanud teda tõrvikute ja laternatega ehitatud lasteaiahoovis. Rebaste rühm aga korraldas isadepäeva paiku linna spordihoones suure spordipeo ning suve hakul pikniku Uuskalda spordi- ja turismitalus.

Lasteaia hoovi on ehitatud väike öuesõppeklass puupakkudestistmetest ja suurte kriiditahvlitega. Öueala valgustus korraldatakse tasapisi ümber, et lapsed saaksid väljas olla ka pimedal ajal. Õpetajatele on pakutud joogatreeninguid ja kepikõnni baaskursust. Laste sügisene spordipäev staadionil ning kolletamisepäeva trall, liikluskasvatuse – kõik ikka värskes õhus.

KRISTA REHKLI

Haapsalu Tarekese lasteaia õpetaja

Unistuste tee viib sügavale muusikasse

■ **Aile Assonyi on muusik, kes ei aktsepteeri mõtte- lagedust.**

„Kui ütleksin praegu, et tahan laulda Metropolitanis, naeraksid inimesed mu välja. Ise naeraksin ka,” ütles Aile septembris 1996 Õpetajate Lehele. Ta oli siis 21-aastane, õppis muusikaakadeemias laulmist ning see oli tema esimene avalik intervjuu. Nüüd ei jõua Aile Asszonyi tegemiste meediakajastusi enam üles lugeda ning laulmas võib teda kujutleda maailma kõikidel lavadel. Ja mitte üksnes kujutleda – paljudes mainekates ooperimajades ning kuulsates kontserdisaalides ta ongi juba esinenud. Aile on säravaim ja tuntuim eesti sopran Euroopas.

Vaikuses kasvanud

„Eestis nagu ka Hollandis ei tehta kõva häält,” jutustab Aile, kes enne Itaaliat elas neli aastat Hollandis. „Käisin hiljuti oma Pariisi sõbraga Tallinnas muuseumis. Sinna tuli üks klass ekskursioonile ning mu sõber vaatas seda 13–14-aastaste laste gruppi, suu ammul: „Mis neil viga on? ” Ta oli tõeliselt jahmunud sellest, kui vaiksed on eesti lapsed. Olnuks need prantsuse noored, poleks seal kuulnud oma mõtteidki.

Meie ühiskonnas on kõva hääli tabu, see justkui näitab nõrkust, osutab inimesele, kes ei suuda ennast kontrollida. Siinsest kultuurist tulnud on üsna raske teha ooperihäält. Itaallastel oma mõnevõrra eksalteeritud oleku pealt on hoopis lihtsam laulma hakata. Minul, kelle juured on Tõnu Kaljuste filharmoonia kammerkooris, kes ma olen välja kasvanud koorijuhtimise baasilt ja koorikultuurist, võttis aastaid aega mentaalne leppimine mõttega, et mina teen sellist ropult suurt häält – olengi kisakõri.”

Mujal Euroopas alustatakse lauluõpinguid märksa varem kui meil. Mida väiksemad hääled, seda varem, teab Aile. „Eesti lauljad on siinse süsteemi tõttu mõnes mõttes kohe algusest peale natuke maha jäänud. Ka minu esimesed professionaalsed sammud jäid suhteliselt hiljaks. On õnn, et mulle on loodusest antud hääleaparaat, mis on võimaldanud pidevalt kasvavat arengut. Kunagi Itaalias vaatas üks hääleartst mulle kurku ning lihtsalt selle põhjal, mida ta seal nägi, rääkis nagu kaardimoor mulle mu mineviku ja tuleviku ära – ja nii ongi läinud.”

Aile ütlemist mööda on muusika üldse, eriti aga ooperilaul väga aeglane kunst ning laulma õppimine sama tüütu nagu pilli harjutamine. „Jõuda selleni, et sa suudad neid kauneid pilmikujulisi toone üks ühe kõrvale sinna pärliritta ajada – see võtab aega. Aga aega jääb tänapäeval üha vähemaks ning seetõttu jäävad aina lühemaks ka lauljate karjäärid. Kõike tahetakse saada ruttu ja kohe, liiga vara lõkatakse laulja lavale tegema suuri asju. Ja siis, et kompenseerida saamatust, pannakse lootus õpetajale.”

Meistriklassid – so what?

Ailel on kahju inimestest, kes jooksevad hullumeelselt ühe meistri juurest teise juurde. „Loed Kesk-Euroopa lauljate CV-sid ja näed, et mõni on käinud kahekümnes meistriklassis. „So what?” küsin ma selle peale. Mida saab meist-

ARVO AUN

Pole olemas õpetajat, kes tuleb, vajutab nupule ja teeb sinust laulja, teab Aile. Laulja teeb igäiks endast ise.

riklassis õpetada? Interpretatsiooni – seda küll. Saab ka inspireerida noort inimest midagi tegema või otsima. Aga loota, et keegi seal su tehnilised vead ära parandab, on täielik utoopia.”

Minu tööks on vajalikud lihtsad asjad: pean jooma palju vett ning korralikult magama, vajan und, rahu ja vaikust. Limusiin ukse ees ja viie tärni hotell ei ole töötingimused.

„Õpetajahulluse” kutsub Aile sõnul tihti esile see, kui õpetuses on midagi valesti läinud. Siis hakatakse otsima „õiget” õpetajat, Aile sõnul: „Inimest, kes tuleb, vajutab nupule ja teeb must laulja. Aga imeõpetajaid pole olemas.

Meistriklassid on muidugi toredad. Olen ka ise käinud juba täiskasvanuna Montserrat Caballé juures. Ta on üks minu lemmikuid ning ma tahtsin teda lihtsalt näha ja katsuda. Sellest sai väga liigutav kohtumine, mille lõpus me mõlemad lõristasime nutta seal suure publiku ees, kusjuures tema

alustas! Aga lauljaks ei saanud ma tema meistriklassis, sellel oli minu jaoks hoopis teine tähendus. Ehkki ma pole fännitüüpi inimene, oli see mulle natuke nagu Mekas käik.”

Aile lauljaks saamise rada on olnud käämuline. „Ma olen läbinud nii mõnegi tee tupikusse ja tagasi. Seetõttu olen üsna tõrges, kui keegi tuleb ja tahab minu vokaaltehnikasse oma küüneviha sisse ajada. Samas on lauljal siiski alati vaja teist paari kõrvu, sisekõrvaga ise n-ö välist ei kuule. Ikka on vaja kedagi, kes oleks nõu ja jõuga abiks. Minu nüüdsel tasemel võib see olla ka hea pianist, teine muusik või dirigent, kes kõrvalt natuke aidata saab. Ooperis ei piisa ainult sellest, et esitad noote. Neid on vaja esitada pideva aeroobika saatel ning lisaks endast kogu aeg palju muud informatsiooni läbi lasta. Seetõttu on lava ka igasuguste vigade ja ebatäpsuste sünnikoht, sa lihtsalt ei suuda kogu aeg kõike jälgida. On hea, kui tagasisidet annab keegi, kelle kõrva sa usaldad, kes sind pidevalt kontrollib, et viga ei hakkaks etendusest etendusse korduma ega süveneks.

Laulja pill on tema keha. Meie erialal ei ole midagi objektiivset. Ühelt poolt teeb see meid ülitundlikuks kriitika suhtes. Peab olema suur diplomaat, et lauljat konstruktiivselt arvustada. Kui keegi ütleb viuldajale, et Stradivarius kõlaks tema käes oluliselt paremini kui Leningradi mööblikombinaadis valmistatud pill, on asi selge. Aga öelda laulja kohta, et ta on muidu igapidi väga hea, ainult koleda häälega – see on igal juhul ülimalt subjektiivne hinnang.

Ka laulma õpetamine on riskantsem kui mis tahes instrumendiõpetus. Laulja pill pole nähtav, see võimaldab suurt hämamist ja hookuspookust. Eestis võib-olla mitte nii väga, siin on kõik pisike ja peopesal ning seetõttu ka üsna avalik ja kontrollitav, kuid mujal – on lihtsalt sõnul kirjeldamatu, milline ajupesu ja psühhoterror valitseb lauluõpetuses üle maailma. Sellest võiks kirjutada raamatuid ja teha õudusfilme.”

Küsimusele, kas see võib olla tingitud õpetajate eneste rahuldumata jäänud ambitsioonidest, vastab Aile, et küllap sedagi, ent tihti on põhjus

lihtsalt pedagoogi suutmatuses oma abitust tunnistada. Kui asi hakkab käest minema ning võimete-õskuste pagas on tühi, ei anna õpetaja alla ja proovib posides ikka veel üht, teist või kolmandat, et päästa ja parandada. Üritab parimat, saavutades halvima.

Tupikusse ja tupikust välja

Oma arengule tagasi vaadates tunnistab Aile, et ta pole kergesti õpetatav. „Ma ei allu hästi õpetusele. Mul on alati olnud mõttes „miljon miksi” ning mis minu loogikaga kokku ei lähe, seda ma omaks ei võta. Korra elus olen arusaamise tahte endas maha surunud ja see lõppes fiaskoga.

Kõige õnnelikum juhus on, kui lähed oma esimesse laulutundi ja leiad kohe eest õpetaja, kes õpetab sulle head, õiget tehnikat. Hea ja õige tehnika on selline, mis viib sihile. Laulu- tehnikaid ja filosoofiaid on mitmeid, aga lõpptulemusena pead ikka jõudma selleni, et oled võimeline esitama õigeid noote õiges kõrguses ja õige kiirusega. Kes sa seejuures interpreedinä oled, sõltub juba hoopis rohkem sinust endast kui õpetajast. Igaühelt on midagi õppida, kuid laulja teeme me endast ikkagi ise,” on Aile kindel.

Ühelt poolt on laulmise õppimise juures vaja palju usaldust. Eriti alguses ja eriti kui satud õpetaja juurde, kes väga hästi valdab õpetamiskunsti. „Siis on parem, kui sa nii väga ei kõhkle,” arwab Aile. Teisalt, kui õpetus hakkab valesse suunda viima, aitab liigne usaldus viltuminekule kaasa. „Võib-olla see pidev väike kahtlus hinges tuli mulle siiski kogu kadalipu läbimisel kasuks, hoidis mind vokaalselt tervemana.”

Ometi kinnitab Aile meie jutuajamise vältel korduvalt, et õpetajatega on tal vedanud: „Mu teele ei ole sattunud ühtegi despootti ega diktaatorit, minu õpetajad on olnud eranditult ääretult head ja heasoovlikud inimesed. Jah, olen pidanud palju ümber õppima ja varem õpitut unustama, aga tehnikat saab siiski alati ümber õppida, olgugi et see on väga suur töö, nagu pillimängus nii ka laulmises. Mis aga laulja lootusetult ja jäädavalt rikuda võib, on vaimne terror. Eneseusk on nagu õhupall – seda läbi torgata on väga lihtne.”

Kuigi tema lauljaks saamine pole läinud nagu muinasjutus, kinnitab Aile, et ta ei põe asjade pärast, mida ta muuta ei saa. „Kui pärast siin läbielatud kriisi Itaaliast tagasi tulin, hoidsin seal õpitut nagu silmatera ning panin ennast lukku igasugusele muule informatsioonile, läksin täiesti teadlikult oma rada. Tegin väga-väga-väga palju tööd ja kindlasti leiutasin mõnes mõttes ka jalgratast. Võib-olla oleks mu tee võinud olla lühem ja kiirem, aga just sellisena on see nüüd minu oma. Kõik, mis on olnud, on teinud mind selleks, kes olen praegu.”

Ei vaja karke

Oskust jätta vead minevikku, unustada kunagised ekslemised ning oma asjaga edasi minna peab Aile väga vajalikuks. „Laulmine ongi suur unustamine,” ütleb ta. „Ja midagi hullu minuga ju juhtunud pole. Hää! on alles ning muusikaliste baasainete pagas on mul piisavalt tugev, et ennast oma professionaalsest elust läbi närida, ma ei vaja karke. Selleks hetkeks, kui kohtun pianistiga, saan kohe hakata tegema sisulist tööd, ma ei vaja muu-

sika tehnilisel omandamisel partituuri juures abi. Minu õnn, sest mu kodu on pikka aega olnud riikides, kus igasugune teenus maksab hingehinda.”

Hulk verstasid on läbi käidud, aga Aile ütleb, et endiselt on pikk maa veel minna ning ega kõik karidki ole jäänud seljataha. „Lähen küll edasi, aga ka sihid liiguvad kaugemale ning distants püsib justkui sama. Püüdlused on nüüd muidugi juba pigem interpretatsioonilised. Küsimus pole enam selles, kas ma suudan näiteks ära laulda kõik koloratuuris olevad noodid – sellest on saanud endastmõistetavus. Enne ei saa professionaalsusest rääkida, kuni sa pole võimeline laulma seda, mis on noodis kirjas. Kuid rollid lähevad suuremaks nii mahult kui ka hääle võimsuse ja võimaluste poolest ning harjutamine nõuab aina enam tööd ja aega. Võib-olla on minu lähenemine muusikale olnud algusest peale suure repertuaari jaoks natuke liiga filigraanne. On lauljaid, kellel on lihtne laulda kõvasti, kogu aeg suurelt. Mina olen pigem sihuke näkerdaja, detailides kinni. Kuigi mu hääل võimaldab päris suurt laulmist, ei ole see mulle loomumane.”

Oma lauljatee alguses andis Aile rohkesti kammerkontserte. „Seal oled nagu peopesal oma häälega. Ettevalmistus on puhtalt sinu oma mõtte- töö ja nõuab ülipeent nikerdamist. Kui päevast päeva on ooperi tamp peal, siis seda tööd lihtsalt ei jõua teha.”

Üks kontsert koos eesti kaheksa tippšellistiga (ansambel Vivacello) on Ailel tänavu siiski valminud ning lavalegi jõudnud. Saalis istununa julgen kinnitada, et muusikagurmaanid said sõnul seletamatu elamuse. Missugune kava, millised virtuoosid, koosmõtlemine ja juveliiritöö muusikas! Kes ei usu, mingi kuulaku: kevadel tuleb sama kontsert Pärnu ning veel ka Peterburi Jaani kirikus.

Aile ütleb, et ta on publiku rahulolu üle siiralt rõõmus: „Teha kammerkontserti Estonia laval on suur luksus, me tõesti püüdsime! Võimalik oli see ainult tänu sellele, et mul oli vahetult enne seda puhkus, siis sain ette valmistada, muul ajal poleks jaksanud. Kammerkontserdi tegemine võtab nii palju mõistust!”

Põeb kroonilist eestlust

Hollandi ooperistuudio lõppemise aegu tuli hakata ennast ettelaulmistel tutvustama. Enda esitlemist oli koolis eraldi õpetatud ja harjutatud. „Mis ei tähenda, et ma selle selgeks sain,” nendib Aile. „Olin ülimalt kehv ettelaulja. Musitseerimine on ju sünergia. Kui keegi tahab minuga koos midagi teha, siis teeme, aga ennast niimoodi kellelegi justkui peale suruda... Kõik minu ettelaulmised läksid oluliselt halvemini mu tegelikust tasemest, alati ma kas püüdsin üle või vastupidi. Kuni siis lõpuks Saksamaal Saarbrückenis läks hästi. Aga sealt tulin enne viimast vooru tulema, lihtsalt tekkis selline maailmalõpu tunne...”

Otsustasin, et ei laula enam kunagi ette, tulgu mis tuleb. Äsja kooli lõpetanud, olles mitte keegi – muidugi oli see tookord äärmiselt enesetapjalik samm. Aga elu läks siiski nii, et tööta pole ma kunagi jäänud. Mingil hetkel tuli ikkagi hakata ka ette laulma, aga selleks ajaks polnud see mulle enam ületamatu katsumus ning sain ettelaulmistel kõik, mida soovinud olin.”

On lauljaid, kes ennast ise väga aktiivselt pakkuda oskavad. Aile, vastupidi, kipub isegi siis ära ütleva, kui talle töö kandikul kätte tuuakse. Esimene reaktsioon on ikka: „No ei tea, vahest siiski mitte, kas kedagi pare-

mat pole...” Ja ehkki Aile saab väga hästi aru, et ta kardab liialt, ning mõistab ka, et igasugune äraütlemine tänapäeva kapitalismi tingimustes on paras risk, pole tal kerge oma olemust muuta. „Ma põen kroonilist eestlust,” tunnistab ta. Õnneks on senised tööpakkujad enamasti leppinud, kui Aile jah-vastus natuke viibib. „Kuni ma pole teosega tuttav, ei saa ma ühelegi pakkumisele hurraaga vastata. Kui jaa-sõna ütlen, tähendab, et olen rolli juba läbi laulnud ning tean, et suudan sellega toime tulla.”

Diiva ja tema kapriisid

„Ärme unusta, et ma olen poolenisti ungarlane,” meenutab Aile oma isapoolset päritolu küsimuse juures, kas ta käitub vahel ka primadonnana. „Lähen kergemini keema kui enamik eestlasi ning kindlasti on inimesi, kes peavad mind ülbeks ja vastikuks, nagu on ka neid, kes mitte kunagi ei näe minus seda poolt.

Mida vanemaks saan, seda valivamaks muutun ning seda enam tunnen, et mul ei ole aega raisata. Mul puudub igasugune kaastunne inimeste vastu, kes ei tee tööd. Puudub kaastunne laiskuse ja mõttelõtvuse vastu ning eriti puudub mul kaastunne mitte viitsimise vastu ühises töös.

Professionaalsus on see, kui esitad kogu aeg sedasama kvaliteeti, mida oled proovides harjutanud, lisades sinna selle jumaliku, mis meile on antud. Või ei ole antud.

Ma tõesti ei tolereeri seda, et keegi tuleb proovisaali lodev olema, ning minu silmis on see reegel kõigile ühesugune, ole sa instrumentalist, kolleeg, dirigent, lavastaja, teeneline kunstnik või algaja. Meil kõigil on päevi, kus me pole väga energilised, aga kui saame töös kokku, et muusikat teha, peab igaüks andma endast maksimumi, millega ta hetkel suuteline on.

Juba mu ema üritas ja eks ma ise ka olen püüdnud ennast kasvatada selles

suunas, et ma ei ütleks kohe kõike välja, mida mõtlen. Aga isegi kui ma hoian oma suu kinni, reedab mind mu väljendusriikas nägu. Selle koha pealt võib mind küll primadonnaks pidada.

Aga muus mõttes ma ei ole hea materjal diiva jaoks. Muidugi nõuab minu töö eripära teatud tingimusi, milleta ma ei saavuta parimat tulemust, ning nende eest ma võitlen, tõeliselt võitlen. Need on lihtsad asjad: pean jooma palju vett ning korralikult magama, vajan und, rahu ja vaikust. Limusiin ukse ees ja viie täрни hotell ei ole töötingimused, keda me lolli-tame. Loomulikult on meeldiv saada vahel sellist tähelepanu. Võtan tänuga vastu, kui keegi mulle luksust pakub, kuid see on vaid mäng, mida meeldi kaasa mängin. Ja jumal hoidku päeva eest, mil ma ärkan hommikul ja arvan, et vajan selliseid asju eksisteerimiseks. Või veel hullem – et ma olen väärt kõike seda nõudma.”

Liigutavalt mõttelage

Aile ütleb, et tema ei suuda mõttelagedust aktsepteerida, kõige vähem veel iseenda juures. See on sundinud vahel ära ütleva muusikast, mis teda ei kõneta. Aeg-ajalt tuleb siiski ette olukordi, kus huvitavas rollis on üksikuid kohti, mille juurde ta ei leia teed. Siis peab appi tulema väike kavalus. Kui karbitäis võltsehteid ei suuda silmi särama lüüa, tuleb mõelda millelegi, mis suudab tekitada sama emotsiooni, ning pole publiku asi teada, mis selle esile kutsus, kas himu laval pakutavate kulinarte või kiluvõileva järele.

Aile on märganud, et tema jääb vahel näitlemisega hätta just subretlike rollide puhul. „Kavalus, õelus, kannatus, armastus – selliste tunnetega saan hakkama, aga ma ei suuda olla veenev, esitades aariat „vaata-vaata-vaata-mind!”, mulle ei istu eriti sellised *airhead*-karakterid.”

Aile tunneb ennast laval seda mugavamalt, mida põhjalikumalt, sügavamalt ja detailsemalt ta on oma rolli ette valmistanud. Mõned tema Euroopa kolleegid aga peavad isegi laulja diktsioonist arusaamist ilearu-seks: milleks, kui ekraanil jookseb

tõlge! Aile on sel teemal pidanud ägedaid vaidlusi, ent on pärast üht „inimkatset”, nagu ta ütleb, sunnitud tunnistama, et tõepoolest, publiku võib ahhetama panna ainuüksi ilus hääл ning ovatsioonid võivad vallanduda ka siis, kui laulja ei tea, mida üks või teine sõna tema tekstis tähendab, kui tal pole aimugi, millest ta üldse laulab, rääkimata, et ta teaks midagi karakterite ajaloolisest taustast.

„Kunagi Itaalias sõprade koduüritusel palus mingi usklikel seltskond mul laulda üht nende laulu. Võtsin noodi, vaatasin, laulsin. Ise mitte millestki aru ei saanud, iga teine sõna oli võõras, esitasin lihtsalt silpe ja häälikuid – õudus ruudus! Abikaasa istus nurgas ja itsitas, aga kuulajatel olid pisarad silmas. See on muusika fenomen, et inimhääл võib publikut liigutada ja melodiat kuulajaid lummata ka siis, kui esitus on täiesti ajuvaba.”

Jutt sellest, et Metropolitani etendustel, mille ülekandeid nüüd juba paar aastat Eestiski tänu internetile kinoekraanil vaadata saab, pole näha ainsatki mõttelageda ilmega kooriartisti, solistidest kõnelemata, viib meid laulja professionaalsuse juurde.

Profitase – see on ka müüdavus

Mida kaugemale jõuad, seda enam tuleb mängu raha ja seda enam saab lauljast toode, ütleb Aile. Professionaalne tase algab sealtmaalt, kus interpreedi kõige nõrgemgi päev on müüdav.

„Mida kõrgem on su honorar, seda enamat sult oodatakse. Mitte kõvemat hääлт või rohkem noote, vaid tipp-tasemel esitust. Me keegi pole iga päev ühtmoodi inspireeritud, kuid publik ei tohi seda näha. Kui mu peres on juhtunud õnnetus, ei too ma ilmselt laval tähti taevast alla, aga see peab publiku jaoks olema siiski õhtu, mille eest ta on nõus maksma. Nii et ettevalmistus peab olema väga hea.

Aga kui astud lavale, tuleb mõnes mõttes olla niiõelda loll laulja. Pead unustama, et sul on keskloozis inimesed, kes on maksnud 500 krooni pileti eest, ja põrandal need, kes on maksnud 400 krooni, ning teisel rōdul istub publik, kes ostis pileti 75 krooni eest,

aga kes võib-olla hoolib muusikast kõige rohkem. Pead suutma kõigele sellele mitte mõelda ning laskma asjadel minna, saavutama elegantse lohakuse, sest ega masinlikku perfektsionismi ju ka keegi kuulda ei taha.

Professionaalsus ongi see, et sa oled võimeline kordama ennast õhtust õhtusse täpselt ühtmoodi, samas täites kõik „koopiad” iga kord ka emotsiooniga. Metropolitani ooperimaja etendusest võib ülekande teha mis tahes päeval ning sa näed kogu aeg täpselt sedasama, kõik misanstseenid korduvad üks ühele. Erinevus on ainult inspiratsioonis, mitte milleski muus.

Niisuguses natuke amatöörlikumas kultuurkonnas tekib inimesel vahel tunne, et ta ei ole justkui piisavalt kunstnik, kui ta ei improviseeri. Profitasemel improviseeritakse proovis, laval aga üksnes neil puhkudel, kui midagi juhtub, kui miski ei lähe nii, nagu oli plaanitud. Siis peab improviseerimise sahtel lahti olema, et oleks kamaluga võtta. Aga üldiselt on professionaalsus see, kui sa esitad kogu aeg sedasama kvaliteeti, mida oled proovides harjutanud, lisades sinna selle jumaliku, mis meile on antud. Või ei ole antud.”

Kui lähedal on tudengipõlve unistus seista kord ka ise Metropolitanilaval? Aile ütleb, et tema mõtted ei keerle selle ümber ega üldse kohtade ümber, et sa võiks laulda. Siinsamas Tallinnas on ta saanud kogemuse, mis pole olnud muudega võrreldav – laulupeol solistina, esinedes 80 000-pealisele publikule, mäetäis rahvast ees...

„Minu unistused käivad mööda muusikat ja mööda taset interpreedina,” ütleb Aile. „Seda võib võtta ambitsiooni puudumisena, aga pigem ütleksin, et see on teistviisi kanaliseeritud ambitsioon. Olen juba natuke kokku puutunud selle maailmaga ning tean, et ühe või teise ooperimaja lavale jõudmine on küll vägagi seotud laulja meisterlikkusega, aga sõltub suuresti sellestki, kes ja kui palju tema jaoks niite tõmbab. Ma olen selle koha pealt täiesti rahulik – läheb nii, nagu läheb.”

Tiia Penjam

MASINAMUUSIKA

Ooper jääb alati lummama

Süva ja popp on teineteisest üha kaugenenud ning Aile arvab, et vähemasti vokaalmuusikas nad ei saagi enam läheneda.

„Ka klassika salvestamisel kasutatakse juba ammu programme, mis lükkavad hääle õigesse intonatsiooni. Stuudios võid laulda kõik kõrged noodid sisse ükskaaval ning tulemus miksitakse perfektselt kokku,” teab Aile. „Kui aga mõelda sellele, millega tänapäeva inimese kõrv on harjunud popmuusikat kuulates, siis...”

Popartist läheb stuudiosse, paneb kõrvaklapid pähe, kuuleb sealt mingit „põhja” ning lisab oma hääle. Lõpptulemust pole enne, kui plaat valmis. Mikrofonilauljat saab upitada õigele kõrgusele juba ka *live*’is. Aile jutustab hiljutisest skandaalist, mis puhkes ühe talentide otsimise saate järel, kui esinejal oli viis nii metsa läinud, et haipimisel tekkinud programmisisesed heliefektid reetsid „järeleaitamise”. Meid ümbritsev igapäevane tarbemuusika aga ongi läbinisti sünteetiline.

„Pane nüüd ennast minu olukorda, kes ma lähen lavale. Õhurõhk siin mere ääres on parajasti nii ma-

dal, et veri ka ei rõhu enam, mul on väike nohu ning lisaks on dirigent halvas tujus. Ja selles seisus pean ma võistleva masinamuusikaga – kvaliteediga, mida publik on plaadilt kuulnud.”

Kas see tähendab, et ooper saab ajalooks? Aile Asszonyi on kindel, et mitte. Iseküsimus, milline on publiku maitse ja arusaam sellest. „Klassikalise muusika kuulamine nõuab süvenemist, mida elus läheb vaja aina vähem, kõik tuleb nätsutatuna meile kätte. Ka asja olemuseni jõudvat ja vastutustundlikku kriitikat kohtab üha harvem. Kuid hea laulmine ning vahetu, elav musitseerimine toob inimesed ikkagi ooperi juurde, liigutades mingeid hoobasid meie sees ning tekitades võib-olla natuke sõltuvustki.

Hästi laulda ei tähenda võimet teha lihtsalt kõva hääлт, karjutud muusika lööb nagu rusikas näkku – *in your face*. Kütkestav on hästi treenitud hääл, millel on sedavõrd palju ülemhelisid, et need ise kannavad kõla üle orkestri. Sellise hääle sees kümmelda on ühtviisi joovastav nii lauljale kui ka publikule ning see jääb alati inimesi lummama.”

ARVO AUN

Aile Asszonyi: „Mul puudub igasugune kaastunne inimeste vastu, kes ei tee tööd, ning eriti puudub mul kaastunne mitte viitsimise vastu.”

ÕNNITLEME

90

ALICE NOOP

Kärstna kooli
endine kauaaegne õpetaja

80

HELVE JÜRISAAR

Räpina ühisgümnaasiumi
endine kauaaegne õpetaja

OTTO NARUSK

Räpina ühisgümnaasiumi
endine kauaaegne õpetaja

75

OSVALD MIKKOR

C. R. Jakobsoni nim gümnaasiumi
endine õpetaja

JAKOB OTS

Tallinna teeninduskooli metoodik

65

LAILI RAIDMETS

Kolde lasteaia õpetaja

60

MAIA LOORITS

Tilsi põhikooli õppealajuhataja

50

ANNELI KILOMETS

Kivi-Vigali Pääsulinnu lasteaia
kauaaegne õpetaja

MAARIKA-KÜLLIKE MÄEKÜLA

Tallinna tehnikagümnaasiumi õpetaja

MERIKE-MIRJAM SÖMER

Tartu kutsehariduskeskuse õpetaja

ESTA SAULA

Tallinna Kuristiku gümnaasiumi õpetaja

21.12 kl 19 Türi kultuurikeskuses ja
22.12 kl 19 Estonia kontserdisaalis

Händeli MESSIAS

Eesti Filharmonia Kammerkoor,
Tallinna Kammerorkester,
solistid

Sophie Daneman, Clare Wilkinson,

Thomas Walker, Uku Joller.

Dirigent Daniel Reuss.

Türi kultuurikeskuse kontserdi piletid
(125/90) on müügil kohapeal ja
Piletilevis ning Estonia kontserdisaali
piletid (160/120/80) Piletilevis ja
Piletimaailmas.

PIIP JA TUUT
MÄNGUMAJA

KUTSUB ETENDUSI VAATAMA

"Sibulad ja šokolaad"

"Lugu kuningast, kes oli kaotanud oma aru"

"Mereäärsed rahvalood"

"Piip ja Tuut Kontserdil"

Rohkem teavet tel 6626 767 ja
www.piipjatuut.ee

Koolitus „kõrvitsate maal”

Tõepoolest, kuhu ka ei vaadanud – kõikjal kõrvitsad. Nii maal kui ka puu otsas. Ja mitte ainult halloween’i ajal. Sellised olid esmamuljed, kui Riina Murulaid Rannu keskkoolist ja Anneli Lukason Tartu Karlova gümnaasiumist, jõudsid Ptuj linna Sloveenias. Selles kaunis linnakeses toimus tänava septembris eTwinningu projekte vedavatele loodusainete õpetajatele tööseminar PDV ehk Professional Development Workshop.

Kohaliku hariduselu jaoks ilmestasid tähtsat sündmust tervitused VIP-idelt: Ptuj linnapealt, Sloveenia haridus- ja koolitusprogrammide juhilt, haridus- ja spordiministrilt ning Ptuj gümnaasiumi direktorilt. Juba esimesel õhtul sai hoo sisse ürituse elavaim osa – „projektiturg” –, kus „kaubeldi” projektiideedega ja loodi arvukalt uusi kontakte. Euroopa 14 riigist oli kohale tulnud 70 inimest, enamikus õpetajad, aga osa ka eTwinningu tugisüsteemide töötajaid.

Ideesid „Projektiturult”

Füüsika- ja astronoomia projektipakkumisi hakkas silma enim: energia valdkond (taastuv, taastumatu energia); teaduse ajalugu, ajalooliste füüsikaksete taaskorraldamine; nanotehnoloogia; teleskoopide kasutamine taevavaatlusteks; teekond läbi Euroopa koos kuulsaate astronoomidega.

Bioloogia teemad hõlmasid bioloogilist mitmekesisust, Euroopa riikide floorat ja faunat, keskkonnaprobleeme, aga ka biokunsti. Keemikuna jäin hätta viimase termini lahtimõtestamisel. Ehk bioloogiaõpetajad mõistavad ideed „See what bioart means in terms of bioethics”. Sooviti teha ka matemaatika ühisprojekte (interaktiivne tahvel), koostööd andekate laste arendamisel ja isegi arhitektuuri alal. Mitmed projektid loimisiid loodusaineid.

Otseselt keemia sisuga olid vaid kaks projekti: inglaste väljapakutud „CO2 mõõtmise klassiruumis” ja allakirjutatu „Lilleprojekt”.

Infot projektide kohta leiab huviline eTwinningu portaalist, kus praegu on töös üle 3000 aktiivse projekti ja tegutseb ligi 11 0000 twinnijat üle Euroopa ning projektidesse haaratud õpilaste arv küünib 2,5 miljonini. See on tohutu sotsiaalne võrgustik, kus õpetajal on võimalik leida ideekaaslasi, arendada õpilasi, ilmestada tunde projektitööga ning samas areneda pidevalt ise.

Mis toimus töötubades?

Töötubadele olid korraldajad leidnud atraktiivsed pealkirjad, näiteks „Spicy physics” või „Naughty astronomy”. Huvitav oli Christina Crawley (eTwinning keskuse esindaja Belgiast) seminar, mis andis ülevaate eTwinningu uuenenud portaalist. Kui vana portaaliga sain peaaegu abijõududeta hakkama, siis uuendatud versioonis kippusin algul infosügavike „musta auku” ära eksima.

Kõige paeluvam töötuba minu jaoks oli interaktiivse tahvli kasutamine, kus ettekanded tegid kolm Sloveenia õpetajat, kes ühtlasi on õppematerjalide koostajad. Interaktiivne pilt-jutustus algas probleemi püstitusega: väike Sloveenia

tüdruk tahab sõita Pariisi sõbrale külla. Mida võtta kaasa, mida panna selga? Kui loo algus nõudis algklassiõpilase tasemel tehtavaid otsustusi, siis lõpp läks juba päris keeruliseks: netist tuli koguda ilmavaatluste andmeid Pariisi kohta, analüüsida diagramme ja teha neist lähtuvad õiged otsused. Esimest korda puutusin kokku PRS-ga (Personal Responding Systeem). Toimib nagu näiteks hääletus riigikogus: küsimusele vastajad vajutavad nupule ja ekraanile kuvatakse hääletuse tulemus. Kliki kaugusel on ka kõikvõimalike graafikute ja diagrammide saamine.

Väga huvitav oli Sloveenia õpetajate rühma ettekanne muusikat, füüsikat, keemiat, terviseõpetust, meediat (jpt aineid, kõiki ei jõua üles lugedagi) loimivat eTwinningu projekti. Kui füüsika ja muusika (helid kui võnkumine), muusika ja terviseõpetuse (mõelgem muusikateraapiale või vastupidi – stressi tekitavale tümpsule) seoseid kujutab veel ette, siis keemiaga seostus teema muusikainstrumentide valmistamiseks kasutatud materjalide kaudu.

Natuke ka kurvastavaid kogemusi

Kõik ei laabunud ideaalselt. Tegin lühikesest reisist kaugele maale muu hulgas ka sellised järeldused.

Ümberistumiseks ühelt lennukilt teisele jääb reisiplaani järgi aega

vaid pool tundi ja seda hiigelsuures Müncheni lennujaamas. Pikal reisil Tallinn – München – Zagreb (Horvaatia) – Ptuj (Sloveenias) tekkis selle tõttu probleeme.

Seminari päevakava oli liiga tihe. Loomulikult ei läinud me sinna lõbureisile, aga kõikvõimalike seminaride-konverentside korraldajad peaksid osalejatele jätma veidigi vaba aega.

Kui väljapakutud projekti „Lillekeemia” registreerus Sloveenias kaheksa riigi esindajaid, siis ühel hetkel sain ehmatava kogemuse osaliseks: üks lõunamaa õpetaja võtab kõigi registreerunute e-aadressid ja kavatseb nendega alustada „Lillekeemiat” hoopis Comeniuse projektina. Praeguseks on projekt „Flowers’ chemistry” õnneks eTwinningu portaalisis registreeritud ja esimesed lillekeemia katsedki Tartu Karlova gümnaasiumis 76 õpilasega läbi viidud.

See, et meie maal teeb keemiaõpetaja laboreid enam kui 30-õpilaselises klassis, oli välismaa kolleegidele täiesti mõistetamatu. Millal realiseerub võimalus poolitada suurklasse katsete tundideks? Ja hinnates kemikaalide kulu sellele projektile, kerkib ka küsimus: miks ainult Comeniuse projektid on rahastatud ja eTwinning mitte.

ANNELI LUKASON

Tartu Karlova gümnaasiumi keemiaõpetaja

	Kõrgehitis	Uraan	Maletaja	Meri	Kaksiktäht	Instrumen- taalpala	Veesõiduk	Tuulehoog	Kompanii
		Lauamäng			Tähtis inimorgan				
		India luuletaja	Uku Masing	Urmas Ott Kont	Tola	Kaks korda kaksiktäht	Küla Keila vallas	Käe osa	Med. parasit
10-võistleja									
Pagariloode									
Enese-armastaja									
... Grande									
Võrkpallur									
Tööisorgan.									
Edev									
Laulja									
Jüri Üdi									
Kääbus									
Planeet									
Meie olümpiakuld									
Elukutse									
50.									
Väin									
Rumal									
Kirjanik									
Poliitik									
		Lind							
		Mehenimi							
		Väävel							

TEADAANNE

Tori Põhikool Pärnumaal pakub tööd ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetajale alates III veerandist käesoleval õppeaastal. Koormus: ajalugu 10 tundi ja ühiskonnaõpetus 2 tundi, kokku 12 tundi nädalas (võimalik paigutada kahele tööpäevale). Avaldus, CV ja haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada 23. detsembriks märgusõnaga „konkurss” kooli e-aadressil kool@toripk.ee või posti teel Tori alevik, 86801 Pärnumaa. Tori Põhikooli koduleheküljel www.toripk.ee. Info tel 5566 7330 (direktor).

Emerendiana Silling

11.02.1928–22.11.2010

Kadrioru Saksa Gümnaasium mälestab kooli kauaaegset ja väga armastatud saksa keele õpetajat ning saksa keele õppealajuhatajat Emerendiana Sillingut.

Tänu Emerendiana Sillingu algatusele on Kadrioru Saksa Gümnaasium tänaseni üks vähestest Eesti koolidest, kus tegeldakse süvitsi saksa keele, ajaloo, kirjanduse ning kultuuriga. Tema oli see, kes pani 1962. aastal aluse saksa keele süvaõppele. Emerendiana Sillingu rajatud teel sammub meie gümnaasiumi pere väarikalt tänaseni.

Kooli 1972. a vilistlane Linnar Priimägi meenutab:

„Emerendiana Sillingule võlgnen ma oma saksa keele ja suhtumise keeleõppesse. Aino Ruustal pani tugeva põhja ning õpetas õppima, õpetaja Silling rajas tollele alusele kõrghoone. Õpetaja Silling näitas, kui inimlik võib olla võõrkeele keskkond. Eine sprache erlernt man, indem man spricht oder zuhört, ütles ta. See on lause, mida ma ikka ja jälle meenutan. Sest meil oli tunnis alati, millest rääkida – just rääkida. Me arutasime saksa keeles Johann Wolfgang von Goethe mõtet, et kes võõrkeeli ei tunne, ei tea mitte midagi oma emakeelestki. Me lugesime originaalis „Buddenbrooke” ning juurdlesime, mida võiks Thomas Mann teha frontispissi fotol (õpetaja Silling: Vello, eine leere Kaffeetasse verursacht keine so tiefen Gedankengänge!). See oli kõrgpilootaaž. Emerendiana Silling õpetas lisaks ka õpetamist. Ta ütles, et kõige tähtsam omadus olevat seejuures kannatlikkus, kusjuures: der Mensch will gezwungen sein. Ma peaksin ise õpetajana olema kannatlikum! Ning ainsana pedagoogidest kinkis ta keskkooli lõpetamisel igale oma rühma abituriendile pühendusega foto – justkui oma klassikaaslane. Ta oli väga tasan inimene. Pärast keskkooli lõpetust ei kuulnud ma temast enam. Nüüd siis kuulsin jälle. See teade oli vaikne nagu viibe.”

Kadrioru Saksa Gümnaasium

ÕPETAJATE LEHT 80

Tartumaa õpetajatepäev

Praegune koolipoliitika viib rahvahariduse tagurpidi!

Tõsised sõnad haridusministrile.

Tartumaa õpetajatepäevale 28. sept. k. a. tuli kokku üle 400 õpetaja. Kuna praeguse haridusministri korraldused normaalse koolitöö põhjalikult segi paisanud, siis valitses koosolijate keskel suur rahulolematuse. Arvustati teravalt praegust koolipoliitikat.

Koosolekul refereeris ka minister J. Hünerson isiklikult „ümberkorraldusi algkoolis”. Referent tähendas kohe alguses, et teda ei ole juhtinud hariduselu korraldamisel pedagoogilised ideed, vaid ainult majanduslikud kaalutlused ja kokkuhoiu põhimõte. Sellepärast ongi asutud koolide koondamisele ja õpetajate vallandamisele. Ja seda tööd lubab minister jätkata. Uue kava järgi tahab minister muuta maa-algkooli 7-aastaseks ja likvideerida 1. ja 2. klassi, sest siis olla võimalik vallandada veel hulk õpetajaid. Kui aga riigikogu seda seadust vastu ei võta, kaotab rahvas palju – arvab minister

ja, nähes koosolijate rahutust, lisab juurde: Teil, kes te veel ametis olete, ei pruugi ärev olla!

Ministri kõne tundus õige üleolev ja iseteadev. Ministri väiteid arvustas asjalikult järgmine referent D. Uiga, näidates kuidas minister senist koolielu lõhkudes ikka rohkem ja rohkem võimu oma kätte kisub. Ministri poolt koolivalitsusele saadetud korraldustest on suur hulk koguni maksvate seadustega vastuolus.

Koosolek võttis üksmeelselt vastu järgmise otsuse: „Tartumaa õpetajatepäev tunnistab av. algk. seaduse muutmise seaduse ja hariduse- ja sotsiaalmi-

nisteeriumi korraldused ja juhtnöörid algkoolide ümberkorraldamise alal mitteotstarbekohasteks, kuna ümberkorraldamisega rahvaharidus, eriti aga töö maa-algkoolides, on asetatud niivõrd rasketesse tingimustesse, et see takistab haridustöö senist edenemist ja paratamatuks teeb tagasimineku. Kuna hariduse peale minevate kulude eeskätt kärpimine on õigustatud ja põhjendatud kõige vähem, siis tulevad koondamise tagajärjel saadud summad kasutada maa-algkoolide olukorra ja töötingimuste tõstmiseks, moodustades nendest erilise operatsiooni-fondi koolidele õppeabinõude ja inventari

muretsemiseks kui ka õpperaamatute koostamiseks ja trükkimiseks.

Õppekavade koostamine ja maksmapanemine tuleb anda av. algk. seadusega erilise komisjoni kätte, milline koosneks õppejõudude, koolinõunikude ja hasomini esindajatest.

Rahvahariduse korraldamisel laiemaulatuslikkude küsimuste otsustamine võetagu ära ühe või kahe ministri võimkonnast ja antagu arvurikka ma kolleegiumi kätte, milline tuleb moodustada eriteadlastest ja kõikide poliitiliste parteide esindajaist.”

Õpetajate Leht nr 6, 31. oktoober 1930

Õpetajana töötamise staaž

- Kas õppimisaeg loetakse õpetaja staaži hulka?
- Kas tänapäeval tehakse üldse vahet pedagoogilisel ja üldtööstaažil?

Eakamad õpetajad on tundnud huvi, kas Nõukogude ajal Tartu pedagoogilises koolis ja Tallinna pedagoogilises instituudis õppimise aeg arvestatakse neil õpetaja tööstaaži hulka. On tuntud huvi ka selle vastu, kas Eesti põllumajanduse akadeemias õppimise aeg loetakse pedagoogilise staaži hulka, kui selle õppeasutuse lõpudiplomiga inimene on töötanud põhiliselt kooliõpetajana. Küsitakse, kas tänapäeval tehakse üldse vahet pedagoogilisel ja üldtööstaažil.

Mida ütlevad õigusaktid?

Õpetajana töötamise staaži ja tööstaaži (sh pedagoogilise töö staaži) ei ole õigusaktides laialdaselt käsitletud. Mõningates õigusaktides on neid termineid siiski kasutatud. Esitan siinkohal mõned näited.

Haridusministri 26.08.2002. a määruses nr 65 „Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded” räägitakse tasemehariduse ja täienduskoolituse kõrval ühe nõudena „pedagoogilise töö staažist” ning lähtuvalt ametikohast on määru-ses sätestatud aeg, kui kaua töötaja on pidanud kvalifikatsiooninõuetele vastamiseks eelnevalt pedagoogilist tööd tegema. Haridusministri 2.10.2002. a määruse nr 69 „Pedagoogide atestee-rimise tingimused ja kord” paragrah-vides 7 ja 8, kus käsitletakse vastavalt vanempedagoogi ja pedagoogi-metoo-diku ametijärgu omistamise tingimu-si, räägitakse „viimasest kolmest aas-

DOKTORIÕPPE POPULARISEERIMINE

Loodusainete uurimisõpe

Töötan juba aastaid keemiaõpetajana ja olen märganud, kuidas õpilaste suhtumine keemiasse muutub juba 8. klassis kursuse esimestel kuudel. Esialgu on keemia ligi pooltele õpilastele lemmikõppeaine, sest keemia-klassi sisustus on huvitav ning õpetaja räägib põnevaid lugusid keemiast ja keemikutest. Kui jõutakse aga õppi-miseni (aatomi ehitus ja oksiidid), on enamik õpilastest pettunud.

Kuidas säilitada laste huvi? Ei ole ju koolis võimalik kasutada Ahhaa ja teadusteatri meetodikat ning tegel-da ainult huvitavate katsetega. Üks võimalusi on uurimisõpe, mis, nagu väidetakse teadusartiklites, motiveerib õpilasi õppima, mille abil on võimalik muuta õpilaste suhtumist loodusteaduste õppimisse paremaks ja mille kaudu on võimalik arendada nii teadmisi kui ka oskusi, mida läheb vaja pärast edukat õppimist ka igapäevaelus.

Mida uuriti? Enamik Eesti keemia-õpetajatest on oma hariduse saanud Nõukogude ajal, mil uurimuslikku lähenemist koolis ei väärtustatud ja seetõttu puudus see ka ülikooli õppekavades. Siit tuleneski vajadus õpetajate täienduskoolituse järele, mille käigus tutvustati õpetajatele uut õpetamisviisi koos teoreetiliste alustega ning varustati nad sellele vastavate

tast tulemuslikust töötamisest pedagoogina”.

Lisaks sellele on tööstaažiga (mitte aga pedagoogilise töö staažiga) seonduvat käsitletud väga põgusalt töölepingu seaduses tööandja poolt töölepingu ülesütlemisest etteteatamise tähtaegade juures (vt töölepingu seaduse § 97 lõige 2). Etteteatamistähtaja miinimumkestus kalendripäevades oleneb töötamise kestusest (tööstaažist) tööandja juures. Töötaja puhul, kes on töötanud sama tööandja juures (koolieelses lasteasutuses, koolis) pikka aega, rakendatakse töölepin-gu ülesütlemisel ka suhteliselt pikka etteteatamistähtaega ehk töötaja töölepingu ülesütlemisest etteteatamise aeg on seatud sõltuvasse töötamise ajast sama tööandja juures (kes nüüd soovib tema töölepingut üles öelda).

Töötuskindlustuse seaduse § 6 lõikes 4 räägitakse „töösuhtest selle tööandjaga” ning töötaja tööstaažist tööandja juures sõltub see, kas ja millise aja jooksul töötaja koondamise korral töösuhte lõppemisest töötuskindlustushüvitist saab (5–10-aastase staaži puhul 30 kalendripäeva möödumisel ning üle kümneaastase staaži puhul 60 kalendripäeva möödumisel).

Kui nüüd vaadelda lähemalt käesolevas artiklis väljatoodud õigusakte, siis haridusministri määruses

„Pedagoogide kvalifikatsiooninõuded” sätestatu ehk kvalifikatsiooninõuetele vastavuse osas (täpsemalt pedagoogilise tööstaaži nõude osas) vaevalt küsijal probleeme tekib, kuna küsitakse Nõukogude perioodi kohta, mille lõppemisest on käesolevaks ajaks juba aastakümned möödas. Kui küsija on kvalifikatsiooninõuete määru-ses sätestatu täitnud, ei oma nõutust suurem tööstaaž nimetatud määru-se tähenduses tähtsust.

Möönan, et praktikas võib tekkida olukord, kus pedagoog on aasta-kümnete eest (Nõukogude perioodil) pedagoogiks õppinud ja pole vahepeal pedagoogina töötanud, kuid soovib nüüd kooli tööle asuda. Samas ei saa värskest kooli tööle asunu, kes on aastakümnete eest küll pedagoogiks õppinud, eeldada, et ta on staažikas töötaja ja tööandja peab tema õppi-mist töötamisena arvestama.

Õppimisaeg tööaastaid ei lisa

Eelnevast tulenevalt puudub minu hinnangul vajadus arutleda selle üle, kas teatud koolides õppimist saab arvestada pedagoogilise töö staaži hulka, kuna viimati nimetatuga ei kaasne üldjuhul mingisugust lisahüve. Vaid emotsionaalses plaanis võib see olla inimese jaoks oluline, et ta on teatud hulga aastaid pedagoogilise valdkonnaga seotud olnud.

Haridusministri määrus räägib „pedagoogilise töö staažist” ja töölepingu seadus „töötaja töösuhtest tööandja juures” – seega räägitakse eri õigusaktide vastavates sätetes selgelt töö tegemisest, pedagoogina töötami-sest jne ning puudub otsene säte või õigusakt selles, mis lubaks arvestada koolis õppimist tööstaaži hulka. Seega olen seisukohal, et koolis õppimise aeg tööstaaži ei suurenda.

sionaalsus, õpilaste hoiakud keemia suhtes muutusid positiivsemaks ning õpitulemused paremaks.

Selle töö tulemused kinnitasid uurimisõppe rakendamise võimalikkust ja vajadust keemiatundides.

Klaara Kask

Tartu ülikooli loodus- ja tehnoloogia-teaduskonna loodusteadusliku hariduse keskuse teadur

Doktoritöö on kirjutatud inglise keeles (originaalipealkiri „A study of science teacher development towards open inquiry teaching through an intervention programme” ja kaitstud 8. septembril 2009 Tartu ülikoolis. Juhendaja prof Miia Rannikmäe. Oponent prof Avi Hofstein Iisraeli Weizmanni instituudist.

Dokoritööle on omistatud Heino Liimetsa nimeline preemia publitseeritud/aprobeeritud doktoritöö kategoorias.

Dokoritööde autorite kirjutiste avaldamist toetatakse ESF-i programmi „Kõrgkoolide koostöö ja innovatsioon” alameetme „Doktorikoolid” projekti „Haridus- ja kasvatusteaduste doktorikool” vahenditest.

MINISTEERIUMIS

- 29. novembril kohtus Läti riikliku hariduse hindamise ja kvaliteedi ameti direktor Evija Papule haridus- ja teadusministeeriumi Tallinna esinduses koolijuhtide ja haridus-ametnikega. Kohtumise teema oli Läti kogemus vene õppekeelega koolide üleviimisel lätikeelsele õppele.
- 30. novembril osales haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas noorte-politiika nõukogu koosolekul.
- 1. detsembril võttis minister Lukas osa Tartu ülikooli aastapäeva-aktusest.
- 2. detsembril osales minister Tõnis Lukas peaministri ülesannetes

vabariigi valitsuse istungil ja sellele järgnenud pressikonverentsil.

- 2. detsembril avas Tõnis Lukas noorte infomessi Teeviit. Teeviida raames algas ka kahepäevane küm-met eriala koondav kutsemeisteri-võistlus „Noor meister 2010”.
- 2. detsembri pärastlõunal pandi nurgakivi Vaeküla kooli uuele õppehoonele, haridus- ja teadusministeeriumist osales kantsler Janar Holm. Ehitust rahastavad Euroopa regio-naalarengu fond ja Eesti riik.
- 3. detsembril kell 11.45 esineb minister Lukas TÜ eetikakeskuse väärtuskonverentsil ettekandega.

Kahes keeles õppivad Läti abiturientid sooritavad riigieksameid edukalt

Lätis sooritavad kahes keeles õppi-nud abiturientid riigieksameid edu-kamalt kui ainult ühes keeles õppi-nud, ütles 29. novembril Tallinna vene õppekeelega koolide koolijuh-tidele esinenud Läti haridus- ja tea-dusministeeriumi tõukefondide pro-jektijuht Evija Papule.

Evija Papule oli Lätis üks võt-meisikuid, tänu kellele läksid rah-vusvahemuste koolid üle valdavalt lätikeelsele õppele. Ta julgustas koo-lijuhte ja õpetajaid, et nad liiguksid püstitatud eesmärgi poole.

Lätis lõppes rahvusvahemuste koolide üleminek valdavalt lätikeel-sele õppele kolm aastat tagasi, siis lõpetas gümnaasiumi esimene lend mittelätlastest noori, kes olid õppi-nud 60 protsendi ulatuses läti keeles. Esimest korda sooritasid kõik abitu-riendid üksnes lätikeelsed riigieksa-mid 2007. a kevadel, kusjuures riigi-eksamite statistika näitab üheselt, et läti õppekeelega koolide lõpetajate eksamitulemused jäävad enamikus õppeainetes veidi alla mittelätlastest noorte tulemustele.

Hariduse välishindamise seminar huvigruppide kaasamisest

25. novembril haridus- ja teadusmi-nisteeriumis peetud välishindamise aastaseminaril „Kaasamine ja koos-töö” andsid ministeeriumi esindajad koolijuhtidele ja haridusametnike-le ülevaate tähelepanekutest Eesti haridussüsteemi kohta ning kõne all oli eri huvigruppide kaasamine õppeasutuse juhtimisse.

Välishindamisosakonna juhata-ja Kadri Petersoni sõnul on Eestit rahvusvahelistes ülevaadetes esile tõstetud kui riiki, kus haridusasu-tuste välishindamine ja sisehindami-ne on tasakaalus. Maailma juhtivad haridusteadlased peavad seda üheks parimaks praktikaks õppeasutuste töö korraldamisel. Koolijuhid tutvus-tasid oma kogemusi, millisel moel

Läti koolihariduse üleminekuprot-sessi tutvustades rääkis Papule, et kuigi nad alustasid selgitustööd ülemineku vajadusest õpetajatest, osutus siiski vajalikuks kogu ühis-konna kaasamine sellesse protsessi. Viis aastat tagasi aset leidnud rahu-tused Läti venekeelses kogukonnas vaibusid pärast esimesi positiivseid kogemusi, sest lapsevanemad nägid ka ise, et kahes keeles õppimine on huvitav ega käi noortele üle jõu.

Ühtse lätikeelse haridussüsteemi peamise tulemusena ei kohta Papule sõnul Lätis enam noort, kes ei oskaks läti keelt. Samuti on venekeelne kogukond, eeskätt selle noorem osa, tunduvalt paremini kursis riigis toi-muvaga. Kuna õpilaste arv väheneb Lätis veelgi drastilisemalt kui Eestis, on Lätis tekkinud õpetajate seas konkurents ning sageli on üksnes läti keeles õpetavates koolides juba õpe-tajateks inimesed, kellele läti keel ei ole emakeel.

IRENE KÄOSAAR

HTM-i üldhariduse osakonna juhataja

Eesti teadlased kasutavad edukalt europrogrammi raha

25. ja 26. novembril osales haridus- ja teadusminister Tõnis Lukas Brüsse-lis Euroopa Liidu konkurentsivõi-me nõukogu teadusministrite koh-tumisel. Kohtumise üks teema oli teadusuuringuid rahastava Euroopa Liidu seitsmenda raamprogrammi vahetulemused.

Seitsmes raamprogramm on ol-nud Eesti jaoks edukas, tõdes Tõnis Lukas. Uues raamprogrammis soovib Eesti pühendada enam tähelepanu regionaalsele koostööle.

„Eesti saab oma näitajate järgi rahvusvahelises konkurentsisis teis-te uute liikmesriikidega võrreldes

väga hästi hakkama, kuid me ei soovi tendentsi süvenemist, kus jär-jest rohkem vahendeid ja teadlasi koondub vaid Lääne-Euroopa suu-tesse keskustesse. Me peame suutma hoida tippteadust ka keskustest kau-gemal – näiteks Tartu ülikoolis, sest konkurentsivõimeline kõrgharidus nõuab kohapeal tehtavat tipptea-dust,” tõi minister Lukas välja.

Tõnis Lukas andis täpsemat teavet tuleva aasta jaanuaris Tartus peetava EL-i teadusministrite ja teadusfondi-de juhtide kohtumisest, kus toimub arutlus kaheksanda raamprogram-mi põhimõtete üle. (HTM)

Sada aastat Rahumäe kooli

- 100 aastat kooli asutamisest
- 75 aastat õppetöö algusest Vabaduse puistest
- 15 aastat kaunite kunstide programmi

Sada aastat tagasi, 1910. aasta sügisel, käis Nõmmel raudteejaama lähedal väikeses puumajas koolis paarkümme eesti last. Kahe aastaga kasvas õpilaste arv sajani, maja jäi kitsaks ja koliti Nõmme keskuses tühjalt seisnud endisesse Glehni vorstivabriku hoonesse. Praegu on selles majas Nõmme muusikakool. Ruumi oli rohkem, kuid maja röske, hämar ja külm.

Päris oma koju, vastvalminud koolimajja praeguses asukohas Vabaduse puistest, koliti 1935. aasta hilissügisel. Kogu varandus toodi vanast koolimajast uude hobustega. Koolirahvas tuli 3. detsembril rongkäiguna, paari-kaupa, käest kinni.

4. detsembril 1935 algas õppetöö kahekorruselises tumbledate seintega puumajas. Kuueklassilises algkoolis oli klasse kümme ja täiskohaga õpetajaid 12. Vilistlased mäletavad, et tollal olid kooli avara aia nüüdseks suureks kasvanud männid vaevalt meetrikõrgused. Tunnid ja elamine olid (ja on) Rahumäel seotud ümbrusega: kui ilm võimaldas, veedeti vahetunnid õues; palju käidi Mustamäe all, kus olid suured rohumaad ja ilus metsaalune.

Saal oli vahetunni kogu aeg lahti ja seal käis suur möll: jooksmine, turnimine mööda reдеleid ja ringmängud. Tantsiti kaerajaan. Saateks lauldi ise, aga aeg-ajalt läks mõni tegelane lavale ja mängis klaverit.

Sõda ja Nõukogude võim

Vilistlased meenutavad, et lapsena nad pöördelisi sündmusi ja sõja algusaastaid kuigi tugevasti ei tajunud. Koolikeskkond oli hubane, õpetajad mõistlikud ja poliitikast palju ei räägitud. Sõja süvenedes muudeti koolid järjest sõjaväehospitalideks. 1943/1944. õppeaastal töötasid kõik Nõmme koolid aadressil Vabaduse puistee 50. Programmid ja tunnid olid lühendatud, koolis käidi kolmes vahetuses. Lisaks toimusid tunnid kõikvõimalikes muudes kohtades, näiteks kiriku leeritoas. Kooliaasta lõpetas märtsipommitamine. Koolimaja pääses aeda kukkunud pommist purunenud akendega.

Sõjajärgsete aastate vilistlased meenutavad mõistvaid ja leebid naisõpetajaid ning värvikaid meesõpetajaid; lahke olekuga koolitadi, kes tõi vahetunnis ämbriga kuuma teed; punase lindiga põimitud pikki pohlaokstest vanikuid, millega kaunistati pühade eel koolimaja, ning kogunemisi, kontserte ja pidusid koolisaalis, kus õpilastena esinesid praegused maailmanimed.

Kuuekümnendate-seitsmekümendate aastate õpilaste emotsionaalsed mälestused on seotud kooli valgustatud ja muusikaga liuväljaga ning suviste laagritega Peipsi järve ääres.

Esimesel Rahumäe kooli päris oma majal oli antud elada napilt 50 aastat. 1985. aasta kärekülmal ja tuulevaikselt õöl vastu 24. veebruari, ENSV ülemnõukogu valimiste eel, süttis puust koolimaja seni salapärasel asjaoludel ja põles maani maha.

Kool ehitab

Tulekahujärgne õppetöö toimus allüürnikuna naabruskonna koolimajas. Esialgne lootus, et uus koolimaja valmib juba sama aasta 1. septembriks, ei täitunud. 1986. aasta lõpuaktus toimus siiski juba kooli oma saalis ja 1986. aasta sügisel algas koolitöö uues majas. See maja sai oma ülesannetega enam-vähem rahuldavalt hakkama kümme aastat. Lisaks ajastule omasele kehvale ehituskvaliteedile jäi ta järjest suuremale kooliperele lihtsalt kitsaks.

Idee koolimaja renoveerida tekkis juba 1990. aastate lõpus, kuid põhi-projekteerimiseni jõuti 2003. aastal. 2005. aasta novembris oli taas päevakorral kolimine – seekord Pääsküla gümnaasiumi õhtusse vahetusse, andmaks maja ehitaja käsutusse.

Rahumäe kool avati taas 2006. aasta 1. septembril. „Saime just sellise koolimaja, nagu tahtsime,” kinnitab direktor Matti Martinson. „Ruumilahenduse ideed pakkusime ise välja ja värvivalik pärineb meie kunstiõpetajatelt.”

Uus ärkamisaeg

1995. aastal sai Rahumäe kooli direktoriks oma kooli vilistlane, kunstiharidusega Matti Martinson. Pedagoogide suguvõsast pärit Martinson võtab oma visiooni kokku: „Põhikoolis loetakse vundament tulevaseks eluks. Et see saaks korralik, peab laps tulema kooli rõõmsal meelel. Oleme kogu aeg püüelnud selle poole, et lastel oleks siin hea olla. Iga laps peab saama eduelamuse, ka niisugune, kellel matemaatika või õigekiri ei lähe kõige paremini.”

Direktor on läinud radikaalsete uuenduste teed. Edu üks alus on uuenduste süsteemsus. 1996. aastal mindi üle osalisele perioodõppele, koolis on terviklik tugiteenuste süsteem, pidevalt nüüdisajastatakse õppevahendeid ja tehnikat, arendatakse sõprusside-med teiste koolidega, loodud on kooli

FOTOD: KOOLI ARHIIV

Pilte koolimajadest eri aegadel.

Õuesõpe: 2. a klassi joonistamise tund 1936. aastal.

sümboolika, on tingimused õpilaste omategevuse toimimiseks ja arenguks. 2006. aastal alustati prantsuse keelt õppinud lõpuklasside õpilaste keeleõppereise Pariisi, 2007. aasta sügisest Inglismaale Kenti kooli. Reisil harjutatakse keelt, tutvutakse linna kunstiväärsuste ja muuseumidega.

Rahumäe põhikool on kogupäevakool ja kujunemas piirkonnakeskuseks. Piltlikult tähendab see, et koolimaja akendes põlevad tuled kella poole kaheksast hommikul poole kümneni õhtul; sisulises tähenduses on huvitegevus ja sport seotud ühtseks klassivälise tegevuse kogumikuks. Koolis töötab kaheksateist tasuta huvi- ja spordiringi. Lisaks pakutakse õhtusel ajal huvitegevust lapsevanematele ja Nõmme elanikele.

Kaunite kunstide klassid annavad koolile praeguse näo

Eriti uhked oleme, et teostunud on meie põhiidee – anda lastele võimalus õppida lisaks õppekavale kunsti, näitlemist ja tantsu. Kaunite kunstide programmi (mida Rahumäel tuntakse täheühendi KKK all) juhib ja koordineerib Lii Ainsalu. Kunsti (joonistamine, keraamika), tantsu (loovtants, akrobaatika, breiktants), näitlemise, kunstiajaloo ja prantsuse keele tundidest koosnev programm on ehitatud üles kolmeastmeliselt (1.–3., 4.–6., 7.–9. klassile).

Kogemus ja uuringud näitavad, et kunstiprogrammis osalejad on eakaaslastega võrreldes tugevamad põhiainetes, neil on rohkem huvisid, paremad sotsiaalsed oskused ja nad tunnevad ennast koolis paremini. Lisaks annab kunsti õppimine eelise haridustee jätkamisel: kaunite kunstide klasside õpilased on konkurentsivõimelisemad järgmise astme koolides.

Paljud meie vilistlased jätkavad ka pärast lõpetamist meie koolimajas ringides käimist. Nagu üks neist kommenteeris – koolikotist tuli savi lõhna, see tekitas mõnusa koduse tunde.

Elkool ja haridustee jätkamine

Möödunud kevadel esitati esimesse klassi astumiseks 150 avaldust, vastu suudeti võtta 90 last. Kas see tähendas sisseastumiskatseid?

„Kindlasti mitte!” kinnitab õpetaja Tiina Truuts. „Suurema osa lapsi võtame vastu meie oma eelkoolist, kus möödunud aastal oli viies õpperühmas 78 ja praegu on neljas rühmas 64 õpilast. Aga alustasime kuus aastat tagasi kaheksa lapsega. Need lapsed on terve aasta meie õpetajate vaateväljas ja me õpime neid hästi tundma. Meil on paindlik õppeprogramm,

saame arvestada iga lapse eripära ja vajadustega. Tagasiside vanematelt on väga hea. Lapsed õpivad tundma kooli ja siin valitsevat korda, tutvuvad tulevaste õpetajate ja klassikaaslastega.”

Usume, et kool on suutnud murda lapsevanemate eelarvamuse, nagu piiraks põhikoolis õppimine laste edasiõppimisvõimalusi gümnaasiumis. Meie õpilased kasvavad iseseisvamaks, üheksanda klassi õpilased on kooli vanimad ja tunnetavad oma vastutust. Koolis, kus on 12 klassi, ei pääse üheksanda klassi õpilased kunagi sellisel määral esile, nad on gümnaasistidega võrreldes marginaalses olukorras. Põhikoolis pannakse suurt rõhku üheksanda klassi õpilaste kutsenõustamisele – gümnaasiumis kulub põhitähelepanu ikka 12. klassile. Kevadel toimub lõpuklassi õpilastele kutsekomisjon, kus tuleb osata ennast tutvustada ja põhjendada oma koolivalikuid.

Rahumäe koolist on mindud erinevaid radu mööda. Tugevamad lõpetanud on jätkanud kesklinna koolides, kunstipisiku saanud noored on eelistanud jätkata haridusteed sarnase või lähedase suunitlusega koolides, nagu vanalinna hariduskolleeegium ja 32. keskkool, aga ka Gustav Adolfi gümnaasium. Praktiliselt igal aastal on Mustamäe gümnaasiumis ja polütehnikumis jätkajaid. Kõige sagedamini viib Rahumäe lõpetanu koolitee aga Nõmme gümnaasiumi – teise Nõmme kultuuriga kooli.

Nõmme kultuur ja põlvkondade side

Oleme uhked selle üle, et meie koolis pole katkenud põlvkondade side. Meil käiakse teadaolevalt juba vähemalt viiendat põlve järjest. Vanemad toovad meile oma lapsed, sest nad ise,

nende vanemad ja vanavanemadki on siin käinud. Vähetähtis pole seegi, et kolmandik kõigist õpetajatest on meie kooli vilistlased. Direktor rõhutab õpetajate kaadri püsivust: „Kui mina kuusteist aastat tagasi kooli tööle tulín, olid siin väga noored õpetajad. Täna on nad ikka veel alles, lihtsalt natuke vanemaks saanud. See näitab, et õpetajad tunnevad end siin hästi. Aga sellest, kuidas õpetaja tunneb ennast koolis, sõltub väga otseselt see, kuidas tunneb ennast õpilane.”

Side ja koostöö õpetajate ning juhtkonna vahel on alus tugevale meeskonnale. Rahumäe põhikooli õpetajad moodustavad hästi tegutseva koosluse. Üksteise mõistmise õhkkonnas on aga inimene rõõmus. Rahumäel austatakse traditsiooni, püsiväärtusi, mis on kujunenud õpetajate, õpilaste ning vanemate koostöös.

Kool peab oluliseks oma tööd süsteemselt analüüsida. Tallinna haridusamet annab 2001. aastast välja kvaliteediauhinda, mille Rahumäe põhikool on saanud kõigis kategooriates: 2003. aastal pälviti see „Hea huvitegevusega kooli” kategoorias, 2004. aastal „Hästi juhitud kooli”, 2009. aastal „Hea õpikeskkonnaga kooli” ja 2010. aastal „Innovaatilise teo” kategoorias. Lisaks said tänavu kvaliteediauhinna „Hea õpetaja” kategoorias emakeeleõpetaja Anne Piibur ja algklassiõpetaja Tiina Truuts.

Rahumäe kooli eesmärk on kasvatada ja suunata noort üha kirjumaks muutuvast ühiskonnas võimalikult rahul ning õnnelik olema. Ja Rahumäe kool on õnnelik, teades, et tema õpilased-vilistlased on teistega arvestavad, hoolivad, head inimesed ning oma kultuuri austajad ja edasikandjad.

Annika Tallo
Anne Piibur

Kaunite kunstide õppijate 3. klassi lõputöö.

1965. aastal loodud Tallinna Mustamäe gümnaasium kandis alguses Tallinna 44. keskkooli nime.

Direktor Kaidor Damberg ütleb, et koolis on sellepärast tore töötada, et õpilaste keskel olles ei pane täheleegi, kuidas vanemaks jääd.

FOTOD: RAIVO JUURAK

Keele-reaalklassi abiturient Margus Lind paljudes tundides vihikut ei kasuta, vaid kirjutab otse arvutisse.

Mustamäe gümnaasium on kool, kus õpetatakse õppima

Mustamäe gümnaasium tähistab 3. detsembril 45. aastapäeva. Kooli sünnipäeva puhul korraldatud tordikonkursist võtavad osa kõik klassid.

Kui Mustamäe gümnaasiumi direktorilt Kaidor Dambergilt küsida, mille üle ta oma koolile mõeldes kõige suuremat uhkust tunneb, vastab direktor, et on uhke selle üle, et õpilastel on säilinud tõsine suhtumine õppetöösse; et õpetajate ja õpilaste suhted on head ning et koolis valitseb rahulik, sõbralik ja õppimist soodustav õhkkond.

Oma kooli tunne

Mustamäe gümnaasium loodi 1965. a ning samal aastal alustasid siin tööd keskkooli süvaõppega keemiaklassid, 1968. a lisandus algklassidest alates inglise keele süvaõpe. „Soovijaid on palju, seetõttu võtame 1. klassi õpilasi vastu konkursi korras. Meie algklassiõpetajad panevad kohe algusest peale väga hea põhja alla, nii et põhikoolis lapsed juba oskavad õppida ja nende õpetamisega pole probleeme. Põhikoolis meil keegi välja ei langegi,” räägib direktor ning lisab, et gümnaasiumis, kuhu võetakse õpilasi vastu ka teistest koolidest, on õppimisharjumuse vahe oma laste ja uustulnukate vahel selgesti näha. „Meie õpilastel pole olnud raskusi ka teistesse gümnaasiumidesse sissesaamisega,” on direktor rahul.

Koolis on kolm õppesuunda: keemiaklassidest välja kasvanud looduse-keskkonna suund, inglise keele süvaõppel põhinev keelesuund ja 2001. a alates ka keele-reaalainete suund.

Mustamäe gümnaasiumi üks tugevus on see, et kauaaegne koolijuht oma kooli läbi ja lõhki tunneb – direktor Kaidor Damberg on ise kooli vilistlane. Ta lõpetas 5. lennus keemiaklassi, astus tollasesse polütehnilisse instituuti, töötas pärast kõrgkooli lõpetamist mõnda aega keemiaõpetajana ja tuli 1984. a oma endisesse kooli direktoriks, kus tal tänavu täitis 26 aastat. „Mida tublimad inimesed koolis töötavad, seda lihtsam direktoril on. Meie kaks õppealajuhatajat – Harlet Arismaa, temagi on kooli vilistlane, ja Marika Dudkin –, huvijuht Vello Rus ning majandusjuht Asta-Eha Ottesson on kõik oma valdkonna eestvedajad, staažikad, suure juhtimiskogemusega ja saavad hästi hakkama. Kenasti laabub ka õpetajate ja õpilaste koostöö,” räägib Kaidor Damberg ning ütleb, et kõige olulisem on inimesi mõista: „Igähehel on õigus oma arvamusele ja tahtmisele. Tavaliselt on ikka võimalik leida kompromiss.”

„Eile üks poiss tunnis küsis, kas me veel kaua tsütoplasmast räägime,” naerab bioloogiaõpetaja Maarja Lond, „ütlesin, et kohe tulevad huvitavamad teemad, ma püüan kogu aeg elulisi näiteid tuua.”

Koolis õpib 598 õpilast, neist 74 on endiste õpilaste lapsed. See arv on kooli jaoks tähtis, sest näitab, et lõpetanud usaldavad ja väärtustavad saadud haridust. Praegused õpilased kinnitavad nagu ühest suust, et igäüks, kes tahab, võib Mustamäe gümnaasiumist väga hea hariduse saada.

Giidindus ja hiina keel

Keeleklassides õpetatakse inglise keeles Suurbritannia ja USA geograafiat, ajalugu, inglise ja ameerika kirjandust ning ühena vähestest koolidest Eestis ka Tallinna ajalugu. „Minu jaoks on kesk- ja renessansiaegne Inglismaa, see kuningate, kuningannade ja intriigide hiilgeaeg, ja Tallinna ajalugu võrdselt põnevad,” räägib abiturient Anna Elise Rohtmet. „Arvatakse, et keskaegne Tallinn oli sünk ja kole, aga tegelikult kasutati palju kuldset, punast, rohelist, kõik oli värviline, palju oli pilte ja sümbboleid, sest lihtrahvas ei osanud ju lugeda.” Anna Elise räägib, et tänu õpetaja Marju Kubre tundidele vaatab ta nüüd Tallinna vanalinna hoopis teise pilguga: „Kõige huvitavam on Laia ja

Laboratooriumi tänava ümbrus, kus on alles vanad kaupmeheajad ja linnamüür. Et meie keskaegne raekoda on tervenisti säilinud, on ikka väga suur asi.” Kursus lõpeb kolmepäevase praktikaga vanalinnas, siis tuleb kõiki ajaloolisi hooneid ise tutvustada. Anna Elise meenutab, et kui ta suvel kohvikus istus, otsis parasjagu grupp turiste inimest, kes võiks neile vanalinna tutvustada. „Ütlesin neile, et võin seda ise teha.”

Igal teisipäeval käib Mustamäe gümnaasiumis koos hiina keele ring, mida juhendab 27-aastane WU Haitao, kes õpib ise Tallinna tehnikaülikoolis. 9. klassi noormees Arnold Kiur näitab hiina keele õpikut „New Practical Chinese Reader” ja räägib, et tundides nad loevad ja räägivad, kirjutamine on esialgu raske. Õpetaja suhtleb õpilastega põhiliselt hiina keeles ja Arnold ise saab ka juba mõne lühema vestluse peetud, isaga Hiinas tööreisil kaasas olles ta seda ka tegi. Arnold Kiur räägib, et hiinlased on väga sõbralik ja sugugi mitte tagasihoidlik rahvas, ning arvab, et mõnda aega Hiinas õppida oleks tore kogemus, sest see on nii huvitav ja teistmoodi

maailm. „Hämmastavalt hea toit on neil, ma olen Hiina toidu fänn,” lisab ta. Hiina keelele lisaks tegeleb Arnold Kiur Rein Pajuri spordiklubis poksiga ja käib usinalt olümpiaadidel. „Igas aines, mis ette juhtub, just panime keemia mälumängu kinni.”

Teadlastelt õppides

Margus Lind 12. keele-reaalklassist tahab edasi õppida matemaatika ja arvuti eriala. Väga hea reaalainete tundjana esindab ta kooli tihti matemaatika, keemia, füüsika olümpiaadidel, ka rahvusvahelistel võistlustel. Noormees lükkab kohe ümber arvamuse, nagu veedaks ta õhtuid ainult ülesandeid lahendades „Tundideks ma suurt ei õpi,” ütleb Margus, „pärast kooli lähen maadlustrenni, jõuan sealt rampväsinuna koju, süön, puhkan pisut, kodused ülesanded teen hommikul koolis, mõned suured ja aeganõudvamad tööd välja arvatud.”

Oma kooli peab Margus üheks paremate hulgast, kuid ütleb, et talle jääb koormusest väheks ning seepärast õpib ta ka Tartu ülikooli teaduskooli kursustel. „Olen sealt ära teinud kõik

keemia ja informaatika ning peaaegu kõik matemaatika ja füüsika kursused,” räägib Margus ja selgitab, et kursuste eest saadud ainepunkte saab hiljem ülikoolis kasutada. Margus tahab kandideerida mitmesse välisülikooli – Inglismaale Oxfordi ja Cambridge’i on paberid saadetud, Ameerika ja Norra kõrgkoolides on tähtaeg uuel aastal. „Ise eelistaksin Ameerikat, Tartu pole ka halb variant, aga uus ja huvitav kogemus tõmbab rohkem.”

Bioloogiaõpetaja unistus

Looduse suuna õpilased õpivad süvendatult kõiki loodusaaineid. Juba kümnendat aastat korraldab kool koos Tallinna õpetajate majaga ülelinnalist keskkonnakeemia uurimuste konkurssi, mida aitab rahastada keskkonnainvesteeringute keskus. Kooli huvijuht Vello Rus ütleb, et selle aasta teema on „Muld kui kasvukeskkond”, mille kohta õpilased hakkavad andmeid koguma ja kirjandust lugema, lisaks korraldatakse neile huvitavaid loenguid ja õppereise. Igal aastal osaleb 10–14 kooli, nii eesti- kui ka venekeelsed, Tallinna tehnikaülikooli keskkonnatehnika instituudi meeskond annab töödele hinnangu ja aitab teha valiku ning kevadel toimub Mustamäe gümnaasiumis konverents, kus jagatakse autasusid ja parimad tööd ette kantakse. „Tööd lähevad iga aastaga paremaks,” kinnitab Vello Rus, „tähtis on leida üles tipud, aga laiem eesmärk on pakkuda kõikidele huvilistele tegemise rõõmu ja uurimiskogemust.”

Maarja Lond töötab Mustamäe gümnaasiumi bioloogiaõpetajana sellest sügisest alates. „Olin siin koolis praktikal, kauaaegne bioloogiaõpetaja Tiiu Saava soovis pensionile jääda ja kutsus enda asemele. Kõik tuli kuidagi iseenesest ja õigel hetkel, küllap siis pidi nii minema,” rõõmustab noor õpetaja. Ta ütleb, et astus klassi, kus ei olnud ainult tahvel, laud ja neli tühja seina, nagu enamikul tema kursusekaaslastest, vaid absoluutselt kõik, millest iga bioloogiaõpetaja unistab: raamatud, tabelid, topised, preparaadid, kõik eelmise õpetaja poolt aastakümnete jooksul kogutud. Maarja Londi sõnul on Tiiu Saava nii tunnustatud bioloogiaõpetaja, et tema järeltulija olla on suur vastutus: „Kõik on uus, praegu ma õpin veel ise ka igaks tunniks, üksipäev just mõtlesin, et miks mul pole töö käimise tunnet, aga ma ei käigi ju töö, vaid koolis.”

Tiina Vapper

TELLIMISKUPONG

Õpetajate Leht

Lugedes õpid, õppides loed!

- ☐ Otsekorraldus 26 kr kuus
- ☐ 1 aasta 330 kr TELLIJ AADRESS
- ☐ 6 kuud 198 kr AADRESS
- ☐ 3 kuud 99 kr TELEFON
- ☐ 1 kuu 33 kr ALLKIRI

Tellimiskupong saata aadressil
ÕPETAJATE LEHT, Voorimehe 9, 10146 Tallinn
või faksile 683 3111.

Info tel 683 3110

Tallinna Laagna Lasteaed-Põhikool

kuulutab välja konkursi

KLASSIÕPETAJA

ametikoha täitmiseks
(5.–8. liitklass, 1,0 ametikohta).

Kandidaatidel palume esitada CV, soovivaldus ning haridust tõendava dokumendi koopia
31. detsembriks
e-aadressil info@laagnakool.ee.

Info telefonidel
523 2741, 632 2795.

Ruila Põhikool

pakub tööd

KLASSIÕPETAJALE
lapsehoolduspuhkuse
asendajana
(koormusega 16 t nädalas),

ABIÕPETAJALE
(eripedagoogi haridusega).

Kandideerimistähtaeg on
15. detsember.

Avaldus ja CV saata aadressil
ruilapk@hotmail.ee

Info tel 516 3534.

Raasiku lasteaed Oravake

võtab konkursi korras tööle

kvalifikatsiooninõuetele
vastava

LASTEAIASÕPETAJA

alates 20. detsembrist.

Avaldus, CV ning haridust tõendavate dokumentide koopiaid saata hiljemalt 14. detsembriks aadressil
Meierei 25, Raasiku, 75203 Harju maakond või e-postiga raasikula@hotmail.ee.

Info telefonil
608 2274 või 5565 3565.

Rõngu Lasteaed
Pihlakobar Tartumaal
(40 km Tartust)

Ootab oma sõbralikku
kollektiivi alates
03.01.2011

LOGOPEEDI (0,5)

Info tel. 53 414 870

HEA KINGIIDEE!
KULTUURIVÄLJANNETE
KINKEKAART!

Kinkekaardi tellimiseks:

- Valige välja kingitav väljaanne.
Valikut saab teha järgmiste väljaannete hulgast:
Akadeemia, Haridus, Keel ja Kirjandus, Looming, Loomingu Raamatukogu, Muusika, Teater.Muusika.Kino, Kunst.ee, Vikerkaar, Täheke, Diplomaatia, Sirp, Õpetajate Leht.
Tellimisperiood on 12 kuud.
- Tasuge tellimuse eest, kas:
1. Eesti Posti postkontorites sularahas või pangakaardiga.
Jätke teade kinkekaardi soovist.
2. Helistage Express Posti telefonil 6177 717 või saatke e-kiri tellimine@expresspost.ee ja Teile saadetakse arve.
Samadel kontaktidel jätke teade kinkekaardi soovist.
- Pärast tellimuse tasumist saadetakse kinkekaart Teie kontaktaadressile postiga.

Õpetajate teatrifestival Viljandis

26. ja 27. novembril korraldas Viljandi maagümnaasium XIII üleriigilise õpetajate teatrifestivali „Sillad”, mille motoks olid seekord Mats Traadi sõnad „Aeg ütles: mine ja muugi tõe tabalukku, ehk avad tundmatu luugi, jääd ajalukku”.

Festivalil astus üles 15 õpetajate näitetruppi. Nagu tavaliselt, hindas žürii kõrval lavastusi ja näitlejatöid ka õpilaszürii, kuhu kuulusid Ugala teatri noortestuudiolased Patrik Hytönen ja Signe Kerge ning Viljandi maagümnaasiumi kooliteatri Rudiment näitleja Kristina Mändul. Žürii liikmed olid Kildu põhikooli teatrikriitikust direktor Enn Siimer, Ugala näitleja Andres Oja ja Tallinna Õismäe gümnaasiumi arendusjuht Jaan Õispuu.

Festivali lavastused olid temaatikalt, sisult ja esituselt väga erinevad. Varasemast rohkem oli kasutatud videolõike – mõnikord õnnestunult, vahel vähem õnnestunult. Igas lavastuses oli midagi silmapaistvat.

Enne žüriide preemiate jagamist andsid näitetrupid üksteisele sõbra-preemiaid.

Nagu alati, paistis Viljandi maagümnaasiumi festival silma hea korralduse poolest. Remonditud ja kodu-ne maja löi tervele festivalile õdusa õhkkonna.

Žürii grand prix' saajat välja ei kuulutanud, õpilaszürii andis laureaadi-tiitli Viljandi Carl Robert Jakobsoni nimelisele gümnaasiumile lavastuse

„31.12.2010” eest (lavastaja Ave Alvre). Žürii pidas parimaks terviklavastuseks Elva gümnaasiumi monotükki „Halb ema?” (tekst, lavastus ja esitus Aire Pajur). Õpilaszüriilt sai sama lavastus preemia parima arranžeeringu eest. Parima orkestratsiooni preemia andis žürii Viljandi maagümnaasiumi lavastusele „Eestluse elujõust” (lavastaja Silvia Soro) ja teatralduse preemia Jõhvi vene gümnaasiumile Hans Christian Andersen muinasjutu ainetel valminud lavastuse „Ühe ema lugu” eest.

Parima päevakajalise lavastuse preemia läks Carl Robert Jakobsoni nimelisele gümnaasiumile („31.12.2010”), lustliku ansambli preemia Parksepa keskkoolile („Seitse vanatüdrukut”), salapärase idee preemia Tartu Kroonuaia koolile („Tagasihoidlik”) ja innovaatilise preemia Rápina aiaanduskoolile („Innovaatiline Eesti”). Õpilaszürii pidas parimaks komöödiaks Rakvere gümnaasiumi „Reedest klubiüritust”, aktuaalse temaatikaga lavastuseks Rápina aiaanduskooli „Innovaatilisest Eestist” ja mõtteerksaimaks Jõhvi vene gümnaasiumi „Ühe ema lugu”. Veel üks parim oli Toomas Vaino Rakvere gümnaasiumist – tema sai preemia parima vokaalse osa täitmise eest lavastuses „Reedene klubiüritus”.

Parima nais- ja meesnäitleja preemia suhtes olid žüriid ühel arvamusel: mõlemad tunnistasid parimaks

naisnäitlejaks Krista Küti (Kaali põhikool) külanaise rolli eest lavastuses „Sakkuspea Hamleet” ja meesnäitlejaks Enn Õöpiku (Tartu Mart Reiniku gümnaasium) Jaan Poska rolli eest lavastuses „Tartu rahu sünnid”. Parima naiskõrvalosatäitja preemia sai Aili Kiin naispidulise osa eest Viljandi maagümnaasiumi lavastuses „Eestluse elujõud”, parima meeskõrvalosatäitja tiitel anti Aivar Partile (anekdoodijutustaja Rakvere gümnaasiumi lavastuses „Reedene klubiüritus”). Õpilaszürii vastavate preemiate omanikud olid Kadri Lõhmus (Lydia Koidula Carl Robert Jakobsoni gümnaasiumi lavastuses „31.12.2010”) ja Teener Tallinna õpetajate näitetrupi etenduses „Veidi kunsti”. Kuna viimase trupi lavastuse kohta kavalehed puudusid ja tallinnased olid festivalilt enne lõppu ka lahkunud, jäi preemia saaja kahjuks anonüümseks.

Festivali ei jätnud tähelepanuta ka Viljandi linnavalitsus ja maakond. Linn oli välja pannud eripreemia kaugeimale osalejale. Selle viis Saaremaale Kaali põhikooli Krista Kütt. Viljandi maakonna preemia saaja pidi olema Viljandiga seotud. Žürii arvates sobis selleks kõige paremini Eero Järvekiul Anton Hansen Tammsaarena Jakobsoni gümnaasiumi lavastuses „31.12.2010”.

JAAN ÕISPUU
festivali žürii liige

Algklassilastega „Kõige-kõige...” loodusradadel

Olen aastaid käinud oma kooli algklasside loodusringi õpilastega Eestimaaga tutvust tegemas. Pakun välja päevaseid marsruute mööda Lõuna-Eestist.

1. Hinni kanjon – Rõuge – Suur Munamägi – Vällamägi

Eesti ainukene kanjon – Hinni kanjon – asub Kahrila järve kirdekaldal, selle laius on kohati vaid kaks meetrit ning sügavus 15–20 m. Kanjoni põhjas voolab Enni oja, mis suubub Kahrila järve. Oru põhjas on allikas, millest võib vett juua. Kanjonisse laskumiseks on paigaldatud trepid.

Rõuge Suurjärv on Eesti sügavaim järv (38 m), Rõuges asub ka kõige ümmargusum järv – Kaussjärv (asub üle

tee Rõuge Suurjärvest). Rõuges külastame ka Linnamäge, selle juurest algab energiaraia (1,5 km), mis tutvustab taastuvenergia objekte, nn vesioinaid.

Suur Munamägi on Baltimaade kõrgeim künkas (318 m), Vällamägi on teisel kohal oma kõrguse poolest (304 m), kuid suurim suhtelise kõrgusega mägi (84 m). Vällamäe raba on Eesti kõige paksema turbalasundiga (17 m, üldiselt ulatub turbakihi tusedus Eesti soodes kümne meetrini).

2. Pokumaa – Tamme-Lauri tamm – Urvaste ürgorg

Pokumaal kandub Edgar Valteri „Pokuraamat” Võrumaa looduse keskele ning Pokukotta. Tamme-Lauri tamm on Eestimaa vanim ja jämedaim puu. Aastaringe on puul ligi 700 ning tema ümbermõõt on 8 m. Urvaste ürgorg on 15 km pikk. Vaatleme sellest vaid väikest osa: Uhtjärve. Urvaste kirik on Eesti ainuke kolmelööviline maakirik,

mille keskmine lööv on külglöövidest kõrgem ja millel on aknad. Tänu sellele on kirikus väga valge.

3. Obinitsa – Piusa ürgorg – Vastseliina piiskopilinnus

Obinitsa on suurim setude keskus Võrumaal. Seto Muuseumitarõ annab hea ülevaate setudest ja nende kultuurist. Piusa ürgorg meelitab vaatama Eesti kõrgema languga Piusa jõge (109 km). Obinitsast kümne kilomeetri kaugusele jäävad Eesti kõige kõrgem liivakivipaljand Härma müür (43 m) ja sellest 500 m kaugusel maaliline Väike-Härma ehk Kõlgusniidu Müür (20 m). Setodele on need kohad pühad, nad näitavad neid vaid oma hinnatud sõpradele ja külalistele.

Vastseliina piiskopilinnuse varemed jäävad Piusa ürgorust 14 km kaugusele. 14. sajandil rajatud linnus oli tugevaim kogu Liivimaal. Kevadel on linnuse looduslik nõlv kaetud nurmenukkudega,

mis võimaldab kõnelda ravimtaimede-st.

4. Võhandu jõe ürgorg – Meenikunno raba – Jaaniraotu linnufarm

Võhandu jõgi on Eesti pikim (162 km, algus Saverna küla lähedal, suubub Lämmijärve). Jõel on 38 liivakivipaljan-dit. Ürgorus on vaadeldavad neist kaks: Sõjatare ja Kalmate müür. Meenikunno raba serval on vaatetorn, raba läbib 2,5 km pikkune laudtee. Raba naab-ruses asub Eesti läbipaistvaima veega Valgejärv (suvel läbipaistvus kaheksa meetrit) ja tumedaveelisim Mustjärv.

Jaaniraotu linnufarmis on linde mit-melt mandrilt. Pererahval on väga head teadmised linnuriigist ja taimedest.

5. Rebasmäe allikad – Ilumetsa meteoriidikraater – Piusa liivakivi-koopad

Rebasmäe allikas on Põlvamaa suu-rima veetõusuga. Allikas asub orus, kus

kasvab valdavalt sanglepp. Oru nõlva-del kasvavad 30 m kõrgused 150 aastat vanad männid.

Ilumetsa meteoriidikraatreid on kolm, kuid laudtee koos teeäärsete puit-skulptuuridega kuraditest viib meid läbi Põrguvärvate vaid Põrguhauani, mis on kraatritest suurim. Põrguhaua põhjas on soine lapike, kus kasvavad soovõhad. Taevakivi on selle jälje jätnud 6000 aastat tagasi. Piusa koopad on loodud klaasiliiva kaevandamiseks liivakivi lademesse. Koobastes talvitub seitse liiki nahkhiiri, kokku on neid 3500 (Ida-Euroopa suurim nahkhiirte koloonia).

Kui õpetaja ise on huviline ja säilita-nud uudishimu uute teadmiste vastu, siis on õpilastega liikumine, oma tead-miste jagamine ning nende avastamis-rõõmust osasaamine rikastav kogemus.

EVE RUNGI

Tartu Veeriku kooli algklassiõpetaja

ECDL –

õpetajate ja õpilaste IT-kompetentsile jõudu juurde

Sellest aastast uue hooga käima läinud arvutioskuste sertifitseerimisprogrammi ECDL näevad paljud Eesti arvutiõpetajad kui head võimalust Eesti üldhariduskoolide õpilaste ja õpetajate IT-kompetentsile ning arvutiõpetusele jõudu ja hoogu juurde anda.

Pikka aega Eestis Arvutikasutaja Oskustunnistuse (AO) nime all tuntud programm jätkab nüüd rahvusvahelises mõõtmises ametliku nime all ECDL (European Computer Driving License). ECDL Eesti väljastab rahvusvahelisi arvutioskuste sertifikaate, mida tunnustavad paljude riikide valitsused ja suurorganisatsioonid. ECDL Eesti toimetab hetkel eesmärgil, et võimalikult paljud Eesti koolid programmiga liituksid ning annaksid seeläbi võimaluse enda õpilastele ja õpetajatele omandada tunnustatud arvutikasutusoskuse tase ja rahvusvaheline sertifikaat.

Tallinna Ühisgümnaasiumi arvutiõpetaja Hanna Toom on õpetajate arvutioskuste pärast mures. „Kardan, et õpetajate reaalne arvutikasutusoskus on siiski hetkel oodatust madalam,“ räägib Toom, „arvutioskust mõõtvad testid, nagu seda on ECDL eksamid, oleksid meie koolisüsteemis hädavajalikud, et selgitada reaalseid oskusi ja koolitusvajadusi.“

Kõikide üldhariduskoolide õpetajate IT-kompetentsi mõõtmine ja hindamine on oluline.

Hea arvutikasutusoskus:

- Teeb õpetaja töö mugavamaks ja lihtsamaks – kommunikatsioon õpilaste ja kolleegidega, töövahendite kasutus (e-kool), tunni programmi ettevalmistus
- Avab õpetajatele võimaluse kasutada kaasaegset tehnoloogiat, mille abil kooliprogrammi põneva-

maks muuta - näiteks luua veebipõhiseid teste, kasutada e-õppematerjale jpm.

- Arvutialase pädevusega õpetajate korraldatud tunnid on efektiivsemad, ajasäästlikumad ja suurema tulemuslikkusega

ECDL õppekava ja eksameid saab kasutada õppe-töös

ECDL põhineb õppekaval, millele vastavad oskused on üldharidus- ja kutsekoolide lõpetajatel enamasti omandatud ning sellest lähtuvalt on neil võimalus saada õpingutejärgselt ka rahvusvaheline sertifikaat. Lisaks saab ECDLi teste kasutada kontrolltööde ja eksamite asemel - test annab õpilase oskustest hea ja objektiivse tagasiside.

ECDL Eestiga on hetkel liitunud 20 eksamikeskust; Kilingi-Nõmme Gümnaasium ning Vinni-Pajusti Gümnaasium on ühed pikaajalisemad ECDL eksamikeskused Eestis.

Vinni-Pajusti Gümnaasiumi infojuht Margo Müller tõdeb, et nende koolis kasutatakse ECDLi ainekava tunni teemade ning arvestuslike tööde koostamisel, kuna see katab suurema osa informaatika programmist. Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi infojuht Erli Aasamets lisab: „Meie koolis on tavaliselt üheksanda klassi õpilased lõpetanud nelja-viie, mõned kuue, isegi kõigi seitsme eksamiga. Neli ECDLi eksamit on kindlasti jõukohased enamusele õpilastest

pärast 35 tundi arvutiõpetust, sest noortele on arvuti igapäevategevustest väga hästi tuttav.“

Eksamikeskuse tegevusest räägib ta järgmist: „Kool ei teeni eksamikeskuse tegevuse pealt rahalist kasu. ECDL (AO) on õpilasele täiendav võimalus saada konkreetset arvutioskust kinnitav tunnistus. Sarnaselt autojuhilubadele (Saarde vald näiteks toetab autokoolis õppimist) saab õpilane ECDLi tunnistuse näol oma oskust tõendava dokumendi.

“Tore on olla osaline ülemaailmses ECDLi eksamikeskuste võrgustikus, kahju ainult, et Eestis ei ole sertifikaat veel niivõrd levinud kui teistes riikides,“ lisab Margo Müller, Vinni-Pajusti Gümnaasiumi arvutiõpetaja.

ECDL Õpilasele:

- ECDLi sertifikaati aktsepteerivad mitmed ülikoolid sisseastumisdokumendina
- ECDL eksamiprogramm on mitmete Eesti kutsestandardite osa
- Sujuva arvutikasutusoskusega õppurid edenevad koolitöös, töös ja haridustee jätkamises paremini
- Õpilasel on võimalus juba peale gümnaasiumi omandada esimene rahvusvaheline tööoskuste sertifikaat

„Õpilasele võib kasu avalduda mitmeti,“ räägib Aasamets. „Paljud välismaale õppima või tööle läinud kinnitavad asukohariigis ECDLi sertifikaadiga enda arvutikasutuse oskust, sarnaselt keeleoskuse kinnitamisele. Kuna Eestis tunnustavad mitmed kutse- ja kõrgkoolid ECDLi, on üldhariduskoolis mõõdetud arvutioskuse põhjal tunnistuse omanikel

võimalik saada arvestusi või ainepunkte - seega lihtsustab ECDL natukene ka kutse- või kõrgkoolis õppimise algust“. Müller lisab: „Õpilastel on kasulik neid eksameid sooritada, mõned värsked tudengid on ECDLi tunnistuse eest ülikoolis üks-kaks ainet sooritatud saanud.“

ECDL test

ECDL test koosneb seitsmest erinevast moodulist, mis hõlmavad nii praktilisi ülesandeid kui ka teooriaküsimusi. „Eksamid, võrreldes varasematega, on läinud paremaks - mitte raskemaks, vaid sisukamaks. Ei ole tühja linnutamist, testid on praktilised ning mitme küsimuse juures on vaja tõsiselt mõelda,“ kommenteerib Müller. Aasamets lisab: „ECDLi eksameid saab teha ka vabavaraaliste tarkvaradega, sisu ei ole Microsofti tarkvara keskne nagu paljud ette heidavad.“

Registreeri oma kool eksamikeskuseks

Igal koolil on võimalus registreeruda ECDL eksamikeskuseks. Registreerimise protsess on lihtne ning sellega ei kaasne kulusid. Lisaks sellele saab igaüks ECDL teste sooritada ka kõikides juba registreeritud Eesti ECDL eksamikeskustes.

ECDL teemaliste küsimuste ja soovide korral aitab

Anni Sild - Projektijuht

anni@ecdle.ee,

tel: 6888860,

www.ecdle.ee

ECDL Estonia

Aasta kodanik käis laste turvakeskuses

26. novembril tähistati Tallinna laste turvakeskuses kodanikupäeva, oma kohalolekuga rõõmistas lapsi ka vast-selt aasta kodanikuks valitud Pieter Boerefijn.

Boerefijn rääkis turvakeskuse lastele eesti keeles, kuidas ta sattus Eestisse, tutvustas Eesti-Hollandi heategevusfondi Päikeselill ning toidupanka ja selle rolli abivajavate perede toetamisel.

Boerefijni juhtimisel on Päikeselille fondi kaudu teostunud üle 900 projekti hoolde- ja vanadekodude, rehabilitatsiooni- ja päevakeskuste, vaimu- ja füüsiliste puuetega laste, noorte- vanglate, riskilaste, noortekeskuste ja külaseltside toetuseks üle Eesti. Tema algatus on ka Eesti toidupank, mille eesmärk on pakkuda puudustkannatavatele peredele annetatud toiduained. Samuti on Boerefijn käivitanud mündikogumiskampaania.

HELEN RANDMÄE

Tallinna laste turvakeskuse kommunikatsioonijuht

Tallinna laste turvakeskus koosneb kahest osast: Lilleküla keskus – 14-kohaline varjupaik vanemliku hoolitusega lastele ning Nõmme tee keskus – 48-kohaline asutus sõltuvusprobleemidega lastele.

Parim plakat rahu teemal

Septembris alanud Lionsite rahvusvahelise rahuplakatite võistluse Eesti vooru võitis Kohtla-Järve Tammiku gümnaasiumi 6. klassi õpilane Arina Zarkova, kelle töö esindab Eestit Lionsite ülemaailmsel rahuplakatite võistlusel „Vision of Peace“. Arina Zarkova õpib Kohtla-Järve Tammiku gümnaasiumi 6. klassis ja Kohtla-Järve kunstide kooli 3. kursusel.

Oma kujutlust rahulikust maailmast kirjeldab Arina järgmiselt: „Pilt kujutab peret kui maailma mudelit. Keskel on päevalill, mis on päike ja armastus. Ema ja isa sirutavad käsi päikese-päevalille poole, mis öötsub ja külvab maapinda seemneid, millest võrsub uus elu. Õnnelik laps hoiab emal ja isal kõvasti käest kinni. Nende ümber õitsevad väikeste päevalilledena headus ja valgus, armastus ja sõprus. Lapsed on elu lilled ja lilled on elu sümbol.“

VELLO TAMM

Eesti Lions-piirkonna kuberner

Muusikateemaliste essee konkurss

Eesti muusikateaduse selts kuulutab välja muusikateemaliste essee konkurssi. Eelkõige gümnaasistidele suunatud konkursi eesmärk on julgustada õpilasi muusikast mõtlema ja kirjutama. Võimalus tulla auhinnalise kohale on eelkõige töödel, milles avaldub kirjutaja iseseisev mõtlemine ning kajastuvad huvitavad ja ebatüüpilised ning eelistatult põhjendatud seisukohad. Kasuks tuleb, kui kirjeldamisel ei ole valdav ainult isiklik suhe stiilis „meeldib, ei meeldi“.

Mõned võimalikud teemad: „Muusika – eesmärk või vahend?“, „Mis on muusika puhul kõige olulisem?“, „Missugused on muusikaga seotud eelarvamused?“, „Millest sõltub muusika emotsionaalne sisu?“, „Muusika ühendab või lahutab?“, „Klassikaline muusika on inimestele vajalik, sest...“, „Millist rolli mängib muusika filmis?“, „Millist muusikat vajab arvutimäng?“, „Kuidas levib muusika täna?“, „Millest koosneb muusikamaitse?“, „Muusika ja raha – vaim ja võim?“, „Kui selge või habras on täna piir süvamuusika ja levimuusika vahel?“.

Kirjutada võib ka vabal teemal.

Essee pikkus ei tohiks ületada 10 000 tähemärki (koos tühikutega). Tööde laekumise tähtaeg on 31. jaanuar 2011. Essee märgusõnaga „konkurss“ tuleb saata kas elektrooniliselt või tavapostiga aadressil Eesti muusikateaduse selts, Rävåla pst 16, 10143 Tallinn, e-aadress emts@hot.ee.

Žürii teatab oma otsuse 1. märtsil. Võitjaid autasustatakse märtsi lõpul Eesti muusika päevade 2011 aegu muusika- ja teatriakadeemias.

KERRI KOTTA

Eesti muusikateaduse seltsi aseesimees

KOOLI- JA KOOLIEELSETE LASTEASUTUSTE JUHID JA HARIDUSSPETSIALISTID!

Õppepäev haridusasutustes tekkinud tööõiguslastest küsimustest ja näidetest ning töövaidlusorganite praktikast

**TÖÖLEPINGU LÕPPEMINE
TÖÖLEPINGUTE ÜLEMININE
PUHKUSTE AJAKAVA**

10.detsembril 2010 Tartus

14.detsembril 2010 Tallinnas

Lähem info ja koolitusele registreerimine:

605 5807

ahakeskus@ahakeskus.ee

www.ahakeskus.ee

Lahtine võistlus matemaatikahuvilistele

Pühapäeval, 12. detsembril toimub seitsmes paigas üle Eesti talvine lahtine matemaatikaülesannete lahendamise võistlus. Osa võtma on oodatud matemaatikahuvilised noored, kes pole astunud kõrgkooli. Osavõtjate arv ei ole piiratud.

Võistlus toimub kahes vanuserühmas. Vanemas rühmas võivad osaleda kõik nimetatud tingimustele vastavad noored, nooremas 10. klassi õpilased ja nooremad. Viie tunni jook-

sul tuleb lahendada viis ülesannet, mis eeldavad arutlusoskust ja koolis õpitu loomingulist rakendamist.

Info võistluse kohta on TÕ teaduskooli kodulehel www.teaduskool.ut.ee. Võistluseks palume registreeruda kuni 7. detsembrini TÕ teaduskooli e-aadressil olympiaad@ut.ee (subjekt „matemaatika lahtine“) või telefonil 737 5580.

ENE ÖRD

teaduskooli projektijuht

Hinnaralli koolisööklaid veel ei hammusta

■ **Õpilased on koolitoidu suhtes kriitilised, kuid söövad isuga nii porgandit, makarone kui ka tatart.**

Majandussurutisest hoolimata kallines elu oktoobris mullu sama ajaga võrreldes pea 5%, tõusnud on ka kõigi koolisööklatele vajalike toiduainete hinnad. Riik eraldab tasuta koolilõunale põhi-koolis 12 krooni, kuidas koolitoitlustajad selle napi rahaga välja tulevad? Koolitoitlustuse OÜ juhatuse liige Tiit Rehepapp, kelle firma toitlustab juba aastakümneid Tallinna Mustamäe ja Õismäe koole, ütles, et linn maksab igale põhikooliõpilasele juurde kuus krooni. Gümnaasistid peavad maksma täishinna – 18 krooni.

Tervislik koolitoit

Kõikidele oma koolisööklatele koostab Koolitoitlustuse OÜ ühise menüü nädalaks ette ja tellib selle järgi toorained. Asedirektor Merike Luka sõnul on neil aastatega välja kujunenud kindlad koostööpartnerid ja kuna nad tellivad kaupa küllaltki suurtes kogustes, saab ka soodushindu kaubelda. Laste hulgas eriti populaarsed porgandid ja kaalikad, aga ka muud juurviljad tellitakse Kadarbiku talust, piimatooted Valiost, leib Leiburist ja lihatooted Rakverest. Et nii Tiit Rehepapp kui ka Merike Luka on TTÜ toitlustustehnoloogia eriala lõpetanud, siis kasutab firma tervisliku koolilõuna menüü koostamisel just TTÜ toiduainete instituudi soovitusi.

Tallinna Mustamäe gümnaasiumi pea 600 õpilasest sööb koolitoitu 525, lisaks 25 pikapäevarühma mudilast, kellele on see teiseks toidukorraks koolis. Lapsevanemale maksab gümnaasiumiõpilase koolitoit umbes 320 krooni kuus. Gümnaasistidest sööb lõunat 60% ja see arv on olnud aastaid stabiilne. „Noored, kes koolilõunat tellinud pole, eelistavad osta puhvetist

salateid ning juur- ja puuvilju. Mõnel on kodust võileib või salatikarp kaasa, nemad joovad koolisööklas tasuta piima peale. Piimal ja eriti porganditel on hea minek,” ütleb kooli direktor Kaidor Damberg.

Tervislikke salateid pakutakse ka koolilõuna praadide juurde. Valida saab porgandi-, peedi- või kapsasalati vahel. Hinnatõusu tõttu ei ole enam võimalik pakkuda tomateid ja kurki, see-eest saab iseteenindavas sööklas igaüks endale toitu tõsta just nii palju, kui ta arvab ära söövat. Ka praelisandid on erinevad: valida võib kartuli, makaroni ja riisi vahel.

„Sellest õppeaastast oleme sunnitud kõik lapsed oma majja ära mahutama, mistõttu jääme esimesel veerandil söögivahetundides toidujagamisega jänni. Novembrist on meil iseteenindav toidulett, lapsed saavad toidu poole kiiremini kätte. Väikesed on üsna osavad kulbiliigutajad, aga nad ei oska veel hinnata, kui palju toitu jaksavad nad ära süüa. Hea isuga kõigesööjad tulevad alates 9. klassist,” teab direktor.

Supid pole probleem

Kooli majandusjuhataja Asta-Eha Otteson lükkab ümber müüdi et lapsed ei söö suppe. „Kui kõht tühi, süüakse kõik ära ja võetakse lisagi. Vähemalt keskastmest alates. Juurikaid pole vaja sööma sundida, piima juuakse palju. Ma ise hakkasin ka alles koolis piima jooma, sest poepiim mulle ei istu, aga koolis on hea – värsked ja külm.”

Ühe laua ümber näksivad gümnaasiumineid porgandeid – kott juurikatega käib ringi, saateks sundimatu vestlus. Toidulettis tõstavad tüdrukud kausid hapukapsasuppi täis ja asuvad isukalt sööma...

Kooli peakokk ja puhvetipidaja Jelena Kasjanova sõnul eelistavadki neid tänavu suppe. „Mullused abiturientideid eelistasid juurvilju ja müsli, tänavu tundub, et lemmiktoit on makaronid hakklihakastmega. Ja kui praelisandid on valida kartuli,

makaroni või riisi vahel, valitakse kindlasti makaronid ning tõstetakse neid ikka paras kuhi, isegi mõnest noormehest rohkem. Kui mõnikord on lisandiks ka tatar olnud, lõpeb see kõige varem otsa.”

Toitlustajate kiituseks

Direktor mainib, et Koolitoitlustuse OÜ on oma kokkadele ja puhvetipidajatele korduvalt ütelnud, et pakutaks rohkem juurvilju ja võileibu. „Lapsed sööksid muidugi friikartuleid ja kalapulki ketšupiga, aga seda meie kokad enam ei paku. Hiljuti võis ETV-st vaadata Inglise telesarja Jamie Oliveri koolilõunast, kus lapsed vohmisid rämpstoitu ja juurviljaaia külastamise ajal olid hämmeldunud, sest polnud seal kasvavat kraami varem näinudki. Teeme kõik selle nimel, et meil seda ei juhtuks. Meie koolitoitlustusfirma püüab pakkuda eri maitseainetega vürtsitatud suppe ja praadideks põnevaid vormiroogasid. Kodus karbitoidul kasvanud lapsed küll esialgu võõrastavad, aga oleme keelitanud neid vähemalt maitsma.”

Dambergi sõnul on neil Koolitoitlustuse OÜ-ga pikaajalised sidemed. Nemad koostavad menüü ja toovad toiduained kohale, pärast viie aasta tagust kapitaalremonti sisustasid kõõgi ja puhveti. Ka kokad on Koolitoitlustuse palgal. „Meie õpilased on koolitoidu suhtes väga sõnakad ja kriitilised. Koos kooli tervisenõukoguga on igal aastal korraldatud õpilaste seas koolitoidu kohta ka küsitlus.” Direktor tunneb muret, et võileivad ei ole laste hulgas veel kuigi populaarsed. Üheks kurja juureks peab ta lähedal asuva Szolnoki turu kioskeid, kus saab saiaakesi ja pirukaid odavamalt kui koolipuhvetist võileibu. Seepärast ootab koolgi pikisilmi aega, mil sealtkandi häbiplekk hingusele läheb ja laste tervisliku toitumise nimel peetav ühisrinne vilju kandma hakkab.

Ülo Tikk

Iseteenindavas koolisööklas võib igaüks endale toitu tõsta täpselt nii palju, kui ta tahab. Keskastmest alates söövad lapsed ära kõik, mis pakutakse, ning võtavad lisagi. Juurikaid pole vaja sööma sundida, porganditel on alati hea minek. Ja piima juuakse palju.

FOTOD: RAIVO JUURAK

Värsked ja külm koolipiim meeldib õpilastele, ka neile, kes tavaliselt koolisööklas söömas ei käi.

Tülgastavad sööklaaroomid

Kogu oma kaheteistkümnepäevase kooliaasta jooksul sattusin sööklasse vaid loetud kordadel. Esimeses klassis käisin mõne korra oma klassikaaslastega kooli keldrikorrusel vesiste kartulite ja lõhkenud viinerite pärast madistamas, kuid sellega minu otsesed kokkupuuted koolisöögiga ka piirduvad. Ehk oli asi selles, et Nõukogude-aegses lasteaias oldi mul suudetud igaühele kollektiivse toitumise isu pikaks ajaks eemaldada.

Sööklast eemale hoidmiseks oli põhjuseid rohkem kui üks. Kogu see mitmesajapäevane nälgimise laste massi tunglemise pinget söögisaali ukse taga töötas ääretult efektiivse isuhävitajana.

Kuna mulle pärast lasteaeda ei sumpatiseerinud pudrulisel toidul, jahukastmed ega kahtlase faktuuri-ga supid, polnudki mul massiivsete koolide, millistes ma käima juh-tusin, sööklatesse üldse asja. Olu-korda poleks päästnud ka tasuta koolitoit.

Seetõttu ei seostu söögivahetund kahvlite-nugade klõbistamisega ega võitlusega parema koha või lisaports-joni pärast, mis teistele alati üheks jututeemaks oli. Söögivahetund as-sotsieerub mulle pigem kusagilt kaugelt sõõrmetesse tungivate sala-kavalate ja üpris ebameeldivate küp-setamisaroomidega, mis viimasegi isu ära võtsid; tühjade koridoride ja klassiga, kuhu kaaslased alles vahe-tunni teisel poolel tasakesi sisse hak-kasid tilkuma. Kellele toit ei maitse-nud, tuli varem, kellele maitses, hil-jem. Kõrvalt nägin, kuidas teinekord tekkisid sööklas mulle senini arusaamatutel põhjustel pinged või riid, mida siis klassi-ruumis klaariti. Kuid nagu sõna-tud – minust jäi see kõik eemale ning nälgjasurm silme ees ei teren-danud.

Argo Kerb

Kas süüa või mitte süüa?

Käisin aastatel 1986–1998 maakesk-koolis, kus peet ja porgand kasvas koolimaja taga, kartulgi 15 kilomeetri raadiuses. Mäletan, et keskkoolis oli meil sügiseti paar koolist vaba päeva, et kohaliku põllumehe põllult saak kokku koristada. Põllus lõbus oli seal põllul, aga kartulid said lõpuks kotti ja hiljem koolisööklas potti. Nüüd, 12 aastat hiljem, tunduvad need mälestused mulle kui stseenid mõnest romantilis-nukrast filmist...

Teisipäevast neljapäevani käisin alati koolilõunat söömas, toidud maitseisid mulle. Kuid esmaspäev oli piimasupi päev ja see oli isegi minu jaoks liig. „Isegi” ses mõttes, et söön pea kõike, välja arvatud putru, tatart ja maisi. Seda viimast, mis nüüd (minu jaoks jutumärkides) kaunistab väga paljusid roogasid, toona vist küll veel ei tuntud. Vähemalt maal mitte.

Mis puudutab lärmi, müra ja sööklalõhnu, siis ei osanud ma lapsena mõelda, et see kõik peaks hirmus talumatu olema. Muidugi ei olnud tegemist Gloria või Egoistiga, kus õrnade kitarr- või klaverihelide saatel kahekesi üksteisele silma vaa-

datakse ja maailma asjade üle arutletakse. Jah, koolisööklas oli larm, jah, olid leivasõjad ja olid „lõhnad”. Aga lapsena oli oluline see, et pärast neljandat tundi oli kõht tühi, ja mis seal salata, väikeses kohas oli ka vähe alternatiive. Oma esmaspäevase piimasupipirtsakuse tõttu sõin vahel sel päeval saiaakesi jms, tagajärjeks peavalu ja südamepeõõritus. Keha ütles, mis ta asjast arvas...

Eriti on mulle meelde jäänud boršisupid ja seljankad, need olid tõesti head! Kotletid, ühepajatoidud ja muu maalähedane ka alla ei jäänud.

Ning mis hõrkusid roogasid ja steeriilset ümbrust puudutab, siis pole ülipeened kohad ka praegu mu lemmikud, pigem hääramat sorti Von Krahli, Boheemi või Kuku klubi. Võib-olla ongi tegemist „lapsepõlvetrauma” tagajärgedega? Ikkagi 12 aastat koolisööklas söömist...

Kristi Helme

Õpetajate Lehes avaldatud artiklid on autori-õigusega kaitstud teosed.

Toimetust jätab endale õiguse vajadusel kaastõid lühendada. Toimetust ei tagasta kaastõid.

Lehes ilmunud fotode ja kirjutiste reprodutseerimine, tõlkimine, edastamine ja teistes väljannetes avaldamine ilma SA Kultuurileht loata on keelatud.

Peatoimetaja: TIIA PENJAM.

Üldinformatsioon, reklaam: MARJU VEIKAT 683 3110. Faks: 683 3111. Levi: Expresspost 617 7717.

Aadress: Voorimehe 9, 10146 Tallinn. E-post: artikkel@opleht.ee. Internetiaadress: http://www.opleht.ee/.

Toimetajad: KRISTI HELME 683 3112, RAIVO JUURAK 683 3117, KARL KELLO 683 3118, ARGO KERB 683 3116, MEELI PARIJÕGI 683 3114, TIINA VAPPER 683 3120.

Keeletoimetaja: PIRET KLAUS 683 3121. Arvutitladi, korrektuur: ANNE RUMMO 683 3122.

Väljaandja: SA Kultuurileht, Voorimehe 9, Tallinn.

Trükk: Printall AS, Peterburi tee 64a, 11415 Tallinn. Tellimise indeks 69783.

Toimetuse kolleegium: Kaidor Damberg, Mati Heidmets, Janar Holm, Lehte Jõemaa, Martin Kaasik, Birute Klaas, Peeter Kreitzberg, Edgar Krull, Agu Laius, Rain Mikser, Krista Mägi, Agu Ojasoo, Sven Rondik, Marika Veisson.

Lp autorid! Palun teatage meile e-posti teel oma aadress, arveldusarve number pangas ja isikukood. Sõnumeid toimetust ei honoreeri.

